



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



**Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego  
Kapitał Ludzki 2007-2013**

## I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Rodzaj sprawozdania			
A. Sprawozdanie okresowe			
B. Sprawozdanie roczne		X	
C. Sprawozdanie końcowe			
2. Okres sprawozdawczy		Rok 2014	
3.	Numer Priorytetu PO KL	VI, VII, VIII, IX	
4.	Nazwa Instytucji Pośredniczącej	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	
5.	Dane osoby sporządzającej sprawozdanie	w części rzeczowej	w części finansowej
	Imię i nazwisko	Priorytet VI: Dorota Wysmyk  Priorytet VII: Emilia Kaczmarek  Priorytet VIII: Aneta Agdan  Priorytet IX: Magdalena Maciejko	Priorytet VI: Dorota Wysmyk  Priorytet VII: Emilia Kaczmarek  Priorytet VIII: Aneta Agdan  Priorytet IX: Magdalena Maciejko
	Nr telefonu	71 776 98 20, 71 776 96 20, 71 776 96 14	71 776 98 20, 71 776 96 20, 71 776 96 14
	Adres poczty elektronicznej	<a href="mailto:dorota.wysmyk@dolnyslask.pl">dorota.wysmyk@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:emilia.kaczmarek@dolnyslask.pl">emilia.kaczmarek@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:aneta.agdan@dolnyslask.pl">aneta.agdan@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:magdalena.maciejko@dolnyslask.pl">magdalena.maciejko@dolnyslask.pl</a>	<a href="mailto:dorota.wysmyk@dolnyslask.pl">dorota.wysmyk@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:emilia.kaczmarek@dolnyslask.pl">emilia.kaczmarek@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:aneta.agdan@dolnyslask.pl">aneta.agdan@dolnyslask.pl</a> <a href="mailto:magdalena.maciejko@dolnyslask.pl">magdalena.maciejko@dolnyslask.pl</a>

## II. PRZEBIEG REALIZACJI PRIORYTETU

### 1. Analiza stopnia osiągnięcia oczekiwanych efektów oraz wartości docelowych wskaźników w podziale na cele szczegółowe

Głównym celem PO KL jest realizacja działań, które przyczyniają się do wzrostu zatrudnienia i spójności społecznej, podniesienia poziomu wykształcenia w społeczeństwie, zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw oraz poprawy jakości i dostępności usług szkoleniowo-doradczych. Program ten stanowi odpowiedź na zdiagnozowane w województwie problemy w obszarze rynku pracy, adaptacyjności, wykluczenia społecznego oraz edukacji. Wyniki zakończonych badań ewaluacyjnych, których jednym z celów było określenie i analiza rezultatów realizacji Priorytetów VI-IX (badanie pn. "Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim" oraz pn. "Ocena działań PO KL podejmowanych w obszarze edukacji na terenie Dolnego Śląska") wskazują, że oferowane wsparcie pozytywnie wpływa na zmniejszanie zdiagnozowanych problemów w regionie.

Na podstawie wyników badania „Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim” można stwierdzić, iż działania podejmowane w ramach PO KL przyczyniają się do wzrostu zatrudnienia w województwie dolnośląskim. Wsparcie jest oceniane dobrze przez uczestników i przyczynia się do wzrostu zatrudnienia, o czym świadczą deklaracje samych respondentów, dotyczące ich sytuacji zawodowej przed i po zakończeniu udziału w projekcie. Pracę podjęło 56% osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie, były bezrobotne lub nieaktywne zawodowo (są to zarówno osoby które zostały zatrudnione, jak i założyły własną

działalność gospodarczą). Ponadto ponad 83% uczestników projektów wskazuje, że oferowane wsparcie przyczyniło się do polepszenia ich sytuacji na rynku pracy. Jeden z wniosków z niniejszego badania wskazuje również, iż formy wsparcia stosowane w ramach PO KL w województwie dolnośląskim należy uznać za właściwie dopasowane do rzeczywistych potrzeb uczestników zrealizowanych projektów, a dokładniej do grup docelowych - za takie uważa je 93% uczestników projektów. Dodatkowo dzięki wsparciu ze środków EFS wzrosły kompetencje pracowników, które umożliwiły utrzymanie się firm na rynku pracy – według opinii respondentów badania wysokie kwalifikacje (nabyte m.in. w wyniku udziału w projekcie PO KL) pracowników przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, a co się z tym wiąże, wiedza merytoryczna, były drugim w kolejności czynnikiem, który umożliwił utrzymanie się firmy na rynku. Ponadto, jeśli chodzi o uczestników projektów, którzy w momencie rozpoczęcia udziału w projektach pracowali, to 6 miesięcy po ich zakończeniu pracę zachowało 90% uczestników projektów.

Wyniki badania wskazują również, że w odniesieniu do większości uczestników projektów można mówić o trwałości udzielonego im wsparcia. Dowodzi tego m.in. stosunkowo wysoka przeżywalność firm utworzonych dzięki wsparciu z PO KL (80% - w momencie realizacji badania), a także fakt, że spośród osób bezrobotnych i poszukujących pracy w momencie przystąpienia do projektu, 70% pracuje w obecnym miejscu zatrudnienia ponad 6 miesięcy (w przypadku 64% z nich, jest to pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie).

Działania realizowane w ramach PO KL także pozytywnie oddziałują na rozwiązywanie regionalnych problemów w obszarze edukacji na Dolnym Śląsku, w szczególności widoczne to jest poprzez rozszerzanie oferty edukacyjnej i podniesienie jakości kształcenia w szkołach (zajęcia dodatkowe dla uczniów, szkolenia nauczycieli) oraz wyrównywanie dostępu do edukacji (ponad 80% wspartych placówek przedszkolnych położonych jest na terenie wiejskim).

Szczegółowe informacje o wpływie poszczególnych działań podejmowanych w ramach Priorytetów Komponentu Regionalnego na zmniejszanie regionalnych problemów zdiagnozowanych na terenie Dolnego Śląska zostały opisane w częściach dotyczących opisu poszczególnych Priorytetów, w dalszej części dokumentu.

#### **PRIORYTET VI**

Biorąc pod uwagę stopień realizacji głównych wskaźników oraz dotychczasowe wykorzystanie środków, należy przyjąć, iż realizacja zadań wyznaczonych dla PO KL w obszarze zatrudnienia dobiega końca. Tempo kontraktacji i wydatkowania ma odzwierciedlenie w wartościach osiąganych wskaźników i świadczy o przełożeniu wykorzystanych środków na liczbę podmiotów lub osób, którym udzielono wsparcia. Niemal wszystkie wskaźniki przekroczyły zakładany poziom, a pozostałe zbliżają się do niego.

Projekty w ramach Priorytetu VI przyczyniają się do osiągnięcia następujących celów szczegółowych Priorytetu (opisano wskaźniki, w przypadku których nie osiągnięto jeszcze wartości docelowej, wraz z prognozą możliwości zbliżenia się do tej wartości oraz te wskaźniki, które w okresie sprawozdawczym przekroczyły wartość docelową):

#### **Cel szczegółowy 1- Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy:**

*Wskaźniki produktu:*

**Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu** - od początku realizacji Programu do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 78 253, co stanowi 107,81% wartości docelowej wskaźnika i sukcesywnie przyrasta (w 2014 r. wzrost o 14 114 osób). Stopień jego realizacji jest adekwatny do poziomu środków rozliczonych w ramach Priorytetu VI (bez Poddziałania 6.1.2). W bieżącym okresie sprawozdawczym wartość tego wskaźnika przekroczyła zakładaną dla województwa dolnośląskiego wartość docelową. Do końca 2014 roku udział w projektach zakończyło w ramach: Działania 6.1-73 886 osób, Działania 6.2 – 2 584 osób oraz Działania 6.3 - 1 783 osoby (realizacja i rozliczenie projektów w Działaniu 6.3 zostały zakończone, a osiągnięta wartość wskaźnika jest ostateczna). Wartość wskaźnika dla całego Priorytetu VI osiągnięto głównie dzięki realizacji projektów systemowych w PUP (81,62% to osoby, które zakończyły udział w projektach w ramach Poddziałania 6.1.3). Wartość wskaźnika nie jest ostateczna, na jego przyrost będą miały wpływ przede wszystkim ostatnie wnioski o płatność w ramach Poddziałania 6.1.3, które wpłyną do IP2 w I półroczu 2015 roku (szacowany przyrost o 3 745 osób) oraz projekty realizowane w Poddziałaniu 6.1.1 oraz Działaniu 6.2, jednak przyrost ten będzie dużo mniejszy niż w Poddziałaniu 6.1.3.

**Liczba osób, które skorzystały z instrumentów zwrotnych** - do końca okresu sprawozdawczego 119 osób skorzystało z instrumentów zwrotnych, co stanowi 80,41% wartości docelowej. Realizacja projektu rozpoczęła się 01.01.2013 r. Do końca 2014 r. do projektu przystąpiły 352 osoby (w tym 16 osób, które przerwały swój udział w projekcie). W ramach projektu oferowane jest wsparcie w postaci doradztwa zawodowego i biznesowego, szkolenia oraz pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. IP2 stoi na stanowisku, że wartość docelowa wskaźnika będzie możliwa do osiągnięcia, ponieważ Beneficjent zaplanował, że 160 osób skorzysta z instrumentów zwrotnych, a realizacja projektu przebiega zgodnie z harmonogramem i założeniami

merytorycznymi. W okresie objętym sprawozdaniem Beneficjent ponosił również koszty (ze środków pomocy bezzwrotnej) na doradztwo zawodowe i biznesowe oraz na szkolenia, co ma przełożenie na dwa kolejne wskaźniki monitorowane w ramach projektu inżynierii finansowej (dla poniższych wskaźników na poziomie regionu nie zaplanowano wartości docelowej). W przypadku wskaźnika **Liczba osób, które skorzystały z usług doradczych (projekty inżynierii finansowej)** zaplanowanego przez Beneficjenta na poziomie 150 osób, do końca 2014 roku został on osiągnięty w 156,67% (235 osób skorzystało z usług doradczych). Zatem zakładana w projekcie wartość została przekroczona

Natomiast, jeśli chodzi o wskaźnik **Liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach (projekty inżynierii finansowej)** zaplanowany przez Beneficjenta na poziomie 140 osób, do końca okresu objętego sprawozdaniem, został osiągnięty na poziomie zaledwie 12,86 % (18 osób uczestniczyło w szkoleniach). W przypadku tego wskaźnika istnieje ryzyko nieosiągnięcia założonych wartości, o czym Beneficjent informuje IP2 we wnioskach o płatność. Beneficjent zgłosił, że w projekcie występują problemy związane z organizacją szkoleń. Formularze rekrutacyjne wraz z deklaracjami wpływają do Beneficjenta w długich odstępach czasowych i dlatego dużym problemem jest zorganizowanie grupy ok. 10-12 osobowej, aby można było przeprowadzić szkolenie. Poza tym Beneficjent zwraca uwagę na fakt, że osoby, którym przyznano już pożyczkę i które rozpoczęły działalność gospodarczą nie wyrażają chęci udziału w szkoleniu, często argumentując swoją decyzję brakiem czasu. Beneficjent zwraca uwagę, że wszyscy uczestnicy projektu na każdym etapie (doradztwa zawodowego, biznesowego, składania wniosku, podpisywania umowy) są informowani i zachęceni do skorzystania ze szkolenia, jednak już w momencie przystąpienia do projektu, na pierwszym etapie, nie wykazują zainteresowania tą formą wsparcia. W związku z faktem, iż udział w szkoleniu nie jest obligatoryjny, Beneficjent nie ma wpływu na decyzję uczestnika, niemniej dokłada wszelkich starań, aby zachęcić uczestników projektu do skorzystania ze szkoleń. IP2 zobowiązała Beneficjenta do podejmowania działań zmierzających do osiągnięcia założonej w projekcie liczby osób uczestniczących w szkoleniu.

**Liczba kluczowych pracowników PSZ, którzy zakończyli udział w szkoleniach w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy** - od początku realizacji Programu do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 395 (przed urealnieniem - 530 pracowników PSZ). Omawiany wskaźnik mierzony jest „na wyjściu” z projektu i osiągnięty został na poziomie 76,40% przy jednoczesnym poziomie rozliczenia środków w wysokości 98,51%. Większość projektów Powiatowych Urzędów Pracy koncentrowała się w znacznej mierze na wsparciu w postaci dofinansowania zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy, a w mniejszym stopniu na wsparciu szkoleniowym (w formach pozaszkolnych). W wyniku realizacji projektów w latach 2008-2013 dofinansowaniem objęto około 280 etatów pośredników pracy i doradców zawodowych. Dofinansowanie to wpływa na wykorzystanie alokacji w ramach projektów, jednak nie przekłada się na zwiększenie wielkości wskaźnika dotyczącego szkoleń pracowników PSZ. W związku z faktem, że wszystkie projekty zostały zakończone i rozliczone osiągnięta wartość wskaźnika na poziomie 76,40% jest ostateczna. Zgodnie z sugestią IP, IP2 podejmowała negocjacje z wszystkimi Powiatowymi Urzędami Pracy, których projekty zostały rekomendowane do dofinansowania, w zakresie możliwości zwiększenia liczby kluczowych pracowników PSZ objętych szkoleniami. W wyniku negocjacji, część z Powiatowych Urzędów Pracy zwiększyła planowaną wartość docelową wskaźnika, jednak nie zagwarantowało to osiągnięcia wartości docelowej na poziomie 517 osób. Ponadto przyjęta metodologia pomiaru wskaźnika nie obejmuje danych dotyczących wsparcia udzielanego kluczowym pracownikom PSZ, którzy kształcą się w formach szkolnych, tj. brak np. liczby pracowników realizujących studia podyplomowe (około 60 osób) oraz nie obejmuje osób otrzymujących wsparcie, ale nie należących do grupy pracowników kluczowych. Udział wszystkich grup pracowników PSZ w kształceniu prowadzi do podnoszenia kwalifikacji oraz wpisuje się w cel szczegółowy 1. Pracownicy publicznych służb zatrudnienia, poprzez podnoszenie swoich kwalifikacji i kompetencji, realizują warunek dążenia do zapewnienia odpowiednich warunków organizacyjnych i instytucjonalnych na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

*Wskaźnik rezultatu:*

**Odsetek kluczowych pracowników PSZ, którzy zakończyli udział w szkoleniach w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy** – do końca bieżącego okresu sprawozdawczego osiągnięto wskaźnik na poziomie 51,03%, w 2014 roku nastąpił spadek w stosunku do wartości wskaźnika osiągniętego w roku 2013 o 3,22 punktów procentowych. Pomimo osiągniętej wartości odpowiadającego wskaźnika produktu na poziomie 76,40%, realizacja wartości docelowej jest zagrożona. W województwie dolnośląskim znacząco wzrosła liczba kluczowych pracowników PSZ w stosunku do roku 2006 (będącej bazą do wyznaczenia wartości docelowej wskaźnika), osiągając na koniec okresu sprawozdawczego wartość 774 osoby (wzrost o 81 osób w ciągu 2014 roku), co ma wpływ na osiągniętą wartość powyższego wskaźnika rezultatu.

### **Efektywność zatrudnieniowa w Priorytecie VI:**

Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej (ogółem) w projektach w ramach Priorytetu VI (Działanie 6.1) na dzień 31.12.2014 roku został osiągnięty na poziomie 69,15% (K-66,93%; M-72,04%). Na powyższy wynik składają się projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3. Do końca 2014 roku w Poddziałaniu 6.1.1 zatrudnienie znalazło 560 osób z 1 382, które zakończyły udział w 28 projektach. Efektywność zatrudnieniowa (6.1.1) została osiągnięta na poziomie: *ogółem* 40,52%, -w tym osoby w wieku 50-64 lata – 37,80%, *osoby młode* – 44,17%, *osoby niepełnosprawne* – 37,22%, *osoby długotrwale bezrobotne* – 41,26% i *osoby niekwalifikujące się do wymienionych grup* – 45,45%. Do końca okresu sprawozdawczego 23 projekty zostały zakończone i rozliczone, a efektywność zatrudnieniowa została w nich osiągnięta na zadowalającym poziomie. W pozostałych projektach z Poddziałania 6.1.1, będących w trakcie realizacji, przyrost wskaźnika, co do zasady będzie wykazany na koniec realizacji projektów. IP2 na obecnym etapie nie widzi zagrożenia nieosiągnięcia wskaźników na poziomach założonych w kryteriach dostępu. W ramach Poddziałania 6.1.3 w roku 2014 dokonano ostatecznego rozliczenia wskaźnika efektywności zatrudnieniowej dotyczącego projektów realizowanych w roku budżetowym 2013 osiągając zadawalający poziom we wszystkich 27 projektach PUP. Natomiast w ramach projektów systemowych Poddziałania 6.1.3, do końca okresu sprawozdawczego osiągnięto efektywność zatrudnieniową dotyczącą 22 z 27 projektów realizowanych w 2014 roku (*ogółem* - 65,22%, w tym osoby w wieku 15-30 lat – 64,86%, *osoby w wieku 50-64 lata* – 55,20%, *osoby niepełnosprawne* – 51,48%, *osoby długotrwale bezrobotne* – 62,884% oraz *osoby niekwalifikujące się do ww. grup docelowych* – 83,16%). Ostateczne rozliczenie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach Poddziałania 6.1.3 będzie możliwe w kolejnym okresie sprawozdawczym. **Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej (ogółem) dla Priorytetu VI** wynosi 69,15%, co świadczy o tym, że blisko 3/4 uczestników projektów podjęła zatrudnienie. Na koniec okresu sprawozdawczego efektywność zatrudnieniowa dla poszczególnych grup docelowych została przekroczona w stosunku do wartości zakładanych w *Planach działania*. Osiągnięte wartości przedstawiono w załączniku 10 do sprawozdania oraz w części opisowej dotyczącej celów szczegółowych.

**Cel szczegółowy 2 - Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych:** wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu zostały osiągnięte lub przekroczone w poprzednich okresach sprawozdawczych.

Dla uczestników projektów będących osobami młodymi **efektywność zatrudnieniowa** monitorowana w projektach Działania 6.1 kształtuje się na poziomie 68,93% (K-66,38%; M-72,56%). Planowana wartość wskaźnika do osiągnięcia to 40%, zatem plan został zrealizowany. W ostatnim okresie odnotowano wzrost efektywności zatrudnieniowej o ponad 1,5 punkta procentowego.

**Cel szczegółowy 3 – Zmniejszenie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiety, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne zamieszkujące na obszarach wiejskich):** wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu zostały osiągnięte lub przekroczone w poprzednich okresach sprawozdawczych.

Dla uczestników projektów będących osobami niepełnosprawnymi **efektywność zatrudnieniowa** monitorowana w projektach Działania 6.1 kształtuje się na poziomie 54,96% (K-53,20%; M-57,69%). Planowana wartość miernika do osiągnięcia to 30%, zatem plan został zrealizowany. Natomiast w grupie osób długotrwale bezrobotnych osiągnięto efektywność zatrudnieniową na poziomie 64,03% (K-61,16%; M-68,16%). W ostatnim okresie odnotowano w tej grupie wzrost efektywności zatrudnieniowej o ponad 1,5 punkta procentowego.

**Przedstawienie działań podejmowanych w celu zwiększenia uczestnictwa w projektach osób niepełnosprawnych.** W początkowym okresie programowania wystąpiły **problemy z uczestnictwem osób niepełnosprawnych w realizowanych projektach.** Była to jedna z wielu grup będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w województwie dolnośląskim, która została objęta kryteriami strategicznymi. Niestety okazało się, że Projektodawcy kierowali wsparcie w ramach projektów do innych defaworyzowanych na rynku grup. Wzrost udziału osób niepełnosprawnych w projektach był możliwy dzięki wyodrębnieniu puli środków na projekty skierowane wyłącznie do tych osób. Pozostałe osoby należące do grupy defaworyzowanej na rynku pracy (w tym osoby o niskich kwalifikacjach) doświadczają również największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy, stąd też uzasadnione było skierowanie do nich wsparcia, które wpłynęło na ich integrację z rynkiem pracy. Było to możliwe dzięki programom aktywizacji zawodowej, które obejmowały kompleksowe formy wsparcia w postaci szkoleń prowadzących do podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych, staży/praktyk zawodowych i subsydiowania zatrudnienia. Osoby te również mogły skorzystać ze środków na podjęcie działalności gospodarczej. Należy również wspomnieć, że występują trudności

w przypadku pomiaru mierników dotyczących osób niepełnosprawnych. Projektodawcy realizujący projekty, których grupą docelową nie są osoby niepełnosprawne (ale które również mogą w nich uczestniczyć), nie mają obowiązku odnotowywania ich udziału w projekcie, zatem wskaźnik udziału osób niepełnosprawnych we wsparciu może być w rzeczywistości wyższy od wykazywanego .

#### **Cel szczegółowy 4 – Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób starszych:**

*Wskaźnik produktu:*

**Liczba osób w wieku 50-64 lata, które zakończyły udział w projekcie** – od początku realizacji Programu do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 14 322 (w bieżącym okresie przyrost o 3 040 osób), co stanowi 108,19% wartości docelowej wskaźnika i jest realizowany głównie przez projekty w Działaniu 6.1. Na podstawie analizy projektów realizowanych, IP oraz IP2 stwierdza, że wartość docelowa została osiągnięta powyżej 100%. Do końca 2014 roku udział w projektach zakończyło w ramach: Działania 6.1- 13 396 osób, Działania 6.2 – 406 osób oraz Działania 6.3 - 520 osób (realizacja i rozliczenie projektów w tym Działaniu zostały zakończone, a osiągnięta wartość wskaźnika jest ostateczna). Szacuje się, że przyrost wskaźnika w przyszłym okresie sprawozdawczym dla projektów realizowanych w ramach projektów systemowych PUP w 2014 roku wyniesie 37 osób. Ponadto na przyrost wskaźnika również będą miały wpływ projekty realizowane w Poddziałaniu 6.1.1 oraz Działaniu 6.2, jednak przyrost ten będzie dużo mniejszy niż w Poddziałaniu 6.1.3. Dzięki kryterium dostępu zakładającemu w *Planie działania na lata 2014-2015*, że co najmniej 50% uczestników projektów realizowanych przez PUP muszą stanowić osoby powyżej 50 roku życia lub osoby młode do ukończenia 30 roku życia, znacząco wzrosła wartość wskaźnika, przekraczając w II półroczu 2014 roku wartość 100% w ramach całego Priorytetu VI.

Dla uczestników projektów w wieku 50+ **efektywność zatrudnieniowa** monitorowana w projektach Działania 6.1 kształtuje się na poziomie 60,04%. Wzrost w stosunku do ubiegłego roku (o 0,6 punktu procentowego) związany jest z kierowaniem wsparcia w ostatnich latach do tej grupy docelowej. Planowana wartość miernika do osiągnięcia to 35%, zatem plan został zrealizowany.

**Analiza rezultatów osiągniętych w ramach Priorytetu VI pod kątem ich wpływu na zmniejszenie regionalnych problemów w obszarze rynku pracy oraz wsparcia grup docelowych w szczególnie niekorzystnej sytuacji.** Głównymi problemami występującymi na rynku pracy są: wysoka stopa bezrobocia i jej duże zróżnicowanie w samym regionie, niższa niż w innych krajach Unii Europejskiej aktywność zawodowa osób młodych, duża skala bezrobocia długoterminowego oraz duża liczba osób z niskimi kwalifikacjami zawodowymi. Chcąc wspierać i pobudzać aktywność zawodową osób w szczególnie trudnej sytuacji, w *Planach działania* preferowano jako uczestników projektu osoby defaworyzowane na rynku pracy poprzez stosowanie w początkowym okresie programowania kryteriów strategicznych. Kolejnym krokiem było uwzględnienie ww. grup w kryteriach dostępu. Położono szczególny nacisk na wspieranie w szczególności ludzi młodych, osoby starsze, kobiety, osoby o kwalifikacjach niedostosowanych do potrzeb rynku pracy, osoby niepełnosprawne. Wykorzystanie wsparcia realizowanego w projektach współfinansowanych z EFS pozwoliło na powrót na rynek pracy ww. grup, o czym świadczą osiągnięte wskaźniki. Warto zwrócić uwagę, na fakt, że w ramach Priorytetu VI, wartości docelowe wskaźników zostały znacznie przekroczone (osoby długotrwale bezrobotne – 261,70%, osoby niepełnosprawne – 238,18%, osoby z terenów wiejskich – 322,10%), co świadczy o skali podjętych działań skierowanych na wsparcie ww. grup i efektywności, wykorzystania środków finansowych. Jedną z form pobudzenia aktywności zawodowej była promocja przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem osób defaworyzowanych na rynku pracy. W ramach Działania 6.2 i Poddziałania 6.1.3, 16 440 osób otrzymało środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, z których 9 210 osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy otrzymało bezzwrotne dotacje (w tym 570 osób niepełnosprawnych, 4 041 osób długotrwale bezrobotnych, 5 487 osób z terenów wiejskich, 1 870 osób w wieku 50-64 lata). Podjęte działania przyczyniają się do zmniejszenia problemów występujących na regionalnym rynku pracy i wspierają grupy docelowe w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Skuteczność działań podjętych w ramach PO KL, potwierdzają wyniki przeprowadzonych badań ewaluacyjnych oraz osiągnięta efektywność zatrudnieniowa (opisane w dalszej części sprawozdania).

**Efektywność wsparcia w ramach Indywidualnego Planu Działania oraz sposoby upowszechniania dobrych praktyk w tym zakresie.** Od początku realizacji Programu do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik dotyczący IPD został osiągnięty na poziomie 168,86%. Identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie IPD, można uznać za jedną z najskuteczniejszych form wsparcia, ponieważ w sposób optymalny pozwala dostosować formy wsparcia do specyficznych potrzeb uczestników. IP co roku wymaga realizacji kompleksowego wsparcia w projektach na rzecz osób chcących rozpocząć prowadzenie działalności

gospodarczej wraz z pogłębioną analizą predyspozycji zawodowych podczas etapu rekrutacji, zatem projekty zapewniają odpowiednie pod względem merytorycznym wsparcie dla uczestników. Mając na uwadze, iż zastosowanie IPD przyczynia się do zwiększenia realizowanego wsparcia, w *Planie działania* na rok 2011 wprowadzono w ramach Poddziałania 6.1.3 kryterium dostępu obligujące projektodawców do objęcia IPD co najmniej 30% uczestników. Natomiast w przypadku Poddziałania 6.1.1 zastosowano kryterium strategiczne, które przewidywało objęcie IPD wszystkich uczestników projektu. W 2012 r. ww. kryterium zostało przyjęte już jako kryterium dostępu w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 oraz obowiązywało w kolejnych latach. Na spotkaniach informacyjno-promocyjnych organizowanych przez IP2 przekazywano potencjalnym Projektodawcom praktyczną wiedzę w zakresie formułowania założeń projektu z uwzględnieniem obowiązujących kryteriów szczegółowych. Zachęcano Projektodawców do wykorzystywania IPD powstałych w innych projektach, w których brali udział uczestnicy projektu. Promowano dobrą praktykę, jaką jest na etapie rekrutacji diagnozowanie, czy dana osoba w ciągu ostatnich 12 miesięcy otrzymała wsparcie w postaci IPD. Jeżeli tak było to zachęcano do wykorzystania rezultatów poprzedniego IPD przy tworzeniu nowego IPD. Zapobiegało to dublowaniu form wsparcia, spadku jego efektywności, a także zniechęceniu uczestników projektu do uczestnictwa w projekcie. Potwierdzają to wyniki badania ewaluacyjnego „*Ocena zależności pomiędzy doбором form wsparcia a profilem uczestników, w kontekście potrzeb lokalnego/ regionalnego rynku pracy, na przykładzie projektów konkursowych realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 8.1.1 PO KL, na Dolnym Śląsku*”. Największy efekt odnotowuje się w odniesieniu do rekomendacji zalecającej wykorzystywanie IPD powstałych w innych projektach, bowiem Wnioskodawcy przyjęli zalecenie IP2 i w wielu projektach złożonych do oceny w 2012 roku stwierdzono założenia zgodne z tą rekomendacją.

#### **Analiza osiągniętej w regionie efektywności zatrudnieniowej (dotyczy Priorytetu VI, VII i VIII):**

W 2014 roku na zlecenie IP2 zostało przeprowadzone **badanie ewaluacyjne** „*Ocena skuteczności, jakości i trwałości interwencji EFS na Dolnym Śląsku w zakresie efektywności zatrudnieniowej projektów Priorytetu VI, VII i VIII (Działanie 8.1) PO KL, w kontekście poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej i wzrostu konkurencyjności regionu*”. Przeprowadzona analiza dostarczyła wniosku, że wskaźnik efektywności zatrudnieniowej został osiągnięty w odniesieniu do wszystkich zaplanowanych wartości, liczony zbiorczo dla wszystkich trzech Priorytetów objętych badaniem wyniósł (wg stanu na koniec 2013 r.) 67,40%; (K - 66,11%; M - 69,02%). Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w Priorytecie VI (68,98%), przy czym w sposób szczególny przyczyniły się do tego projekty systemowe PUP realizowane w ramach Poddziałania 6.1.3 (69,74%), których efektywność (także kosztowa) jest dużo wyższa niż projektów konkursowych w ramach Poddziałania 6.1.1. Efekty te przedstawiają się korzystnie także na tle innych regionów (np. w zakresie uzyskanej najwyższej w Polsce efektywności działań skierowanych do grupy niebędącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy). Przyczyną jest tu w dużej mierze duże doświadczenie pracowników PUP i samej instytucji w pracy z grupami docelowymi. Stosunkowo najniższe wartości wskaźnik osiągał w przypadku osób niepełnosprawnych, zwłaszcza kobiet oraz w grupie osób w wieku 50-64 lata. Najwyższe wartości wskaźnik przyjmował w grupach niekwalifikujących się do żadnej z wyróżnionych grup docelowych, tj. w grupie osób w wieku 25(30) - 49 lat, niedotkniętych niepełnosprawnością i bezrobotnych krócej niż 12 miesięcy. Biorąc pod uwagę projekty realizowane jedynie w ramach Poddziałania 7.2.1 widoczna jest znaczna różnica pod względem osiągania efektywności zatrudnieniowej przed wprowadzeniem wymogu realizacji wskaźnika i po. Przed wprowadzeniem wskaźnika zatrudnieniowego wiele projektów koncentrowało się głównie na integracji społecznej, co nie zawsze miało swoje odzwierciedlenie w zatrudnieniu uczestników. Wprowadzenie wymogu stosowania wskaźnika zwiększyło wpływ podejmowanych działań integracyjnych na wzrost poziomu zatrudnienia. Najwyższą efektywnością charakteryzują się takie formy wsparcia jak staże, szkolenia i zakładanie własnej działalności gospodarczej. Stosunkowo słabiej wypadły działania psychologiczne i doradcze, niezwiązane ściśle z rynkiem pracy, określaniem predyspozycji zawodowych i innymi podobnymi działaniami ze wstępnego etapu uczestnictwa w projektach – część uczestników narzekała na małe doświadczenie personelu wykonującego te zadania. Dotyczyło to przede wszystkim projektów konkursowych. Projekty objęte wskaźnikiem efektywności zatrudnieniowej w bardzo małym stopniu wpłynęły na mobilność, natomiast w dużym – na motywację uczestników. Do najważniejszych trudności w osiągnięciu wskaźnika zatrudnieniowego należała niechęć do podjęcia pracy wśród uczestników (wynikająca z przyczyn takich jak np. niezadowalające warunki proponowane przez pracodawców bądź kwestie rodzinne) oraz niemożność znalezienia pracy mimo starań. Beneficjenci stosowali tu środki zaradcze w postaci np. aktywnej pomocy i kontaktów oraz negocjacji z potencjalnymi pracodawcami, a także udzielając dodatkowego indywidualnego wsparcia dla uczestników. Spośród uczestników biorących udział w badaniu CATI, którzy podjęli pracę po otrzymaniu wsparcia, 73,1% kontynuowało ją w momencie badania. Pozostała część osób nie pracuje już w pierwszym miejscu, w którym była zatrudniona po zakończeniu projektu, a część w ogóle nie ma pracy. Co do formy – dominowało zatrudnienie na czas określony, najczęściej nie dłuższy

niż 6 miesięcy. Zatrudnienie to, nie zawsze jest też zadowalające. W przypadku Poddziałania 7.2.1, co ważne, na drugim miejscu znalazła się forma umowy na czas nieokreślony. Badani uczestnicy stosunkowo nisko ocenili stopień satysfakcji z wynagrodzenia netto w obecnej pracy, podjętej po udziale w projekcie oraz możliwości dalszego rozwoju zawodowego. Dobrze natomiast oceniana była atmosfera pracy. Do najważniejszych branż, w których uczestnicy projektów znaleźli zatrudnienie, należą branże związane z produkcją i przemysłem, handlem oraz branża budowlana i gastronomiczno-spożywcza. Zwłaszcza stworzenie nowych zasobów pracy dla przedsiębiorstw przemysłowych (w tym w branżach strategicznych: chemicznej, motoryzacyjnej i elektrycznej) wpłynęło pozytywnie na wzrost konkurencyjności regionu. Na rozwój regionu wpływa też poprawa kapitału ludzkiego i społecznego w województwie poprzez aktywizację osób biernych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, pomoc pracodawcom w adaptacji do zmian oraz, pośrednio, poprawa kultury pracy w przedsiębiorstwach regionu. Udział w projektach, zdaniem uczestników, przede wszystkim wpłynął pozytywnie na ich motywację do pracy i wiarę w siebie. Najniżej natomiast oceniają oni wpływ projektów na mobilność geograficzną oraz - co ciekawe - umiejętność poruszania się po rynku pracy, pomimo szeregu działań skierowanych na ten cel. Liczbowo wyrażony wpływ interwencji PO KL objętej mierzaniem efektu zatrudnieniowego na zmniejszenie bezrobocia w regionie wynosi około 2,8% - taki odsetek wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowi bowiem średnioroczny odpływ z bezrobocia dzięki projektom objętym wskaźnikiem. W oparciu o przeprowadzone analizy ewaluator rekomenduje następujące rozwiązania dla perspektywy finansowej 2014-2020: nakierowanie działań konkursowych na działania innowacyjne, inne od form przewidzianych w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; premiowanie projektów realizowanych we współpracy z pracodawcami, odpowiadających na potrzeby pracodawców; premiowanie projektów zakładających zatrudnienie wysokiej jakości (bardziej długotrwałe, na wyższych stanowiskach itp.); utrzymanie wskaźnika zatrudnieniowego jako obligatoryjnego w działaniach na rzecz integracji społecznej (wyjąwszy niektóre projekty ściśle integracyjne, dla najtrudniejszych do aktywizacji grup); większą indywidualizację i elastyczność w doborze form wsparcia w kolejnym okresie programowania; stworzenie systemowego rozwiązania w zakresie długoterminowego monitorowania wartości wskaźnika; położenie nacisku na wysoką jakość ogólnych działań psychologicznych i doradczych i premiowanie doświadczonych ekspertów. Badanie dowiodło, że rozwiązanie w postaci wprowadzenia wskaźnika efektywności zatrudnieniowej sprawdziło się i powinno być kontynuowane w perspektywie finansowej 2014-2020.

## **PRIORYTET VII**

Projekty w ramach Priorytetu VII przyczyniają się do osiągnięcia następujących celów szczegółowych Priorytetu (opisano wskaźniki, w przypadku których nie osiągnięto jeszcze wartości docelowej, wraz z prognozą możliwości zbliżenia się do tej wartości oraz te wskaźniki, które w okresie sprawozdawczym przekroczyły wartość docelową):

### **Cel szczegółowy 1 - Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

- 1. Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji** (w tym osoby z obszarów wiejskich) – Osiągnięta wartość wskaźnika wynosi 22 393 osoby, w tym 7 491 z terenów wiejskich, co stanowi odpowiednio 65,44 % i 80,67% poziomu realizacji wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania (przy 90,91% wykorzystaniu alokacji 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków). Można zauważyć przyrost przedmiotowego wskaźnika w odniesieniu do wartości osiągniętych w ubiegłym roku, ponieważ na koniec 2013 r. został on osiągnięty na poziomie 18 497 osób, w tym 6 171 osób z terenów wiejskich, tj. odnotowano wzrost o 3 896 osób, w tym 1 320 z terenów wiejskich (wzrost o ponad 21 punktów procentowych w obu przypadkach).

*Wskaźnik rezultatu:*

**Odsetek klientów instytucji pomocy społecznej będących w wieku aktywności zawodowej i nie pracujących, którzy w ramach Priorytetu zostali objęci działaniami aktywnej integracji:** wartość wskaźnika osiągnięta do końca okresu sprawozdawczego wynosi 13,16%, co oznacza, iż w 2014 r. nie został on zrealizowany w województwie dolnośląskim na poziomie zakładanej wartości docelowej, która wynosi 15%.

- 2. Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów** - Osiągnięty wskaźnik wynosi 26 354 osób, co stanowi 82,99 % poziomu realizacji wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania (przy 98,91% wykorzystaniu alokacji 2007-2013 na podstawie zakontraktowanych środków). Można zauważyć przyrost przedmiotowego wskaźnika w odniesieniu do wartości osiągniętych w ubiegłym roku, ponieważ na koniec 2013 r. został on osiągnięty na poziomie 22 490 osób - wzrost o 3 864 osób (wzrost o ponad 17 punktów procentowych).

*Wskaźnik rezultatu:*



**Odsetek klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zostali objęci kontraktami socjalnymi:** wartość wskaźnika rezultatu osiągnięta do końca okresu sprawozdawczego wynosi 10,59%, co oznacza, iż w 2014 r. został on zrealizowany w województwie dolnośląskim na założonym poziomie wartości docelowej, która wynosi 10%.

3. **Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w Priorytecie** - osiągnięty wskaźnik od początku realizacji Działania wynosi 9 419 osób, co stanowi 98,98% poziomu wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania (przy 86,71% wykorzystaniu alokacji 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków dla Działania). Jak podaje IP2, jego realizacja nie jest zagrożona. Zauważyć można przyrost przedmiotowego wskaźnika w odniesieniu do wartości osiągniętych w ubiegłym roku na poziomie 6 350 osób. W stosunku do 2013 r. wzrost nastąpił o 3 069 osób (wzrost wskaźnika o ponad 48 punktów procentowych). Pomimo, iż poziom wartości docelowej wskaźnika nie została jeszcze osiągnięta na obecnym etapie wdrażania PO KL, IP2 nie widzi zagrożenia jego realizacji.
4. **Liczba osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Działania** – osiągnięta wartość wskaźnika wynosi 155 osób, co stanowi 28,65% poziomu realizacji wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania (przy 61,60% wykorzystaniu alokacji 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków dla Działania). W stosunku do roku 2013 nastąpił przyrost wskaźnika o 141 osób (wzrost o 1007,14 punktów procentowych). Spodziewany przyrost przedmiotowego wskaźnika będzie następował w kolejnych okresach sprawozdawczych, gdyż jego pomiaru dokonuje się w momencie zakończenia udziału osoby niepełnosprawnej w projekcie (w I półroczu 2012 r. po raz pierwszy ogłoszono konkurs w Działaniu 7.4 Jak szacuje IP2, planowana wartość docelowa wskaźnika zostanie osiągnięta. Wykorzystanie alokacji na poziomie 61,60% na podstawie zakontraktowanych środków przy zrealizowaniu wskaźnika na podanym poziomie wynika z momentu pomiaru wskaźnika w chwili zakończenia udziału w projekcie. dodatkowo jest uzasadnione specyfiką projektu – koszty związane z uczestnictwem osób niepełnosprawnych w projekcie są z reguły wyższe na początku.

Jak wskazywano w poprzednich sprawozdaniach, planowane wartości docelowe wskaźników **Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji** oraz **Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów z dużym prawdopodobieństwem** nie zostaną osiągnięte. Na przyrost wskaźnika nr 2 nie wpływa też znacząco stosowanie nowej (wprowadzonej w I półroczu 2012 r.) metodologii pomiaru – możliwość wykazywania danej osoby więcej niż jeden raz na poziomie projektu, w zależności od liczby lat, w których była ona objęta kontraktem) – z uwagi na fakt, iż niewiele osób powraca do projektu.

IP2 prognozuje obecnie, iż zostaną one zrealizowane ostatecznie na poziomie odpowiednio 73,58% oraz 85,54%. Dodatkowo, Beneficjenci realizujący projekt systemowy mają możliwość wykorzystania nie tylko kontraktu socjalnego, ale również PAL-u i Programu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. W przypadku, gdy zdecydują się na realizację jednego z dwóch wyżej wspomnianych narzędzi, osoby nim objęte są wykazywane jedynie w ramach wskaźnika (1) *Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji – w tym osoby z terenów wiejskich*. Natomiast nie są wykazywane w ramach wskaźnika (2) *Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów*. Do końca I półrocza 2015 blisko 3 030 osób objętych zostanie innym narzędziem, niż kontrakt socjalny.

Jedną z głównych przyczyn mających wpływ na nieosiągnięcie wartości docelowych wskaźników dotyczących klientów instytucji pomocy społecznej nadal pozostaje fakt, iż nie wszystkie ośrodki pomocy społecznej w regionie podjęły realizację projektów systemowych w ramach Priorytetu VII POKL. W działania na rzecz zwiększenia zaangażowania ośrodków w realizację projektów PO KL, poza IP2, zaangażowane były RO EFS-y oraz DOPS. Wśród przyczyn nieprzystępowania do realizacji projektów wskazywano m.in. brak kadry, brak warunków lokalowych, trudności w zapewnieniu przez gminę płynności finansowej projektu, prawdopodobne trudności z naborem grupy docelowej. Na rok 2014 w ramach Poddziałania 7.1.1 chęć realizacji projektów zgłosiły dodatkowo 4 nowe ośrodki, z których w rezultacie 2 podpisały umowy o dofinansowanie. W roku 2014 w ramach Poddziałania 7.1.1 były kontynuowane także projekty, które rozpoczęły się w roku 2013. Łącznie w roku 2014 w realizację projektów w ramach Poddziałania 7.1.1 zaangażowane były 124 OPS-y spośród 165 uprawnionych. W ramach Poddziałania 7.1.2 zapotrzebowanie na środki zgłosiło 29 Centrów i tyle samo zaaplikowało (na 30 uprawnionych). Realizacja projektów przez PCPR w porównaniu z projektami realizowanymi przez OPS-y przekłada się w większym stopniu na osiągnięcie wskaźników. Na ich przyrost będzie miała również wpływ możliwość realizacji projektów w roku 2015.

Jak sygnalizuje IP2, przyczyny mające wpływ na niższy od zakładanego poziomu wskaźników związane są nieustannie z trudnościami w realizacji projektów na rzecz klientów instytucji pomocy społecznej. IP2 wskazała na takie problemy, jak: rezygnacja osób z udziału w projekcie przed jego zakończeniem – z projektów w ramach Poddziałania 7.1.1 zrezygnowało ponad 6% uczestników, natomiast w ramach Poddziałania 7.1.2 – ponad 7,5% (mimo wszelkich starań podejmowanych ze strony wnioskodawców, niejednokrotnie nie udaje się objąć kolejnych uczestników projektu trzema instrumentami aktywnej integracji oraz pojawiają się trudności z wprowadzeniem do projektu nowej osoby z listy rezerwowej), brak motywacji ze strony uczestników do pomyślnego zakończenia udziału w projekcie, czy niska frekwencja uczestników objętych projektem spowodowana nietrzeźwością bądź niechęcią do uczestnictwa w pewnych formach zajęć (np. w spotkaniach z psychologiem) osób pochodzących z rodzin patologicznych i dysfunkcyjnych. IP2 zwraca uwagę na nadal utrzymujący się spadek zainteresowania klientów OPS udziałem w projekcie spowodowany uzależnieniem (udział w projekcie wymaga wstrzeźliwości od alkoholu), warunkami finansowymi (kryterium dochodowe, świadomość uzyskania zasiłku socjalnego bez konieczności udziału w projekcie), pracą dorywczą, która uniemożliwia udział w projekcie, czy też występowaniem większej liczby podmiotów na danym obszarze oferujących uczestnictwo w innych projektach. Zmniejsza się także liczba osób korzystających z instytucji integracji i pomocy społecznej w regionie, co biorąc pod uwagę ogólne cele PO KL oraz cele wyznaczone dla Priorytetu VII, należy oceniać jako zjawisko zdecydowanie pozytywne.

Przeciwdziałając niektórym w/w czynnikom ośrodki pomocy społecznej oferują w projektach pomoc psychologiczną, jak również konsultują z PUP grupę docelową planowaną do objęcia wsparciem w ramach projektu systemowego w zakresie tych uczestników, którzy są zarejestrowani w PUP. Obowiązek konsultacji grupy docelowej zaplanowanej do objęcia wsparciem jest jednym z kryteriów dostępu w projektach OPS i PCPR. Zastosowanie takiej formy działania również przyczynia się do zminimalizowania ryzyka doboru niewłaściwej grupy docelowej w realizowanych projektach. Ponadto, aby zwiększyć poziom realizacji wskaźników, IP2 pozytywnie opiniuje zmiany w projektach systemowych, polegające na wykorzystaniu pojawiających się oszczędności na objęcie wsparciem dodatkowej liczby uczestników. Jednak nie wszystkie ośrodki korzystają z tego rozwiązania z obawy przed problemem ze znalezieniem nowej grupy uczestników projektu oraz procedurami. Dodatkowo IP pod koniec 2014 roku realokowała do Poddziałania 7.1.2 (za zgodą IZ) niewykorzystane środki w ramach Poddziałania 7.1.1 oraz pozostałych Działań w Priorytecie VII. Rozwiązanie to pozwoli na realizację projektów przez PCPR-y do czerwca 2015 r. (zgodnie z *Planem działania na lata 2014-2015*) oraz przyczyni się do zwiększenia poziomu realizacji wskaźników.

Należy przypomnieć, iż widząc wcześniej zagrożenie nieosiągnięcia wskaźników województwo dolnośląskie zabiegało od 2010 r. o obniżenie wartości docelowych wskaźników ujętych w SzOP. Nowa metodologia pomiaru wskaźnika wprowadzona przez MIR od 2012 roku nie uwzględniła jednak zmiany wartości docelowych. Przy dokonywaniu ponownej dezagregacji wskaźników przez MIR brano głównie pod uwagę alokację środków przeznaczonych na Działanie 7.1 i dane z MPiPS, natomiast nie wielkość wskaźnika, jaka została osiągnięta w latach 2008-2010, czy też zgłaszane problemy instytucji pomocy i integracji społecznej.

#### **Ocena wsparcia ukierunkowanego na zwiększenie zaangażowania instytucji pomocy i integracji społecznej w projekty dofinansowane z EFS:**

W celu zwiększenia zaangażowania instytucji pomocy i integracji społecznej w projekty dofinansowane z EFS w województwie dolnośląskim podejmowane były działania promocyjne oraz informacyjno-szkoleniowe, organizowane indywidualne konsultacje z OPS/PCPR, na stronie internetowej IP2 udostępniony jest instruktaż wypełniania wniosku o dofinansowanie. Ponadto zaangażowanie Regionalnych Ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz wsparcie doradczo-szkoleniowe Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej przyczyniły się do zwiększenia udziału jednostek pomocy i integracji społecznej na Dolnym Śląsku w projektach PO KL. 25 listopada oraz 2 grudnia 2014 r. odbyły się spotkania informacyjne dotyczące zamykania projektów systemowych. Pomimo wielu zintensyfikowanych działań mających na celu zwiększenie zainteresowania realizacją projektów PO KL wśród instytucji, które dotychczas nie aplikowały o środki PO KL, nie wszystkie uprawnione instytucje podjęły realizację projektów. Jednak w odniesieniu do 2008 r., w którym projekty realizowało 88 (7.1.1) i 22 (7.1.2) jednostki, czyli 56,41%, w roku 2014 zaangażowanych w realizację projektów systemowych było 124 (7.1.1) i 29 (7.1.2) jednostek, co stanowi 78,5% podmiotów uprawnionych. Należy stwierdzić, iż wynik ten jest związany z działaniami podejmowanymi przez IP/IP2 w regionie.

#### **Cel szczegółowy 2 Wzmocnienie i poszerzenie zakresu działań sektora ekonomii społecznej.**

**1. Liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, które otrzymały wsparcie w ramach Priorytetu, funkcjonujących co najmniej 2 lata po zakończeniu udziału w projekcie** – osiągnięta wartość wskaźnika wynosi 1, co stanowi 50% poziomu wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania

(przy 91,55% wykorzystania alokacji na lata 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków dla Działania). W obecnym okresie sprawozdawczym nastąpił wzrost wskaźnika o 1 instytucję (wzrost o 100 punktów procentowych).

**2. Liczba podmiotów ekonomii społecznej utworzonych dzięki wsparciu z EFS** - od początku realizacji Działania wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 35 PES, co stanowi 159,09% wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania (przy 91,55% wykorzystania alokacji 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków dla Działania). W obecnym okresie sprawozdawczym nastąpił wzrost wskaźnika o 26 PES (wzrost o 288,89 punktów procentowych).

Wartość docelowa wskaźnika **Liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, które otrzymały wsparcie w ramach Priorytetu, funkcjonujących co najmniej 2 lata po zakończeniu udziału w projekcie** został osiągnięty na poziomie 1. Obecna wartość nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowej, wręcz przeciwnie - wystąpi nadwykonanie. Wskaźnik mierzy liczbę instytucji wspierających ekonomię społeczną, które realizowały projekty w ramach Poddziałania 7.2.2 oraz funkcjonują po upływie dwóch lat od daty zakończenia realizacji projektu. W okresie sprawozdawczym przeprowadzona została kontrola trwałości u beneficjenta, który zakończył już realizację projektu i zgodnie z *Podręcznikiem wskaźników PO KL*, nie jest w trakcie realizacji innych projektów, ze środków PO KL, mających na celu wsparcie danego OWES-u. Wyniki kontroli wykazały, iż beneficjent funkcjonuje zgodnie z zakresem usług, w związku z którym otrzymał dofinansowanie, zachowana została także trwałość rezultatów projektu. Pozostali beneficjenci są w trakcie realizacji innych projektów, zatem moment pomiaru wskaźnika nastąpi w momencie zakończenia realizacji ostatniego projektu/ IW (IP2) szacuje, że osiągnięta wartość wskaźnika będzie wynosiła 5.

Wskaźnik **Liczba podmiotów ekonomii społecznej utworzonych dzięki wsparciu z EFS** został osiągnięty na poziomie 35 PES, co stanowi 159,09% poziomu realizacji wskaźnika zaplanowanego do osiągnięcia do końca okresu programowania. Ww. stopień osiągnięcia wskaźnika świadczy o dużym zainteresowaniu tą formą wsparcia wśród uczestników projektów. Wynika to także z faktu końcowego etapu realizacji projektów i zasad pomiaru przedmiotowego wskaźnika określonych w *Podręczniku wskaźników PO KL*: „Za moment utworzenia spółdzielni socjalnej uznaje się wpisanie podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego”. Pomiar wskaźnika następuje na końcowym etapie udzielania wsparcia.

Od roku 2011 w Planie działania dla Poddziałania 7.2.1 oraz od roku 2012 w Planie działania dla Działania 7.4 poprzez zastosowanie kryterium dostępu wprowadzona została konieczność monitorowania **efektu zatrudnieniowego**, mającego przyczynić się do wzrostu poziomu zatrudnienia oraz zwiększenia efektywności realizowanych projektów. Od roku 2011 w projektach objętych wskaźnikiem efektywności zatrudnieniowej w ramach Działania 7.2. udział zakończyło 1 697 osób oraz 496 osób znalazło lub kontynuuje zatrudnienie. Osiągnięta wartość wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach Działania wynosi 29,23%, przy założonej 20% wartości docelowej. W projektach objętych wskaźnikiem efektywności zatrudnieniowej w ramach Działania 7.4 udział zakończyły 122 osoby, spośród których 63 znalazły zatrudnienie. Wartość wskaźnika efektywności zatrudnieniowej na koniec okresu sprawozdawczego została osiągnięta na poziomie 51,64%, przy założonej 20% wartości docelowej.

### **Analiza rezultatów osiągniętych w ramach PO KL pod kątem ich wpływu na zmniejszenie regionalnych problemów w obszarze rynku pracy, wykluczenia społecznego lub wsparcia grup docelowych w szczególnie niekorzystnej sytuacji.**

Mając na uwadze wskaźniki rezultatu PO KL dla celów szczegółowych Priorytetu VII tj.

1. wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach;
2. udział przychodów własnych jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu, w ogólnej wartości ich przychodów oraz
3. liczbę miejsc pracy utworzonych w sektorze ekonomii społecznej przy wsparciu EFS.

zgodnie z raportem końcowym z marca 2013 r. z badania ewaluacyjnego „*Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim*”, osiągnięte poziomy wymienionych wyżej wskaźników przyczyniają się do niwelowania problemów wykluczenia społecznego w województwie dolnośląskim. Co prawda tylko 11,7 % uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII podjęło zatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie (przy wartości docelowej 40%), jednak przy uwzględnieniu specyfiki grupy docelowej oraz realizacji działań nakierowanych także na aktywizację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a nie tylko zawodową, wynik ten można ocenić jako dobry.

Biorąc pod uwagę dane przedstawiane w badaniu na podstawie reprezentatywnej próby dla całego Priorytetu wskaźnik został osiągnięty na poziomie 11,7%, jednak należy zwrócić uwagę, iż w Poddziałaniu 7.2.1 wynosi on już 25,5%, co może być związane z faktem, iż w Poddziałaniu 7.2.1 jest wymagana efektywność zatrudnieniowa i główny nacisk kładziony jest na aktywizację zawodową z elementami wsparcia społecznego, natomiast w Działaniu 7.1 Beneficjenci korzystają z szerszego katalogu instrumentów, które pośrednio wpływają na możliwość zatrudnienia uczestników, np. instrumentów aktywizacji edukacyjnej lub zdrowotnej.

Ponadto wyniki badania wskazują, iż 72% uczestników, którzy podjęli zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie, pracuje ponad 6 miesięcy, czyli wsparcie można uznać jako trwałe. Dla 52% spośród tych osób była to pierwsza praca, którą podjęli po udziale w projekcie.

Dodatkowo utworzonych zostało co najmniej 178 miejsc pracy w rozwijającym się sektorze ekonomii społecznej (wartość docelowa dla całego kraju wynosi 7000), głównie w stowarzyszeniach. Co ważniejsze podmiotom tym udaje się w 55% utrzymać te miejsca pracy po zakończeniu finansowania z EFS. Wskaźnik udziału przychodów własnych jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu VII w ogólnej wartości ich przychodów wynosi 57%, co wobec 30% wartości docelowej stanowi o 27% wyższy udział od zakładanego.

## **PRIORYTET VIII**

W Priorytecie VIII **osiągnięto wszystkie zaplanowane wartości docelowe wskaźników produktów i rezultatów**. Analizując poziomy osiągniętych wartości wskaźników, należy podkreślić duże zaangażowanie instytucji wdrażających Program. Dzięki interwencji PO KL ułatwiono przeprowadzenie procesów restrukturyzacyjnych i adaptacyjnych, m.in. poprzez odpowiednie oddziaływanie na jakość kapitału ludzkiego. W ramach PO KL udzielane jest również wsparcie na rzecz budowania gospodarki opartej na wiedzy, natomiast inwestowanie w młode kadry naukowe, realizowane za pomocą naukowych stypendiów przyznawanych doktorantom kierunków kluczowych dla rozwoju gospodarki Dolnego Śląska sprzyja poprawie innowacyjności i zwiększeniu konkurencyjności regionu.

Projekty w ramach **Priorytetu VIII** przyczyniają się do osiągnięcia następujących celów szczegółowych Priorytetu:

### **Cel szczegółowy 1: Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej**

Wskaźniki produktu (opisano wyłącznie wskaźniki, w przypadku których występuje nadwykonanie, ponieważ wszystkie wskaźniki produktu osiągnięto na poziomie powyżej 100%):

**Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych** (przekroczona wartość docelowa w okresie sprawozdawczym) - do końca okresu sprawozdawczego objęto wsparciem 15 018 przedsiębiorstw, co stanowi 145,58% stopnia realizacji wskaźnika planowanego na cały okres programowania. W bieżącym okresie sprawozdawczym wsparciem objęto 5 079 przedsiębiorstw (jest to najlepszy wynik w rocznym przyroście wskaźnika w historii jego monitorowania), tym samym przekroczono wartość docelową wskaźnika, co skutkowało przekroczeniem szacowanego przez IP2 poziomu wykonania (126% wartości docelowej) o prawie 20 pkt. proc. Na wzrost wartości wskaźnika (zapoczątkowany w II półroczu 2013 r.) wpłynęły celowe działania zaradcze podjęte odpowiednio wcześniej przez IP i IP2, które szczegółowo zostały opisane w sprawozdaniu rocznym za 2012 r. Dodatkowo w celu pełnego wykorzystania środków, a tym samym jeszcze szerszego wsparcia w regionie, po analizie list rankingowych projektów rekomendowanych do dofinansowania w ramach zakończonych konkursów dla Priorytetu VIII, w dn. 21 listopada 2013 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego podjął decyzję kierunkową o wykorzystaniu wolnych środków w ramach Priorytetu VIII pozostających na Poddziałaniach: 8.1.2, 8.1.3, 8.1.4, 8.2.1 i 8.2.2 na dofinansowanie projektów z konkursu zamkniętego nr I/8.1.1/A/12, które zostały rekomendowane do dofinansowania, ale nie zostały przyjęte do realizacji z powodu braku środków. Ponadto na wzrost wskaźnika wpłynęła realizacja projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach pilotażowego konkursu nr II/8.1.1/B/12 na operatorów wsparcia, w ramach którego przyjęto do dofinansowania 4 projekty na 4 subregiony woj. dolnośląskiego, które założyły objęcie wsparciem ponad 850 firm (wg zatwierdzonych na dzień 31.12.2014 r. wniosków o płatność udział w w projektach zakończyło 858 przedsiębiorstw).

Osiągnięty stopień realizacji wskaźnika (145,58%) jest wyższy niż poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków (101,70%), zatem świadczy o efektywnym wykorzystaniu środków.

**Liczba pracowników o niskich kwalifikacjach, którzy zakończyli udział w projektach** – do końca okresu sprawozdawczego 23 974 osoby objęto wsparciem, co stanowi 168,46% stopnia realizacji wskaźnika na lata 2007-2013. W bieżącym okresie sprawozdawczym wsparciem objęto 5 670 osób – to prawie 40% określonej wartości docelowej. W celu zwiększenia uczestnictwa w projektach pracowników o niskich kwalifikacjach, w konkursach

ogłoszonych w latach 2011 i 2012 promowano punktami strategicznymi osoby z wykształceniem maksymalnie średnim. Powyższe przełożyło się na wysoki poziom osiągniętego wskaźnika, który początkowo był ostrożnie szacowany przez IP2 pod względem osiągnięcia wartości docelowej.

Osiągnięty stopień realizacji wskaźnika (168,45%) jest wyższy od poziomu wykorzystania alokacji pod względem rozliczonych środków wynoszący 91,20%, zatem realizacja projektów jest efektywna kosztowo.

**Liczba osób, które ukończyły udział w stażach lub szkoleniach praktycznych w podziale na:**

- **pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych,**
- **pracowników naukowych w przedsiębiorstwach.**

Do końca okresu sprawozdawczego 339 osoby objęto wsparciem, w tym 48 pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz 291 pracowników naukowych w przedsiębiorstwach, co stanowi odpowiednio 753,33%, 218,18%, 1265,22% stopnia realizacji wskaźnika na lata 2007-2013.

Należy podkreślić, iż w bieżącym okresie sprawozdawczym osiągnięta wartość wskaźnika ponad 7-krotnie przewyższyła wartość docelową. Wartość drugiego podwskaźnika jeszcze wzrośnie, gdyż realne potrzeby w regionie i możliwości w zakresie zorganizowania tego wsparcia przy dostępnej alokacji są znacznie wyższe niż określone wartości docelowe wskaźników. Poziom wykorzystania alokacji pod względem rozliczonych środków jest znacznie niższy od osiągniętego stopnia realizacji wskaźnika, co świadczy o efektywnym wykorzystaniu środków.

**Liczba doktorantów, którzy otrzymali stypendia naukowe** – do końca okresu sprawozdawczego wsparciem objęto 538 doktorantów, co stanowi 169,18% stopnia realizacji wskaźnika. W bieżącym okresie sprawozdawczym wypłacono stypendia 81 doktorantom, w ramach projektu systemowego *Grant Plus*. Do dnia 31 grudnia 2014 r. stypendia naukowe w ramach ww. projektu otrzymało 249 doktorantów (o 9 więcej niż pierwotnie zakładano). Projekt ten w znacznym stopniu przyczyni się do wzrostu wskaźnika (wniosek o płatność końcową będzie zatwierdzony w kolejnym okresie sprawozdawczym).

Osiągnięty poziom 102,14% zakontraktowanej adekwatnej części alokacji na lata 2007-2013 świadczy o tym, iż realizacja projektów jest efektywna kosztowo.

Należy również podkreślić wzrost poziomu poniższych wskaźników realizujących cel szczegółowy 1 w bieżącym okresie sprawozdawczym, które wartość docelową osiągnęły w latach poprzednich:

- **Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych, w tym liczba osób w wieku powyżej 50. roku życia** (wśród wszystkich osób pracujących ponad 14% stanowili pracownicy w wieku 50+) – wartość docelową przekroczone w 2011 r., jednak wskaźnik nadal będzie realizowany w nadal trwających projektach. Należy podkreślić, iż w okresie sprawozdawczym zakończyło wsparcie 12 631 osób, co stanowi 84% wartości docelowej;
- **Liczba osób, które były objęte wsparciem w zakresie rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out** – wartość docelową osiągnięto już w 2009 r., jednak wzrost wartości wskaźnika jest efektem realizowanego projektu ponadnarodowego (wyłonionego w konkursie ogłoszonym w 2011 r.), trwającego od października 2012 r. do czerwca 2015 r. Wartość docelowa wskaźnika określona w projekcie to objęcie wsparciem 140 osób, jednak do 31.12.2014 r. objęto wsparciem 314 osób, z czego 182 osoby w obecnym okresie sprawozdawczym.

Wskaźnik rezultatu:

**Odsetek przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach Priorytetu - w ogólnej liczbie aktywnych przedsiębiorstw (projekty o charakterze regionalnym)** – (przekroczona wartość docelowa w okresie sprawozdawczym o ponad 2 pkt. proc.) - do końca okresu sprawozdawczego osiągnięto wartość wskaźnika na poziomie 8,26%. W 2014 r. odnotowano znaczny przyrost wskaźnika w odniesieniu do wartości osiągniętej w 2013 roku (4,44%). Na jego wzrost ma wpływ wartość wskaźnika produktu *Liczba przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach Priorytetu*, który jest mierzony „na wyjściu”, czyli po zakończeniu udziału w projekcie. Zwiększenie o ponad 5,7 tys. przedsiębiorstw w 2014 r. spowodowane było zakończeniem realizacji znacznej liczby projektów z konkursów ogłoszonych w roku 2012, które skierowane były na wsparcie przedsiębiorstw i ich pracowników. IP przewiduje sukcesywny wzrost wskaźnika w kolejnych okresach sprawozdawczych.

### **Cel szczegółowy 2: Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą**

Wskaźniki produktu (opisano wyłącznie wskaźniki, w przypadku których występuje nadwykonanie, ponieważ wszystkie wskaźniki produktu osiągnięto na poziomie powyżej 100%):

**Liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania** – do końca okresu sprawozdawczego objęto wsparciem 1 593 pracowników zagrożonych, co stanowi 239,19% wartości stopnia realizacji wskaźnika na lata

2007-2013. W samych tylko trzech projektach systemowych „szybkiego reagowania” odnotowano udział 1 230 pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, co świadczy o celowości podejmowanych działań w trybie systemowym. W realizowanym projekcie systemowym pn. „Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku”, którego realizację rozpoczęto 1 lipca 2013 r. założono, iż 485 pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach zostanie objętych wsparciem, czyli wykonanie wskaźnika na koniec okresu programowania będzie możliwe nawet na poziomie 295% (zatem IP2 podtrzymuje oszacowaną wartość ze sprawozdania rocznego za 2013 r.).

Osiągnięty stopień realizacji wskaźnika jest wyższy od poziomu wykorzystania alokacji na podstawie rozliczonych środków (wynoszący 90,08%), co świadczy o efektywnym wykorzystaniu środków.

**Liczba osób zwolnionych w przedsiębiorstwach dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania** – do końca okresu sprawozdawczego 1 197 osób objęto wsparciem, co stanowi 147,23% wartości stopnia realizacji wskaźnika na lata 2007-2013. Wskaźnik jest mierzony w projektach typu outplacement oraz był monitorowany w projekcie systemowym pn.: „Aktywizacja rynku pracy – wsparcie osób, które utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących pracodawców”. Realizacja wskaźnika jest ściśle powiązana z sytuacją społeczno-gospodarczą w regionie i uzależniona od potrzeb zgłaszanych w projekcie „szybkiego reagowania”, dlatego IP widząc ogromne potrzeby w zakresie „zwolnień monitorowanych” w regionie zdecydowała o kontynuacji wsparcia (od lipca 2013 roku) poprzez realizację kolejnego projektu systemowego pn.: „Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku”, w którym założono objęcie wsparciem kolejnych 485 osób. Osiągnięty stopień realizacji wskaźnika jest wyższy od poziomu wykorzystania alokacji pod względem rozliczonych środków (90,08%).

#### **Analiza rozwiązań podejmowanych w celu zachęcenia mikro i małych przedsiębiorstw do realizacji przedsięwzięć dotyczących outplacementu:**

W ramach Działania 8.1 POKL realizowanych jest/było 9 projektów dotyczących **outplacementu** w tym 5 projektów konkursowych i 4 systemowe. Analizując rozwiązania podejmowane przez IP i IP2 w celu zachęcenia mikro i małych przedsiębiorstw do realizacji przedsięwzięć dotyczących outplacementu na potrzeby niniejszej analizy odniesiono się do 5 projektów konkursowych i 3 projektów systemowych (bez projektu skierowanego do pracowników sektora oświaty), w których ze wsparcia typu outplacement mogły skorzystać przedsiębiorstwa i ich pracownicy. Umowy /Uchwały dla 8 projektów zostały podpisane na łączną kwotę blisko 36,5 mln zł. Z czego 7 projektów jest zakończonych i rozliczonych oraz 1 projekt systemowy jest w trakcie realizacji. Według stanu na 31 grudnia 2014 r. ponad 1800 osób (3 projekty systemowe: 1455) rozpoczęło udział w projektach outplacementowych, w tym 806 osób (3 projekty systemowe: 561) zakończyło już udział. 449 osobom (3 projekty systemowe: 308) przekazano środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 97 osób (3 projekty systemowe: 96) uzyskało jednorazowy dodatek motywacyjny, a 33 osoby (3 projekty systemowe: 33) jednorazowy dodatek relokacyjny/mobilnościowy. Tak duże wykonanie wskaźników, w przypadku projektów systemowych szybkiego reagowania, wskazuje na zasadność ukierunkowania tego typu wsparcia w trybie systemowym. Projekty systemowe swoim zasięgiem obejmowały obszar całego województwa dolnośląskiego, natomiast projekty konkursowe jedynie jego wycinek. Również istotnym czynnikiem zwiększającym skuteczność projektów szybkiego reagowania był elastyczny budżet, gdzie środki finansowe mogły być przesuwane z jednego wsparcia na inne, bardziej skuteczne, dostosowane do potrzeb rynku. Beneficjenci systemowi podejmowali różnorodne i szerokie działania w celu zachęcenia MMP do uczestnictwa w ramach projektów outplacementowych:

- organizacja konferencji dla przedsiębiorców na temat outplacementu oraz społecznej odpowiedzialności biznesu;
- spotkania rekrutacyjne przedstawicieli projektu z przedsiębiorcami zwalnianymi pracownikami;
- uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez inne podmioty (PIFE, stowarzyszenia, urzędy gmin itp.);
- informacje medialne w prasie, telewizji, radiu;
- kampanie informacyjno-promocyjne w Powiatowych Urzędach Pracy na Dolnym Śląsku (plakaty, ulotki, spotkania w PUP z przedstawicielami projektu i przedsiębiorcami).

#### Wskaźnik rezultatu:

**Relacja liczby pracowników zagrożonych utratą pracy i osób zwolnionych w przedsiębiorstwach dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi objętych działaniami szybkiego reagowania w stosunku do liczby pracowników objętych zwolnieniami grupowymi, zgłaszanymi do urzędów pracy** - (przekroczona wartość docelowa w okresie sprawozdawczym o 8 pkt. proc.) - do końca okresu sprawozdawczego osiągnięto wartość wskaźnika na poziomie 18%. Działaniami „szybkiego reagowania” w 2014 roku objęto 219 osób, co stanowi ponad 18% osób objętych zwolnieniami grupowymi zgłaszanymi do urzędów pracy w województwie

dolnośląskim w 2014 r. Powyższe wskazuje na celowość działań systemowych podjętych przez Samorząd Województwa w 2009 r. i kontynuowanych w regionie.

Ponadto należy podkreślić, iż w bieżącym okresie sprawozdawczym nastąpił wzrost poziomu poniższych wskaźników produktu: **Liczba osób, które otrzymały: c) środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej** oraz **Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej** (przekroczono wartości założone w Planie działania na lata 2014-2015). Wzrost wartości wskaźników w 2014 r. jest efektem realizowanych projektów systemowych pn. „Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku” (od lipca 2013 r.) oraz pn. „Aktywizacja zawodowa pracowników sektora oświaty na dolnośląskim rynku pracy” (od lutego 2014 r.).

Utrzymanie tempa rozliczania środków w Priorytecie VIII przekłada się na rosnące poziomy osiągniętych wskaźników. Po przeanalizowaniu stopnia realizacji wskaźników w Priorytecie VIII, IP stwierdza, iż u wszystkich występuje nadwykonanie wartości docelowych określonych dla województwa dolnośląskiego. Ponadto satysfakcjonującym dla IP i IP2 jest **przekroczenie wartości docelowej w bieżącym okresie sprawozdawczym wskaźnika produktu: Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych**, który był trudny w realizacji, jednak dzięki podjętym środkom zaradczym znacznie przekroczono wartość docelową.

#### **Efektywność zatrudnieniowa:**

Zgodnie z Planami działań z lat 2008-2010 dla Priorytetu VIII efektywność zatrudnieniowa nie była mierzona w projektach w ramach Działania 8.1, a jej monitorowanie nastąpiło dopiero w zakończonym już projekcie systemowym szybkiego reagowania pn. „Aktywizacja rynku pracy - wsparcie osób, które utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących pracodawców” w ramach Poddziałania 8.1.2, którego realizacja rozpoczęła się 1 października 2011 r. W projekcie założono, że wskaźnik efektywności zatrudnieniowej uczestników projektu (mierzony na zakończenie jego realizacji) wynosić będzie co najmniej 55% (uczestnicy, którzy podejmą pracę lub rozpoczną prowadzenie działalności gospodarczej). Wykonanie wskaźnika wyniosło 60,6% (na 637 osób, które zakończyły udział w projekcie, 386 osób znalazło lub kontynuowało zatrudnienie), przekraczając tym samym założoną wartość. W przypadku projektu systemowego pn. „Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku” w ramach Poddziałania 8.1.2, którego realizacja rozpoczęła się w lipcu 2013 r., wskaźnik efektywności zatrudnieniowej (określony na poziomie co najmniej 50%) na koniec grudnia 2014 r. wyniósł 57,52% (na koniec 2014 r. na 113 osób, które zakończyły udział w projekcie, 65 osób znalazło lub kontynuowało zatrudnienie). W przypadku projektu systemowego pn. „Aktywizacja zawodowa pracowników sektora oświaty na dolnośląskim rynku pracy”, w którym założono wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie 50%, na 31.12.2014 r. wyniósł 0% (2 uczestników zakończyło udział w projekcie, ale na koniec okresu sprawozdawczego żaden nie znalazł lub kontynuował zatrudnienia). Mając na uwadze stopień zaawansowania realizacji projektu IP2 przewiduje, iż osiągnięcie wskaźnika nastąpi w kolejnych okresach sprawozdawczych – projekt będzie realizowany do 30.09.2015 r.

Jednocześnie warto wskazać, iż w zrealizowanym już projekcie szybkiego reagowania pn. „Wsparcie pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i ich pracowników szansą stabilizacji regionalnego rynku pracy”, który nie był objęty kryterium efektywności zatrudnieniowej, w dniu 23.05.2012 r., Beneficjent dostarczył raport ewaluacyjny, w którym przedstawił dane dotyczące pomiaru efektu zatrudnieniowego w projekcie. Na podstawie analizy dokumentów potwierdzających podjęcie pracy przez uczestników projektu oraz wywiadów telefonicznych na zakończenie okresu realizacji projektu (październik 2011 r.) wynika, iż 259 osób znalazło alternatywne miejsce zatrudnienia, zatem efektywność zatrudnieniowa wyniosła ponad 53%.

#### **PRIORYTET IX**

##### **Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi:**

*(opisano wyłącznie wskaźniki, w przypadku których występuje nadwykonanie lub nie została osiągnięta wartość docelowa)*

*Wskaźniki produktu:*

**Liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie w ramach Priorytetu:** na koniec okresu sprawozdawczego odnotowano wykonanie wskaźnika na poziomie 315 ośrodków wychowania przedszkolnego, co stanowi 93,75% wartości docelowej. W bieżącym okresie sprawozdawczym wskaźnik przyrósł o 98 nowych podmiotów. W porównaniu do ostatniego okresu sprawozdawczego jest to znaczący wzrost wartości wskaźnika, niemniej jednak jego poziom nadal kształtuje się poniżej wartości docelowej. Ze względu na zakończony w

2014 r. proces kontraktacji IP szacuje, że ostateczna wartość wskaźnika może wzrosnąć jeszcze jedynie o 3 ośrodki wychowania przedszkolnego i ostatecznie ukształtuje się na poziomie 318 placówek (ok. 94,6% wartości docelowej). Na nieosiągnięcie wartości docelowej zdaniem IP wpływ miało przede wszystkim: wprowadzone w styczniu 2012 r. w SzOP zmiany: obowiązku wnoszenia wkładów własnych przez Beneficjentów oraz ograniczenia realizacji projektu na terenie 30% gmin województwa o najniższym w skali regionu stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Ponadto, w raporcie z badania ewaluacyjnego pn.: „Ocena działań PO KL w obszarze edukacji w województwie dolnośląskim” jako przyczynę spadku dynamiki przyrostu wskaźnika wskazano także brak możliwości zapewnienia trwałości projektu, co przekładało się na rezygnację z jego realizacji. Również podejście do edukacji przedszkolnej części rodziców dzieci w wieku przedszkolnym wpływa na przedstawioną sytuację. Zdarza się, iż bezrobotni rodzice dzieci (w szczególności na obszarach wiejskich) nie widzą oraz nie rozumieją potrzeby posyłania dzieci do przedszkoli, skoro zapewniona jest im opieka w domu. W III kw. 2013 r. IP ogłosiła ostatnie 2 konkursy ukierunkowane na upowszechnienie edukacji przedszkolnej w województwie. Późne ogłoszenie tych konkursów podyktowane było zapowiadany przez IZ zmianami w SzOP, które zniósł ograniczenie realizacji projektu na terenie 30% gmin województwa o najniższym w skali regionu stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Zapis ten dyskwalifikował możliwość aplikowania przez gminy miejsko-wiejskie, na obszarach których część miejska charakteryzowała się bardzo wysokim wskaźnikiem upowszechnienia edukacji przedszkolnej, natomiast w ich części wiejskiej odsetek ten był bardzo niski. Dodatkowo, IP przeprowadziła analizę danych statystycznych, z której wynika, że wciąż pomiędzy obszarem wiejskim i miejskim istnieje wyraźna dysproporcja w dostępie do edukacji przedszkolnej. Z tego powodu, w celu objęcia wsparciem PO KL jak największej liczby przedszkolaków z terenów wiejskich, IP zdecydowała, że jeden z ogłaszanych w 2013 r. konkursów będzie dedykowany tylko dla placówek położonych na obszarach wiejskich. Ponadto w celu optymalizowania efektywności kosztowej przyjmowanych do realizacji projektów IP określiła limit możliwego dofinansowania przypadający na 1 placówkę na 300 000 PLN. Dodatkowo w 2014 r. w celu wykorzystania alokacji przeznaczonej na realizację projektu systemowego „Modernizacja oddziałów przedszkolnych” oraz zwiększenia stopnia realizacji wskaźnika dotyczącego edukacji przedszkolnej, IP przeprowadziła 2 uzupełniające nabory wniosków.

Niestety pomimo odnotowania zwiększonego zainteresowania konkursami ogłoszonymi w 2013 r. nie udało się zakontraktować całości alokacji przeznaczonej na te konkursy. Dlatego ze względu na ryzyko, że podobnie jak w 2013 r. konkursy nie będą cieszyły się odpowiednim zainteresowaniem i alokacja na nie przeznaczona nie zostanie w pełni wykorzystana, IP podjęła decyzję o nieogłaszaniu zaplanowanych wstępnie w PD na lata 2014-2015 konkursu na upowszechnianie edukacji przedszkolnej. IP oceniła dodatkowo, że ewentualna realizacja konkursu w roku 2014 nie wpłynęłaby znacząco na wzrost wielkości wskaźnika, ponieważ w ramach konkursu planowano, iż będą mogły zostać objęte wsparciem placówki, które już brały udział w realizacji projektów PO KL, w związku z tym nie będą wykazywane jako nowe w ramach przedmiotowego wskaźnika. Biorąc pod uwagę powyższe problemy związane z przebiegiem oraz niskim zainteresowaniem ogłaszanymi konkursami, prognozowaną (bliską 100% wartości docelowej) wartość końcową należy uznać za satysfakcjonującą.

Na uznanie zasługuje fakt, że spośród wszystkich placówek, które otrzymały do tej pory wsparcie, blisko 85% położonych jest na terenach wiejskich, co w znacznym stopniu przyczyniło się do realizacji jednego z głównych celów PO KL, czyli zmniejszenia dysproporcji w dostępie do edukacji. W ramach dotychczas prowadzonych działań zmierzających do zmniejszenia dysproporcji w dostępie do edukacji przedszkolnej IP przeznaczyła 75 119 640,66 PLN (wartość środków zakontraktowanych w ramach Poddziałania 9.1.1, wg stanu na koniec 31.12.2014 r.), z czego tylko w ramach 28 projektów dofinansowanych w ramach konkursów ogłoszonych w 2012 r. utworzono 857 nowych miejsc przedszkolnych. W 2007 r. wskaźnik upowszechnienia na obszarach wiejskich Dolnego Śląska kształtował się na poziomie 18,9% i był ponad trzykrotnie niższy niż na terenach miejskich. Natomiast na koniec 2013 r. wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich wzrósł do poziomu 51%, a dysproporcja jest niespełna dwukrotnie niższa w porównaniu do obszarów miejskich (87,1% upowszechnienia edukacji przedszkolnej). Na jej zmniejszenie z całą pewnością miała wpływ nie tylko reforma edukacji przedszkolnej, ale również wdrażanie PO KL w województwie dolnośląskim.

**Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w kształceniu ustawicznym w ramach Priorytetu:** na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego 8 410 osób zakończyło udział w projektach dotyczących kształcenia ustawicznego w ramach Priorytetu IX, a stopień realizacji wskaźnika wynosi 82,13% wartości zaplanowanej do osiągnięcia w okresie programowania 2007-2013.

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym odnotowano bardzo wyraźny wzrost wartości wskaźnika, jednak w dalszym ciągu jego stopień realizacji odbiega od zaplanowanego poziomu. Należy zaznaczyć, że dotychczasowe nieosiągnięcie wartości docelowej związane z faktem, iż przedmiotowy wskaźnik planowany jest do osiągnięcia głównie w ramach Działania 9.6 (oraz w niewielkim stopniu również w ramach Działania 9.3), które jest



stosunkowo nowym Działaniem, w związku z czym pierwszy bardzo wyraźny przyrost wskaźnika odnotowano dopiero na koniec 2014 r. Znaczenie ma również moment jego pomiaru: zgodnie z Podręcznikiem wskaźników, jest on liczony w momencie zakończenia udziału w projekcie przez uczestnika. Ponadto analiza projektów skierowanych na podnoszenie kompetencji osób dorosłych poprzez formy szkolne, wykazała, że w tego typu projektach większy niż w pozostałych Działaniach Priorytetu IX procent uczestników przerywa udział lub nie kończy go zgodnie z zaplanowaną ścieżką, co także wpływa na poziom wykonania wskaźnika.

Po dokonaniu odpowiedniej analizy dofinansowanych projektów, IP2 szacuje, że wskaźnik może zostać zrealizowany na poziomie ok. 25 720 osób, natomiast w ramach przyjętych do realizacji projektów w Działaniu 9.3 przewiduje się, że jeszcze ok. 190 osób może zakończyć udział w kształceniu ustawicznym. Tym samym przy założeniu zrealizowania wszystkich zakładanych w projektach wartości wskaźnikowych, ostateczna jego wartość powinna ukształtować się na poziomie ok. 25 900 osób, co oznaczać będzie, że ostatecznie wskaźnik ukształtuje się na poziomie ok. 250% jego wartości docelowej (ze względu na metodologię wyliczania wskaźnika – urealnianie – ostateczna wartość może być nieznacznie niższa niż przedstawiony szacunek). Planowane nadwykonanie wskaźnika jest efektem przeprowadzonych w 2013 oraz w 2014 r. realokacji niewykorzystanych środków w Działaniu 9.1, 9.3, 9.4 i 9.5 oraz Poddziałaniu 9.6.1 i 9.6.3 w celu dofinansowania rekomendowanych w ramach konkursu projektów w Poddziałaniu 9.6.2, które nie uzyskały dofinansowania z powodu wyczerpania przeznaczonych na konkurs alokacji. Zdaniem IP oraz IP2 decyzja ta pozwoliła na efektywne i racjonalne wykorzystanie oszczędności w Priorytecie IX. Kolejne przyjęte do dofinansowania projekty mają duże znaczenie dla regionalnego rynku pracy, oferowane przez nie wsparcie w głównej mierze koncentruje się na grupach docelowych pozostających w najtrudniejszej sytuacji (wykazujących największą lukę kompetencyjną w zakresie ICT i umiejętności językowych) i posiadających największe potrzeby w dostępie do szkoleń.

#### ***Liczba osób dorosłych, które skorzystały z usług doradztwa edukacyjno-szkoleniowego:***

Niski stopień wykonania wskaźnika na obecnym etapie wdrażania PO KL związany jest z tym, że pierwsze umowy o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 9.6.3 zostały podpisane dopiero w 2013 r. Niemniej jednak w bieżącym okresie sprawozdawczym odnotowano znaczący przyrost omawianego wskaźnika. Wartość docelowa tego wskaźnika nie została określona w SzOP PO KL, niemniej jednak w Planie Działania na rok 2012 określone zostało kryterium dostępu, w ramach którego wsparciem powinno zostać objętych co najmniej 500 osób. Na podstawie analizy realizowanych projektów, IP2 szacuje, że wskaźnik ten ostatecznie powinien zostać osiągnięty na poziomie ok. 660 osób.

#### ***Wskaźniki rezultatu:***

**Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat uczestniczących w różnych formach edukacji przedszkolnej w ramach Priorytetu na obszarach wiejskich w stosunku do ogólnej liczby dzieci w tej grupie:** na koniec 2014 r. stopień realizacji wskaźnika ukształtował się na poziomie 20,25%, co oznacza, że IP po raz pierwszy od momentu rozpoczęcia wdrażania PO KL odnotowała osiągnięcie wartości docelowej tego wskaźnika. Pomimo obserwowanego w ostatnich latach niższego zainteresowania konkursami (w porównaniu z pierwszymi latami wdrażania PO KL) ogłaszanymi w ramach Poddziałania 9.1.1, IP nie odnotowała drastycznego spadku liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które otrzymywały wsparcie. Na zaobserwowane nieznaczne zahamowanie tempa wzrostu omawianego wskaźnika w głównej mierze miały wpływ sytuacje przedstawione w części, w której omówiono wskaźnik produktu mierzony w ramach Poddziałania 9.1.1. Na przestrzeni ostatnich lat widoczna była zmniejszająca się liczba dofinansowanych projektów (w szczególności związana z niższym niż spodziewane zainteresowaniem ogłaszanymi konkursami oraz trudnymi do zrealizowania kryteriami).

**Odsetek osób w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w kształceniu ustawicznym w stosunku do całkowitej liczby osób w tej grupie wiekowej:** w bieżącym okresie sprawozdawczym, podobnie jak w przypadku adekwatnego wskaźnika produktu, odnotowano bardzo znaczący wzrost wartości, która ukształtowała się na poziomie 0,49%. Obecny stopień realizacji stanowi prawie połowę wartości docelowej tego wskaźnika, niemniej jednak biorąc pod uwagę szacunki IP oraz IP2 dotyczące możliwości osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika produktu, w przypadku osiągnięcia wskaźnika produktu na poziomie 250% wartości docelowej, wskaźnik rezultatu zostanie osiągnięty na poziomie wyższym niż 100% wartości docelowej. Możliwe pełne osiągnięcie wskaźnika produktu, jak również rezultatu możliwe było przede wszystkim dzięki decyzji IP o dokonaniu w 2013 oraz 2014 r. realokacji niewykorzystanych środków (z Działania 9.1, 9.3, 9.4, 9.5, Poddziałania 9.6.1 i 9.6.3) do Poddziałania 9.6.2, w efekcie której IP2 mogła podpisać w 2014 r. kolejne umowy o dofinansowanie projektów w ramach konkursu ogłoszonego w 2013 r. Należy także zaznaczyć, że na przewidywany wysoki stopień osiągnięcia omawianych wskaźników wpływ miały również kryteria określone w ogłoszonych w 2012 i 2013 r. konkursach w ramach Działania 9.6. Wprowadzono kryteria dostępu wykluczające sytuacje w których środki trafiałyby kilkakrotnie do tych samych osób. Dodatkowo w celu zachęcenia jak największej liczby osób do wzięcia udziału w projektach oraz

zapewnienia wysokiej jakości oferowanych szkoleń wprowadzono także kryterium dostępu nakładające obowiązek na Projektodawcę, aby oferowane kursy zakończone były możliwością uzyskania certyfikatu potwierdzającego zdobycie przez uczestników projektu konkretnej wiedzy, umiejętności i kompetencji. Oczywiście IP oraz IP każdorazowo w przypadku ogłoszenia konkursów w ramach Działania 9.3 oraz 9.6 prowadziła kampanię informacyjno – promocyjną oraz organizowała spotkania z potencjonalnymi Projektodawcami w celu wyjaśnienia specyfiki wsparcia oraz zachęcenia do realizowania projektów. Wskaźnik uczestnictwa w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lata jest w dużej mierze uzależniony od posiadanego poziomu wykształcenia uczestników. Osoby posiadające wykształcenie wyższe są znacznie bardziej zainteresowane uczestnictwem w różnych formach edukacji niż osoby o niskich kwalifikacjach i relatywnie gorszej sytuacji na rynku pracy. W związku z tym w konkursach ogłoszonych w 2012 i 2013 r. w ramach Poddziałania 9.6.2 wprowadzono także kryterium strategiczne promujące udział w szkoleniach osób z wykształceniem co najwyżej średnim, a także osób niepełnosprawnych, osób powyżej 50 roku życia oraz osób pozostających bez zatrudnienia przez okres ostatnich 6 miesięcy przed przystąpieniem do projektu. Dzięki podjętym działaniom do końca 2014 roku, wsparciem zostało objętych 18 546 osób (w tym 1 296 osób niepełnosprawnych, 1 580 osób z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i niższym, 9 650 osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym oraz 992 osoby długotrwale bezrobotne). Do końca 2014 roku 9 750 osób zakończyło udział w projektach, z czego 8 004 osoby to osoby w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w kształceniu ustawicznym.

**Cel szczegółowy 2: Zmniejszenie nierówności w jakości usług edukacyjnych, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi (w zakresie kształcenia ogólnego):**

*Wskaźniki produktu:*

***Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach Priorytetu, w podziale na obszary miejskie i wiejskie:*** do końca okresu sprawozdawczego 789 szkół wzięło udział w projektach, co stanowi 90,07% wartości docelowej określonej w SzOP dla województwa dolnośląskiego. Na wynik ten wpływa zarówno realizacja projektów wyłonionych w trybie konkursowym, jak i uczestnictwo szkół w ramach projektu systemowego pn.: „*Dolnośląska szkoła liderem jakościowych zmian w polskim systemie edukacji*”. W bieżącym okresie sprawozdawczym IP odnotowała przyrost wskaźnika o 95 placówek położonych na obszarach wiejskich. Do końca okresu objętego sprawozdaniem, wsparciem objęto 402 szkoły z obszarów miejskich, co przekłada się na realizację wartości docelowej w 100% (określonej dla placówek położonych na terenach miejskich) oraz 387 szkół z obszarów wiejskich (80,46% wartości określonej w SzOP). Nadal więc wyraźna jest dysproporcja we wdrażaniu programów rozwojowych w placówkach położonych na obszarach miejskich i wiejskich, jednak w porównaniu z latami ubiegłymi ulega ona systematycznemu i wyraźnemu zmniejszeniu. Jest to efekt podejmowanych przez IP w ostatnich latach intensywnych działań informacyjno-promocyjnych oraz premiujących projekty obejmujące wsparciem szkoły z obszarów wiejskich. Ze względu na zakończony w 2014 r. proces kontraktacji IP szacuje, że ostatecznie wskaźnik dla obszarów wiejskich ukształtuje się na poziomie 402 szkół (co będzie stanowić 83,6% wartości docelowej podwskaźnika), natomiast wskaźnik główny zostanie wykonany blisko w 92% (wsparcie zostaną 804 szkoły).

W opinii IP, na nieosiągnięcie wartości docelowej wskaźnika dot. szkół z terenów wiejskich, a także na zauważalną dysproporcję we wdrażaniu Poddziałania 9.1.2 na terenach wiejskich i miejskich, duży wpływ miał fakt, że szkoły i organy je prowadzące nie posiadały wystarczająco wykwalifikowanego personelu, który mógłby się zaangażować w napisanie wniosku i koordynację oraz rozliczenie projektu, lub personel ten z powodu dużej ilości obowiązków nie posiadał czasu niezbędnego na zaangażowanie się aplikowanie o środki unijne. Dążąc do osiągnięcia jak najwyższego poziomu problemowego wskaźnika, IP przez ostatnie lata podejmowała szereg działań zaradczych, ale dopiero kroki podjęte w II połowie 2013 r. przyniosły widoczne skutki, gdyż w bieżącym okresie sprawozdawczym odnotowano znaczne zmniejszenie dysproporcji pomiędzy stopniem realizacji wskaźnika dla szkół z obszarów miejskich i wiejskich. W 2013 r. ogłoszone zostały 2 konkursy zamknięte, skierowane tylko do placówek położonych na obszarach wiejskich. Ponadto, w celu zminimalizowania występowania zaobserwowanych w latach poprzednich problemów, IP zdecydowała się również, poza regularnie organizowanymi spotkaniami organizacyjnymi, na przygotowanie w ramach dokumentacji konkursowej rozdziału zawierającego wskazówki ułatwiające tworzenie projektu, aby spełniał on wymogi zarówno oceny formalnej, jak i merytorycznej. W celu zachęcenia nowych projektodawców, zdecydowano się również na zwiększenie średniej kwoty przypadającej na jedną placówkę do 140 000 PLN (w konkursach ogłoszonych w 2012 r. kwota ta wynosiła 90 000 PLN). Decyzja ta podyktowana była chęcią ułatwienia Beneficjentom zapewnienie kompleksowego wsparcia szkół w projektach i uzyskania optymalnej efektywności kosztowej przyjmowanych do realizacji projektów. Ponadto przed ogłoszeniem

drugiego konkursu dotyczącego realizacji programów rozwojowych w szkołach kształcenia ogólnego, IP przeprowadziła szeroką akcję promocyjno – informacyjną. Poza standardowymi działaniami (spotkania informacyjne z potencjalnymi Beneficjentami), w proces ten intensywnie zaangażowane zostały ośrodki RO EFS, których zadaniem było skontaktowanie się ze szkołą (która dotychczas nie uzyskała wsparcia w ramach Poddziałania 9.1.2) oraz jej organem prowadzącym i udzielenie projektodawcom niezbędnej pomocy podczas tworzenia wniosku o dofinansowanie. Ponadto IP indywidualnie zwróciła się do szkół nieobjętych do tej pory wsparciem, z informacją o możliwości uzyskania dofinansowania na realizację programów rozwojowych.

Pomimo szacowanego nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika, IP zrezygnowała z ogłoszenia pierwotnie zaplanowanego w Planie działania na lata 2014-2015 kolejnego naboru na realizację programów rozwojowych. Decyzja ta, (tak jak w przypadku Poddziałania 9.1.1) podyktowana była ryzykiem, że podobnie jak w 2013 r. konkurs nie będzie cieszył się odpowiednim zainteresowaniem i alokacja na niego przeznaczona nie zostanie w pełni wykorzystana. Ponadto IP oceniła, iż ewentualna realizacja konkursu w roku 2014 nie wpłynęłaby znacząco na wzrost wielkości wskaźnika, ponieważ w ramach konkursu planowano objęcie wsparciem placówek, które już brały udział w realizacji projektów PO KL, w związku z tym nie będą wykazywane jako nowe w ramach przedmiotowego wskaźnika.

**Liczba szkół podstawowych, które zrealizowały projekty dotyczące indywidualizacji nauczania:** na koniec 2014 r. wskaźnik ukształtował się na poziomie 97,77% wartości docelowej, co oznacza, że w bieżącym okresie sprawozdawczym 6 nowych placówek zrealizowało wszystkie przewidziane w projekcie zadania. W bieżącym okresie sprawozdawczym zakończyła się realizacja ostatnich projektów dotyczących indywidualizacji nauczania w związku z tym ostateczna wartość wskaźnika nie ulegnie zmianie w kolejnych okresach sprawozdawczych. Obecny poziom wskaźnika należy uznać za zadowalający. Na jego niższy niż pierwotnie oczekiwano poziom w największym stopniu mały zmiany organizacyjne zachodzące w systemie oświaty w ostatnich latach: głównie łączenie oraz likwidacja placówek (od 2009 r. liczba szkół podstawowych w województwie dolnośląskim zmalała o ok. 30 instytucji), co potwierdziło również zrealizowane w 2012 r. badanie ewaluacyjne pn.: „Ocena działań PO KL w obszarze edukacji w województwie dolnośląskim”. Dzięki zaangażowaniu pracowników IP, którzy na bieżąco monitorowali oraz weryfikowali sytuację poszczególnych Beneficjentów i ich projektów wskaźnik został osiągnięty na poziomie bliskim 100%.

*Wskaźnik rezultatu:*

**Odsetek szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych, prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach Priorytetu, w podziale na obszary miejskie i wiejskie:** na koniec 2014 r. IP odnotowała wzrost poszczególnych wartości w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego. Zastosowane przez IP działania przyniosły pozytywny efekt i wartość zarówno wskaźnika głównego, jak również podwskaźników uległa znacznemu wzrostowi, niemniej jednak żadna z wartości nie osiągnęła wartości docelowej. Biorąc pod uwagę przytoczone wyżej problemy we wdrażaniu Poddziałania 9.1.2 osiągnięte wartości należy uznać za satysfakcjonujące. Na koniec 2014 r. omawiany wskaźnik został zrealizowany na poziomie 51,34% (wskaźnik główny), 39,76% (podwskaźnik dot. szkół z terenów miejskich) oraz 72,43% (podwskaźnik dotyczący szkół z obszarów wiejskich). Warto odnotować, że wykazane wartości są nieznacznie niższe od wartości docelowych tych wskaźników.

**Odsetek szkół podstawowych, które zrealizowały projekty dotyczące indywidualizacji nauczania:** na koniec 2014 r. wskaźnik ukształtował się na poziomie 78,42%, co oznacza przekroczenie zakładanej wartości docelowej przewidzianej dla tego Działania, która wynosi 70%.

### **Cel szczegółowy 3: Podniesienie atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego.**

*Wskaźniki produktu:*

**Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które wdrożyły programy rozwojowe oraz Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych:** w dalszym ciągu widoczne jest duże nadwykonanie wskaźników, które osiągnęły poziom odpowiednio 125,11 % oraz 162,87%. Osiągnięcie tak wysokich efektów jest w głównej mierze skutkiem realizowania w ramach Działania 9.2 aż 2 projektów systemowych (*Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku I i II*). Szczegółowo sytuacja ta była opisana w poprzednich sprawozdaniach.

*Wskaźniki rezultatu:*

**Odsetek szkół prowadzących kształcenie zawodowe, które wdrożyły programy rozwojowe w relacji do wszystkich szkół tego typu i Odsetek szkół prowadzących kształcenie zawodowe, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych, w relacji do wszystkich szkół tego typu:** na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego wskaźniki ukształtowały się na poziomie odpowiednio:

98,59% i 96,11%, co oznacza odpowiednio prawie dwukrotne oraz ponad 2,5 raza większe wykonanie wartości docelowej określonej w SzOP. Przyczyny nadwykonania zostały opisane w części dotyczącej wskaźnika produktu.

**Liczba uczniów w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe, którzy zakończyli udział w stażach i praktykach w ramach Priorytetu:** na koniec okresu sprawozdawczego wskaźnik osiągnął wartość 32 157 osób. Oznacza to prawie dwukrotne nadwykonanie tego wskaźnika. Bardzo dobry rezultat jest efektem realizowanych na Dolnym Śląsku projektów systemowych: Modernizacja kształcenia zawodowego I i II.

#### **Cel szczegółowy 4: wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich.**

*Wskaźnik produktu:*

**Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach, z podziałem na nauczycieli na obszarach wiejskich i nauczycieli kształcenia zawodowego:** od początku realizacji Działania 9.4 w woj. dolnośląskim 7 953 nauczycieli uczestniczyło w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach. Stopień realizacji wskaźnika ukształtował się na poziomie 143,5%, co oznacza, że w 2014 r. odnotowano wzrost nadwykonania wartości docelowej wskaźnika głównego. Ponadto w bieżącym okresie sprawozdawczym wzrósł stopień realizacji podwskaźnika dot. nauczycieli kształcenia zawodowego (228,11%) i po raz pierwszy od momentu rozpoczęcia wdrażania PO KL na Dolnym Śląsku, podwskaźnik dotyczący nauczycieli z obszarów wiejskich osiągnął, a nawet przekroczył wartości docelową (107,86%). Podwskaźnik dotyczący wsparcia nauczycieli z obszarów wiejskich stanowił najbardziej problemowy obszar wsparcia w ramach Działania 9.4. Sygnalizowane we wcześniejszych latach problemy z osiągnięciem satysfakcjonującego poziomu podwskaźnika związane były przede wszystkim z faktem, że ośrodki kształcenia zlokalizowane są w miastach i konieczność dojazdów zniechęca potencjalnych odbiorców projektów do wzięcia udziału w tej formie wsparcia, co potwierdza przeprowadzone w II poł. 2012 r. badanie ewaluacyjne pn.: „Ocena działań PO KL w obszarze edukacji w województwie dolnośląskim”. W odpowiedzi na zaobserwowany problem IP zdecydowała się podjąć szereg działań w celu zwiększenia udziału nauczycieli z terenów wiejskich w programach szkoleń wdrażanych w ramach Priorytetu IX, w szczególności Działania 9.4. Jednym z głównych działań IP było ogłoszenie w 2012 r. konkursu dedykowanego tylko nauczycielom z obszarów wiejskich, a także zorganizowanie spotkań informacyjnych z potencjalnymi Beneficjentami w celu przybliżenia tematyki konkursów organizowanych w Działaniu 9.4. Dodatkowo, mając na uwadze pozytywne efekty realizowanego w poprzednich latach projektu systemowego, IP zdecydowała się na rozpoczęcie realizacji kolejnego projektu systemowego, którego celem było objęcie wsparciem 1 012 nauczycieli z obszarów wiejskich. Biorąc pod uwagę obecnie osiągniętą wartość podwskaźnika dot. nauczycieli z obszarów wiejskich (IP szacuje, że przy 100% osiągnięciu założonych wartości wskaźników w trwających projektach, wykazana na koniec 2014 wartość może jeszcze wzrosnąć o ok. 900 osób), a także wysokie nadwykonanie pozostałych określonych dla Działania 9.4 wskaźników, można uznać, że dotychczasowe działania IP w tym obszarze okazały się efektywne i skuteczne.

*Wskaźnik rezultatu:*

**Odsetek nauczycieli, którzy podnieśli swoje kompetencje w wyniku doskonalenia zawodowego w krótkich formach w relacji do ogólnej liczby nauczycieli, z podziałem na nauczycieli na obszarach wiejskich i nauczycieli kształcenia zawodowego:** osiągnięte na koniec roku 2014 wartości kształtują się odpowiednio na poziomie 17,15%, 44,22% (obszary wiejskie), 35,56% (kształcenie zawodowe). Oznacza to, że zarówno wskaźnik główny, jak i oba podwskaźniki zostały w pełni osiągnięte. Szczegółowe informacje, zostały przedstawione przy opisywaniu odpowiedniego wskaźnika produktu.

W opinii IP, Priorytet IX stanowi odpowiedź na problem nierównego dostępu do edukacji osób, które napotykają na trudności w tym zakresie. Analizując realizację poszczególnych wskaźników oraz zestawiając rezultaty z założonymi do zrealizowania na Dolnym Śląsku celami oraz sytuacją społeczno-gospodarczą regionu, można stwierdzić, że **EFS ma wpływ na zmniejszanie zdiagnozowanych w województwie problemów**. Wpływ na zmniejszenie zdiagnozowanych problemów w województwie potwierdza również badanie ewaluacyjne przeprowadzone w 2012 r. na zlecenie IP pn.: „Ocena działań PO KL w obszarze edukacji w województwie dolnośląskim”. Z przeprowadzonego badania wynika, że PO KL wpływa na rozszerzenie oferty edukacyjnej oraz podniesienie jakości kształcenia poprzez realizowane w szkołach ogólnych i zawodowych programy rozwojowe, głównie dzięki zajęciom dodatkowym, które wpływają w szczególności na rozwój kompetencji w zakresie języków obcych, nauk ścisłych oraz informatyki. Na jakość kształcenia wpływa również poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne oraz doradztwo zawodowe (zwłaszcza w przypadku szkół kształcenia zawodowego). Stosowane chętnie przez szkoły w ramach programów rozwojowych platformy e-learningowe oraz platformy internetowe czy

tablice interaktywne, ułatwiają przyswajanie wiedzy osobom z problemami w nauce, co jest istotne w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych. Na podniesienie jakości edukacji na Dolnym Śląsku oprócz programów rozwojowych realizowanych w szkołach wszystkich szczebli wpływają również działania podejmowane w ramach projektów systemowych indywidualizacji procesu nauczania. Jak pokazują wyniki badania, nie można jednoznacznie ocenić, czy realizacja indywidualizacji nauczania przyczyni się do wzmacniania Standardu IV i V w szkołach, gdyż szkoły podstawowe i tak są zobligowane do wspierania uczniów w tym zakresie. Jednakże projekty te umożliwiły szkołom rozszerzenie zakresu wsparcia, co przyczyniło się do wzrostu znaczenia tych działań dla wyrównywania szans edukacyjnych uczniów.

Na wyrównywanie szans edukacyjnych wpływają także działania skierowane na upowszechnianie edukacji przedszkolnej na terenie Dolnego Śląska. Jednym z głównych celów działań podejmowanych w tym zakresie było zwiększenie dostępu do edukacji na obszarach wiejskich. Pomimo nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika, ponad 80% wszystkich wspartych w ramach EFS placówek stanowią te położone na obszarach wiejskich.

Działania podejmowane w ramach Priorytetu IX wpływają również na podniesienie atrakcyjności oferty edukacyjnej poprzez dostarczenie na rynek pracy i edukacji kadry nauczycielskiej wyposażonej w kompetencje kluczowe, posiadającej umiejętności w zakresie indywidualnej pracy z uczniem. Projekty realizowane w ramach Działania 9.4 skupiają się bowiem głównie na kształceniu kompetencji kluczowych (doskonaleniu umiejętności językowych oraz ICT, w tym wykorzystaniu nowoczesnych technologii w procesie nauczania) oraz zindywidualizowanym podejściu do ucznia. Oferowane dolnośląskim nauczycielom formy wsparcia odpowiadają potrzebom związanym ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionu i zapotrzebowaniem na nowe kwalifikacje poprzez doskonalenie umiejętności ICT oraz wykorzystanie technologii informatyczno-komunikacyjnych w procesie edukacji.

Warto ponadto podkreślić, że wyniki ww. badania wykazały również, iż realizacja programów rozwojowych w szkołach wpłynęła na zwiększenie zainteresowania młodzieży kształceniem zawodowym. Bezpośrednie oddziaływanie dodatkowych zajęć lekcyjnych oraz staży i praktyk zawodowych przejawiają się tym, że uczniowie szkół zawodowych chętniej uczą się zawodu. Równie istotną rolę w przygotowaniu do funkcjonowania na rynku pracy pełni doradztwo zawodowe. W stosunku do uczniów szkół zawodowych przybiera ono formę podnoszenia kompetencji związanych z poszukiwaniem pracy oraz dostosowywaniem posiadanych kwalifikacji zawodowych do pracodawców funkcjonujących na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

## **2. Analiza stanu realizacji Priorytetu w okresie objętym sprawozdaniem**

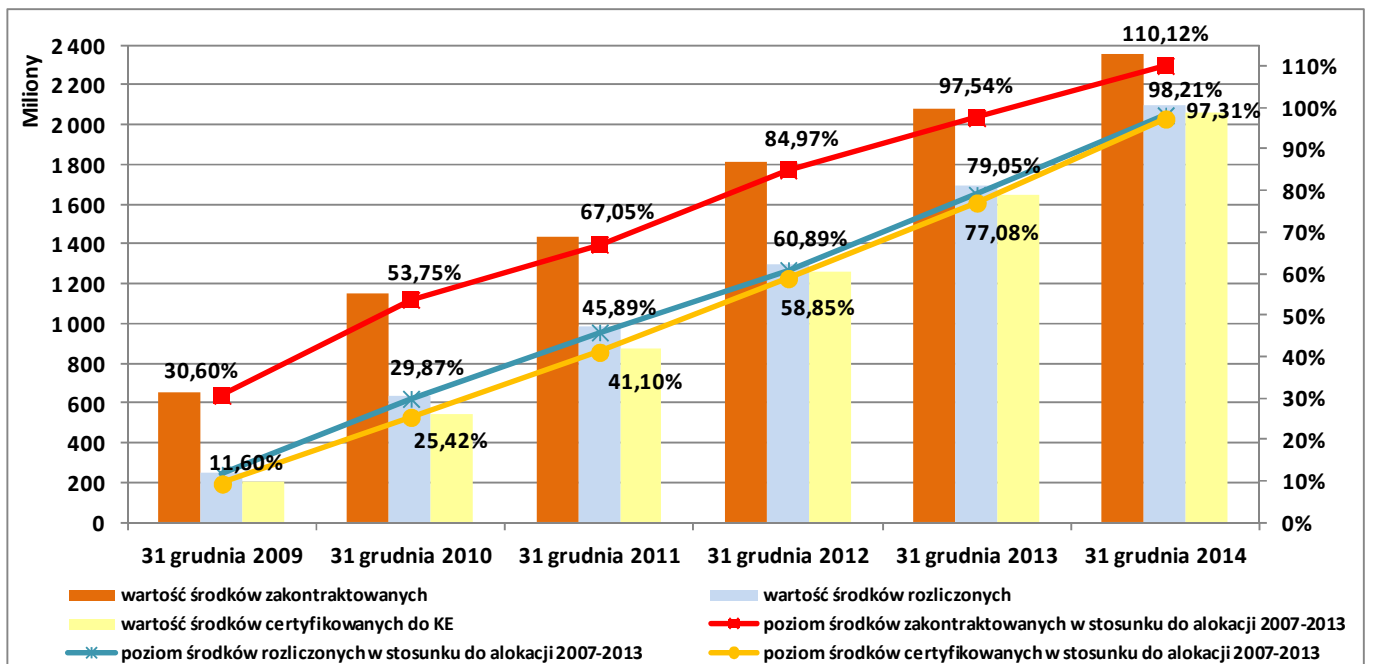
### **INFORMACJE OGÓLNE:**

W ramach Priorytetów VI-IX od początku realizacji PO KL do 31.12.2014 roku w województwie dolnośląskim zawarto 2 677 umów, w tym 300 umów w ramach Priorytetu VI, 470 umów w ramach Priorytetu VII, 474 umowy z Priorytetu VIII oraz 1 433 umowy w ramach Priorytetu IX. Łączna wartość środków publicznych zakontraktowanych w ramach podpisanych umów wynosi blisko 2 351 mln PLN, co stanowi 110,12% alokacji przewidzianej na cały okres programowania (2007-2013). Osiągnięty wysoki poziom nie jest wynikiem przekontraktowania a rzeczywisty poziom wykorzystania alokacji, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów oraz realokacje w ramach poszczególnych priorytetów dokonane w 2014 roku, nie przekracza 100% (z wyjątkiem Poddziałania 6.1.3, w którym kontraktowane są środki z Funduszu Pracy przekraczające wartość dostępnej alokacji – zgoda na podpisywanie umów do limitu FP).

Do końca okresu sprawozdawczego wartość wydatków poniesionych ze środków publicznych w ramach zatwierdzonych oraz wprowadzonych do KSI wniosków o płatność wynosi blisko 2 097 mln PLN, co stanowi 98,21% wartości alokacji zaplanowanej na cały okres programowania (2007-2013). Zgodnie z danymi na koniec 2014 roku do KE certyfikowano 497,1 mln euro, co stanowi 97,31% całej alokacji przyznanej dla województwa dolnośląskiego w ramach PO KL 2007-2013 oraz 117,76% (bez Poddziałania 6.1.3 – 105,54%) alokacji przewidzianej na komponent regionalny w województwie dolnośląskim na lata 2007-2012, czyli alokacji przewidzianej zgodnie z zasadą  $n+3/n+2$  do wykorzystania do końca 2014 roku.

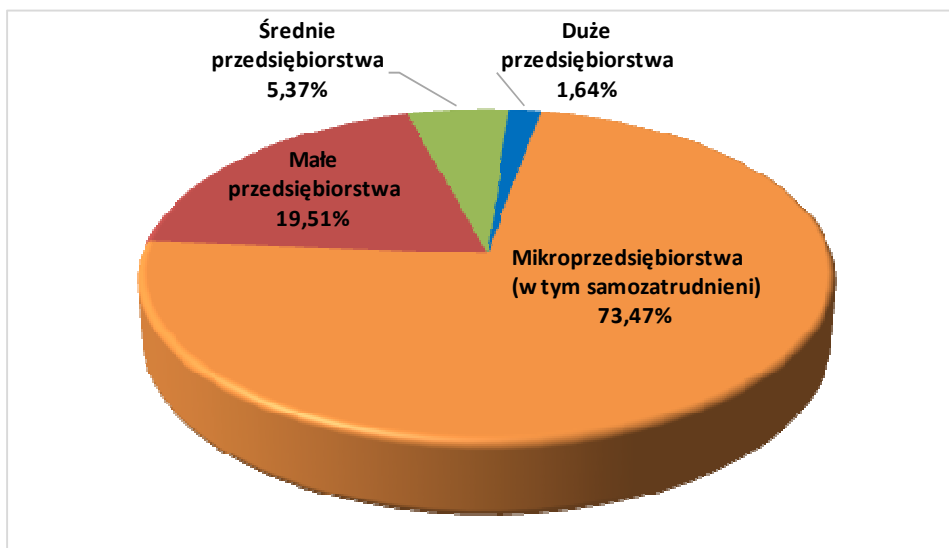
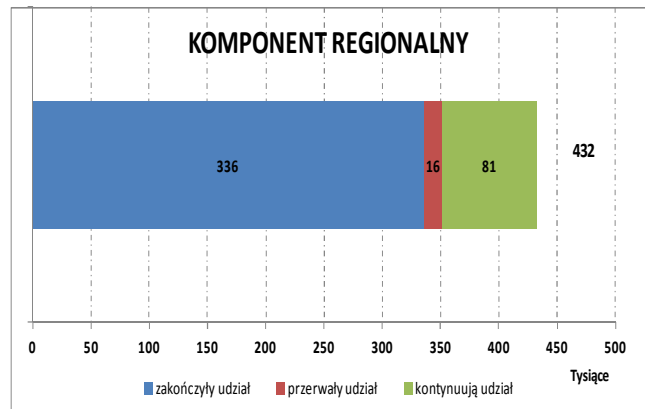
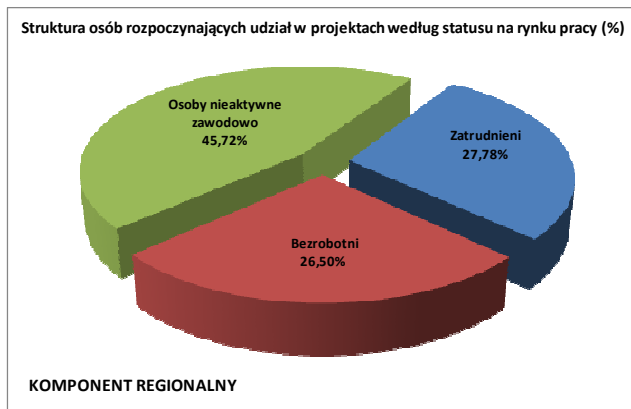
Do 31.12.2014 roku rozliczono 89,18% środków publicznych zakontraktowanych w ramach Priorytetów VI-IX.

Stopień zakontraktowania, rozliczania oraz certyfikacji w kolejnych okresach w stosunku do alokacji 2007-2013, przedstawiono na poniższym wykresie. Do przeliczenia alokacji przyjęto kurs Euro wg EBC z dnia 27.11.2014 r. wynoszący 4,1798 PLN.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych IP i IP2 (wg stanu na 31/12/2014)

Od początku realizacji PO KL w projektach wyłonionych do dofinansowania w ramach Priorytetów VI-IX rozpoczęło udział 432 010 osób. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyło udział 335 590 osób, 80 638 kontynuuje a 15 782 osoby przerwały udział w projekcie, co obrazuje poniższy wykres:



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych IP i IP2 (wg stanu na 31/12/2014)

## PRIORYTET VI

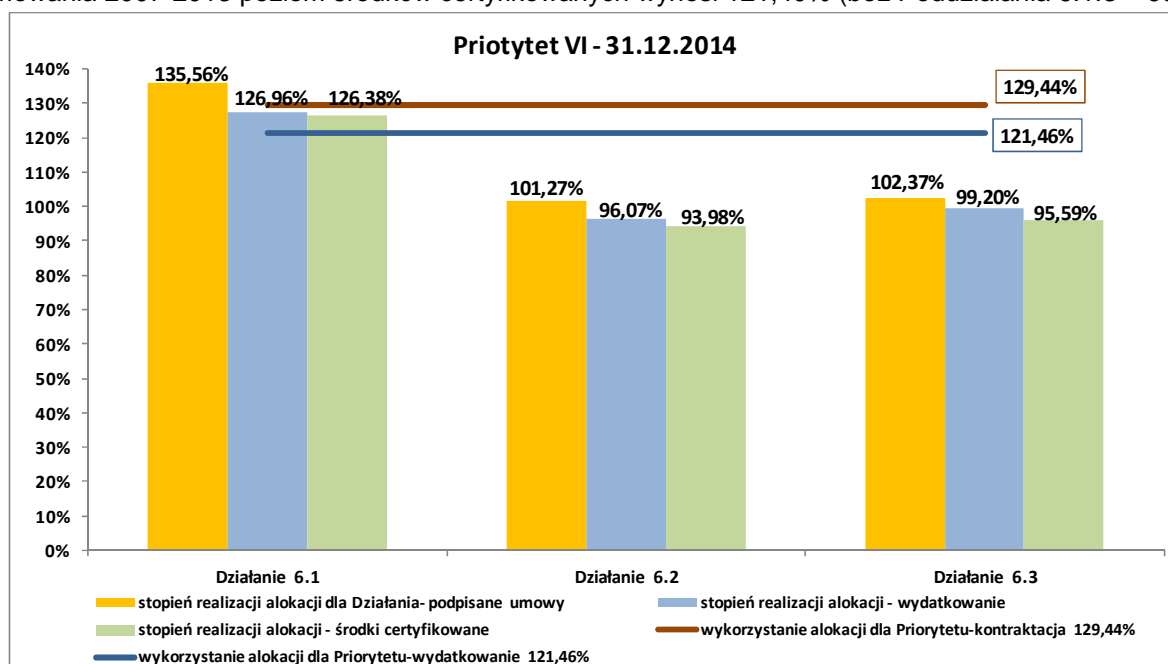
### • Postęp finansowy

W ramach Priorytetu VI od początku realizacji PO KL w województwie dolnośląskim zawarto 300 umów. Łączna wartość zakontraktowanych środków w Priorytecie VI wynosi ponad 880 mln PLN. Wartość środków publicznych zakontraktowanych w ramach podpisanych umów wynosi blisko 878 mln PLN, co stanowi 129,44% wykorzystania alokacji przewidzianej dla Priorytetu VI na cały okres programowania 2007 - 2013. Osiągnięty wysoki poziom nie jest wynikiem przekontraktowania, gdyż rzeczywisty poziom wykorzystania alokacji, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów oraz realokacje w ramach Priorytetu VI dokonane w 2014 roku nie przekracza 100% (z wyjątkiem Poddziałania 6.1.3, w którym kontraktowane są środki z Funduszu Pracy przekraczające wartość dostępnej alokacji – zgoda na podpisywanie umów do limitu FP).

W okresie sprawozdawczym podpisano 4 umowy na łączną wartość środków publicznych 2,52 mln PLN, aneksowano również 27 umów Powiatowych Urzędów Pracy.

Wartość wydatków poniesionych ze środków publicznych, w ramach 3 184 zatwierdzonych oraz wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność, wynosi ponad 823 mln PLN, co stanowi 121,46% wykorzystania alokacji przeznaczonej na cały okres programowania. W bieżącym okresie sprawozdawczym - na podstawie 312 zatwierdzonych i wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność – wartość wydatków publicznych uznanych za kwalifikowalne wynosi ponad 166 mln PLN. Do końca okresu sprawozdawczego rozliczono 93,83% środków publicznych zakontraktowanych w ramach Priorytetu VI.

Zatem przy utrzymaniu takiej tendencji IP nie widzi zagrożenia dla realizacji Priorytetu VI. Na koniec okresu sprawozdawczego cel certyfikacji na 2014 rok, zgodnie z zasadą n+2/n+3, został zrealizowany na poziomie 146,91% (bez Poddziałania 6.1.3 – 113,66%). Natomiast w stosunku do alokacji zaplanowanej na cały okres programowania 2007-2013 poziom środków certyfikowanych wynosi 121,40% (bez Poddziałania 6.1.3 – 93,93%).



### Ocena IP:

W opinii Instytucji Pośredniczącej stan wdrażania Priorytetu VI jest zadawalający. Biorąc pod uwagę poziom środków zakontraktowanych wyliczany zgodnie z metodologią przyjętą do algorytmu kontraktowania (dla projektów w trakcie realizacji wartość podpisanych umów, a dla zakończonych ostateczne rozliczenie - środki publiczne) wynoszący 127,971% (bez Poddziałania 6.1.3 - 98,41%) alokacji na lata 2007-2013, należy stwierdzić, że wszystkie środki zostały zakontraktowane. W 2014 roku dostępne środki alokacji w ramach Priorytetu VI zostały przeznaczone na projekty systemowe Powiatowych Urzędów Pracy w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz projekty z konkursów z 2012 r. Tempo kontraktacji i wydatkowania ma odzwierciedlenie w wartościach osiąganych wskaźników i świadczy o przełożeniu wykorzystanych środków na liczbę podmiotów lub osób, którym udzielono wsparcia. Termin realizacji ostatnich 11 projektów w Priorytecie VI przewidziano na 2015 rok, z tego 2 zakończą się po 30.06.2015 r. Projekty te będą objęte szczególną uwagą ze strony IP i IP2 w zakresie terminowej realizacji i monitorowania pojawiających się w nich problemów.

Dokonując analizy poziomu realizacji celów, a także mając na uwadze wysokość dostępnych środków w Priorytecie VI (z wyłączeniem Poddziałania 6.1.3), Zarząd Województwa Dolnośląskiego 24.09.2013 r. podjął decyzję kierunkową o wydatkowaniu niewykorzystanych dotychczas środków (tj. wolnej alokacji), na dofinansowanie nowych projektów w ramach Poddziałania 6.1.1, wyłonionych w naborze w 2012 roku, ale niedofinansowanych z uwagi na brak środków wynikających z algorytmu. Powyższe pozytywnie wpłynęło na przyrosty wskaźników produktu oraz rezultatu. W celu wykonania tej decyzji, 30.04.2014 roku dokonano realokacji środków pozostających na Poddziałaniu 6.1.2 oraz Działaniu 6.2 do Poddziałania 6.1.1, co znalazło odzwierciedlenie w tabeli finansowej będącej załącznikiem do SzOP z dnia 01.07.2014 r. i pozwoliło na dofinansowanie kolejnych 3 projektów z konkursu z 2012 r. Następnie we wrześniu 2014 roku dokonano realokacji pozostającej wolnej kwoty z Poddziałania 6.1.2 do Poddziałania 6.1.1, co skutkowało podpisaniem ostatniej umowy o dofinansowanie, tym samym wykorzystując w pełni dostępne środki w ramach Priorytetu VI.

Poziom zarówno środków zakontraktowanych (135,56%), jak i rozliczonych (126,96%), w stosunku do alokacji 2007-2013 występujący w **Działaniu 6.1** jest zadowalający. Należy pamiętać, iż w Działaniu 6.1 przekroczenie zarówno poziomu zakontraktowanych jak i rozliczonych środków wynika przede wszystkim z możliwości kontraktowania środków poprzez PUP w Poddziałaniu 6.1.3 do limitu Funduszu Pracy (powyżej alokacji EFS). W 2014 roku, dzięki przesunięciu wolnych środków do Poddziałania 6.1.1, zawarto 4 umowy na kwotę ok. 2,5 mln PLN z Wnioskodawcami z dalszych miejsc list rankingowych konkursów ogłoszonych w 2012 roku (w tym 1 projekt skierowany wyłącznie do osób niepełnosprawnych). W Poddziałaniu 6.1.2 stopień kontraktacji na koniec 2014 r. kształtował się na poziomie 100,18%, w związku z tym nie przewiduje się dalszego kontraktowania, a pozostałe środki zostały przesunięte do Poddziałania 6.1.1, co zostało opisane powyżej. Projekty w ramach tego Poddziałania zakończyły się z końcem 2013 r. i zostały ostatecznie rozliczone (z wyjątkiem projektu systemowego – sytuacja opisana w dalszej części sprawozdania). W ramach projektów systemowych Poddziałania 6.1.3 zakontraktowano wszystkie dostępne środki, IP oraz IP2 nie stwierdza zagrożenia terminowego rozliczenia projektów. Poziom rozliczenia dotychczas zakontraktowanych środków w Działaniu 6.1 wynosi 93,83%, natomiast poziom wykorzystania alokacji 2007-2013 na podstawie rozliczonych środków – 121,46% i jest stosunkowo najniższy (93,11%) w Poddziałaniu 6.1.1.

W odniesieniu do **Działania 6.2** kontraktacja środków w ramach alokacji 2007-2013 dobiegła końca (osiągnięto poziom 101,27%). Łącznie zawarto 62 umowy o dofinansowanie o wartości ok. 119,8 mln PLN. Poziom rozliczenia środków wynosi 96,07% całkowitej alokacji. IP2 nie widzi zagrożenia sprawnego rozliczenia środków ponieważ projekty realizowane są zgodnie z harmonogramem. Należy jednak zauważyć, że pomimo zadowalającego poziomu kontraktacji i rozliczenia alokacji, udział Działania 6.2 w osiąganiu wartości docelowej wskaźników określonej na poziomie Priorytetu jest niewielki. Pozostałe wolne środki przesunięto do Poddziałania 6.1.1 w celu dofinansowania projektu z listy rankingowej konkursu z 2012 roku.

W ramach **Działania 6.3** od początku realizacji PO KL do końca okresu sprawozdawczego zawarto 61 umów. Poziom zakontraktowanych środków w Działaniu 6.3 w odniesieniu do alokacji 2007-2013 wynosi 102,37% a rozliczonych odpowiednio 99,20%. Realizacja projektów w tym Działaniu została zakończona i rozliczona w 2012 roku. W ramach działania przewidywano wartość docelową wskaźnika na poziomie 41 dla *projektów wspierających rozwój inicjatyw lokalnych*, a zrealizowano 61 takich projektów. W projektach prowadzono głównie działania szkoleniowe i doradcze, natomiast projekty ukierunkowane na rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym nie cieszyły się zainteresowaniem.

- **Przebieg procesu wnioskowania**

W bieżącym okresie sprawozdawczym w ramach Priorytetu VI, zgodnie z *Planem działania na lata 2014-2015*, nie ogłoszono konkursów, jak również nie planuje się ich ogłoszenia w kolejnym roku. Jednak ze względu na powstałe oszczędności w trakcie realizacji projektów oraz pozostającą do zakontraktowania alokację, zawarto 4 umowy na kwotę ok. 2,5 mln PLN z Wnioskodawcami z dalszych miejsc list rankingowych konkursów ogłoszonych w 2012 roku (w tym 1 projekt skierowany wyłącznie do osób niepełnosprawnych).

- **Realizacja projektów systemowych**

„**Obserwatorium Dolnośląskiego Rynku Pracy i Edukacji**” (projekt systemowy w ramach Poddziałania 6.1.2) Okres realizacji projektu 01.10.2009 r. – 31.12.2013 r.; wartość projektu: 5 250 885,17 PLN. Projekt realizowany był przez Centrum Monitoringu Społecznego i Kultury Obywatelskiej. Celem projektu było dostarczanie rzetelnych informacji na temat rynku pracy i edukacji, które pomogą w lepszym prowadzeniu działań na rzecz zwiększania zatrudnienia oraz



ograniczania i zapobiegania bezrobociu na Dolnym Śląsku ze szczególnym uwzględnieniem kobiet oraz wypracowanie rozwiązań umożliwiających wymianę informacji pomiędzy instytucjami działającymi na regionalnym rynku pracy.

W okresie sprawozdawczym rozliczono wydatki związane z:

1. KONFERENCJAMI:

- konferencją podsumowującą wyniki 2 badań: X: „Segmentacja rynku pracy, a odmienny kapitał społeczny, kulturowy i ekonomiczny mieszkańców Dolnego Śląska” oraz XIV: „Sytuacja osób powyżej 50. i 60. roku życia na rynku pracy Dolnego Śląska” zorganizowaną 24.10.2013r.
- konferencją podsumowującą wyniki 2 badań: XV: „Analiza sytuacji młodych ludzi na dolnośląskim rynku pracy” oraz XVI: „Obszary pogranicza Dolnego Śląska – aktywność ekonomiczna, współpraca międzynarodowa, mobilność na rynku pracy” zorganizowaną 17.12.2013r.

2. PUBLIKACJAMI:

- wydrukiem i dystrybucją Informatorów Dolnośląskiego Rynku Pracy i Edukacji (nr 14, 15, 16).

3. SEMINARIAMI/SPOTKANIAMAMI:

- seminarium zorganizowane wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Oławie pt. „Polska wobec strategii reindustrializacji Unii Europejskiej w wymiarze regionalnym”, zorganizowane 04.11.2013r. w Oławie. Łącznie do końca okresu sprawozdawczego, w ramach 17 wniosków o płatność zostały zatwierdzone wydatki w wysokości 4 173 090,42 PLN, co stanowi ok. 79% wartości projektu. W okresie sprawozdawczym zostały zatwierdzone 3 wnioski o płatność na łączną kwotę 1 815 471,41 PLN.

4. RAPORTAMI:

- przeprowadzeniem badań do raportów: X, XIV, XV, XVI
- wydrukiem raportów: I, III, X, XIV, XV, XVI.
- ✓ Łącznie do końca okresu sprawozdawczego, w ramach 19 wniosków o płatność zostały zatwierdzone wydatki w wysokości 5 205 493,12 PLN, co stanowi ok. 99% wartości projektu. W I półroczu 2014r. zatwierdzono 1 wniosek o płatność na łączną kwotę 552 351,70 PLN. W II półroczu 2014r. został zatwierdzony końcowy wniosek o płatność na kwotę 480 318,67 PLN. W końcowym wniosku o płatność wydatki z tytułu wynagrodzenia koordynatora w wysokości 26 909,53 PLN zostały uznane za niekwalifikowane. Ponadto, wydatki z tytułu wynagrodzenia koordynatora, które zostały przedstawione w poprzednich wnioskach o płatność w kwocie 60 281,71 PLN zostały uznane jako nieprawidłowość. Kwota wydatków uznanych za kwalifikowalne zostanie pomniejszona w kolejnym okresie sprawozdawczym o kwotę nieprawidłowości wskazaną powyżej. Na podstawie dostarczonych przez Beneficjenta dokumentów stwierdzono, że ww. wydatki zostały poniesione niezgodnie z zapisami *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO KL*, a Beneficjent został wezwany do ich zwrotu
- ✓ Kamienie milowe we wdrażaniu projektu to 19 raportów podsumowujących badania zrealizowane w ramach projektu.

• **Analiza struktury uczestników**

Od początku realizacji PO KL w projektach wyłonionych do dofinansowania w ramach Priorytetu VI rozpoczęły udział 94 967 osoby. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyły udział 78 867 osoby, 9 082 kontynuują, a 7 038 osób przerwało udział w projektach.

Z analizy danych zawartych w załącznikach sprawozdawczych wynika, że w Priorytecie VI kobiety stanowią zdecydowaną większość uczestników projektów (63%). Jednocześnie status uczestnika na rynku pracy, który rozpoczyna udział w projekcie, to najczęściej osoba bezrobotna (85%), a wśród osób zatrudnionych przeważają osoby zatrudnione w administracji publicznej (54% ogółu zatrudnionych to głównie pracownicy PSZ biorący udział w projektach Poddziałania 6.1.2), ze zdecydowaną przewagą kobiet (90%). Najwięcej uczestników charakteryzuje się wykształceniem ponadgimnazjalnym (52%), około 23% uczestników posiada wykształcenie wyższe i są to głównie kobiety. Nieco mniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i niższym (14%). Najmniejszą grupę stanowią uczestnicy z wykształceniem pomaturalnym (11%). Dużą część uczestników (33%) stanowiły osoby z terenów wiejskich. We wszystkich Działaniach/ Poddziałaniach Priorytetu VI PO KL występują nieliczne osoby należące do kategorii migranci (2 kobiety, 1 mężczyzna) lub mniejszości narodowych i etnicznych (2 kobiety).

Analizując strukturę uczestników projektów pod względem wieku, należy zauważyć, że osoby młode, w wieku 15-24 lata stanowiły 35% ogółu rozpoczynających udział w projektach, natomiast osoby w wieku starszym 55-64 lata – 8%. Wśród grup osób o szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, wsparcie kierowane jest do osób niepełnosprawnych, a ich udział w projektach wynosi 7%. W związku z celami określonymi na poziomie Priorytetu VI oraz osiągniętymi wskaźnikami, IP stwierdza, że wsparcie kierowane jest do właściwych grup docelowych.

Projekty wyłonione do dofinansowania w latach 2011, 2012, 2013 oraz 2014, sukcesywnie zwiększają udział ww. grup wśród uczestników projektów i tym samym aktywizują większą liczbę osób młodych, niepełnosprawnych oraz w wieku 50-64 lata. Po dokonaniu analizy struktury uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI na podstawie danych zawartych w załącznikach nr 2-6 nie zidentyfikowano szczególnego rodzaju grup, które są niedoreprezentowane lub nadreprezentowane w odniesieniu do grup docelowych wskazanych w SzOP.

## PRIORYTET VII

- **Postęp finansowy:**

W ramach Priorytetu VII od początku realizacji PO KL do końca 2014 roku w województwie dolnośląskim zawarto 470 umów o dofinansowanie projektów, w tym 183 umowy w ramach Działania 7.1, 98 umów w ramach Działania 7.2, 173 umowy w ramach Działania 7.3 oraz 16 umów w Działaniu 7.4. Łączna wartość zakontraktowanych środków w Priorytecie VII oraz jednocześnie wartość środków publicznych zakontraktowanych w ramach podpisanych umów wynosi blisko 442 mln PLN, co stanowi 99,57 % alokacji przewidzianej dla Priorytetu VII na cały okres programowania (2007-2013).

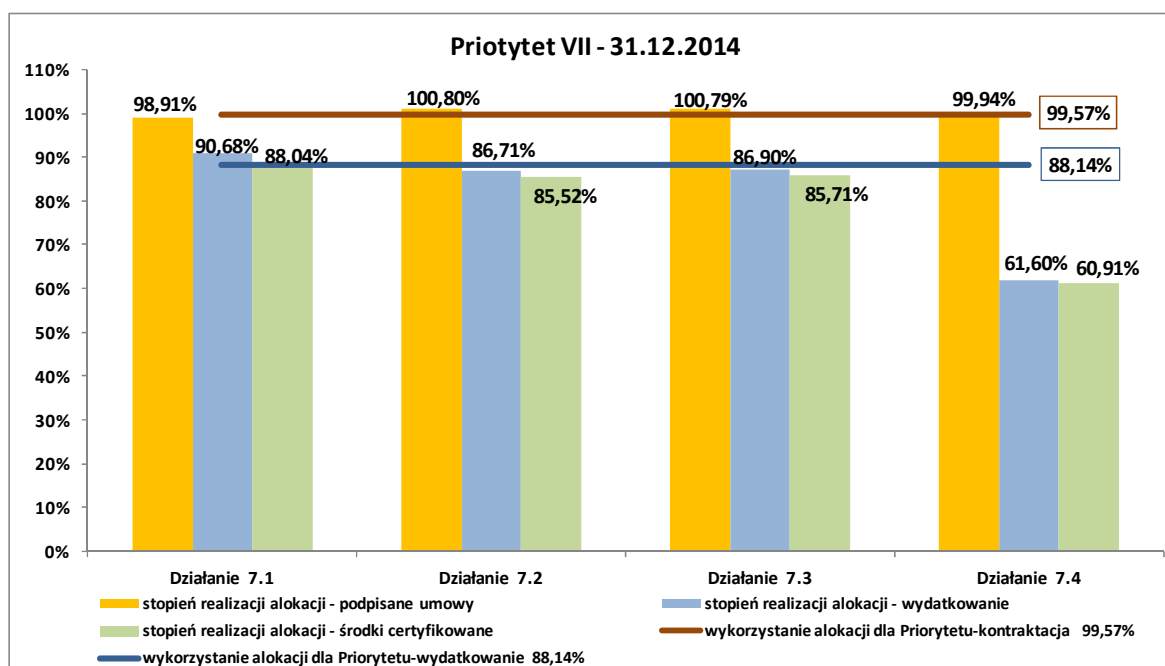
W okresie sprawozdawczym podpisano 6 umów na łączną wartość środków publicznych ponad 3 mln PLN oraz aneksowano umowy ramowe w ramach Działania 7.1.

Wartość wydatków poniesionych ze środków publicznych, w ramach 4 135 zatwierdzonych oraz wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność, wynosi ponad 391 mln PLN, co stanowi 88,14% wykorzystania alokacji 2007-2013.

W bieżącym okresie sprawozdawczym – na podstawie 853 zatwierdzonych i wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność – wartość rozliczonych wydatków publicznych wynosi ponad 79 mln PLN. Do końca okresu sprawozdawczego rozliczono 88,52% środków publicznych zakontraktowanych w ramach Priorytetu VII.

Dane finansowe w ramach Priorytetu VII uwzględniają 8 rozwiązanych umów ramowych w Poddziałaniu 7.1.1, w przypadku których rozwiązanie umowy jest traktowane jako zakończenie realizacji projektu.

Zatem przy utrzymaniu takiej tendencji IP nie widzi zagrożenia dla realizacji Priorytetu VII oraz niezrealizowania zasady n+2/n+3 (wykonanej do końca okresu sprawozdawczego na poziomie 105,11% dla celu na 2014 r.) dla Priorytetu VII w ramach PO KL.



### Działanie 7.1

W ramach Działania 7.1 od początku realizacji Działania podpisano 183 umowy na łączną kwotę (uwzględniającą również kwoty z podpisanych aneksów) prawie 276 mln PLN, w których zakontraktowana wartość środków publicznych stanowi 98,91% alokacji zaplanowanej dla Działania 7.1 na lata 2007-2013. Dane dotyczące zakontraktowania środków, są wykazane zgodnie z danymi wygenerowanymi z KSI SIMIK i uwzględniają również, dokonane w 2014 r. pomniejszenia wartości umów projektów, będące wynikiem zatwierdzenia Bilansu realizacji projektów systemowych na rok 2013 oraz 2014. Do końca okresu sprawozdawczego wydatki uznane za kwalifikowalne w 2 829 wnioskach o płatność zatwierdzonych od początku realizacji Działania 7.1 wyniosły prawie 253 mln PLN.

Wydatkowanie środków publicznych od początku realizacji Działania w ramach zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 90,68% w stosunku do alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013.

Stopień rozliczenia zakontraktowanych środków (stosunek wartości środków rozliczonych do zakontraktowanych) w ramach Działania 7.1 wynosi 91,69%.

#### **Działanie 7.2**

W ramach Działania 7.2 od początku realizacji Działania podpisano 98 umów o dofinansowanie projektów na łączną kwotę ponad 129 mln PLN, w których zakontraktowana wartość środków publicznych stanowi 100,80% wartości alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013. Wyższa kontraktacja (ponad 100%) nie jest wynikiem przekontraktowania dostępnej alokacji. Rzeczywisty poziom wykorzystania środków, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów, nie przekracza 100% dostępnej alokacji.

Do końca okresu sprawozdawczego wydatki uznane za kwalifikowalne w 790 wnioskach o płatność zatwierdzonych od początku realizacji Działania 7.2 wyniosły 111,5 mln PLN.

Wydatkowanie środków publicznych określone od początku realizacji Działania na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 86,71% w stosunku do alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013. Stopień rozliczenia zakontraktowanych środków (stosunek wartości środków rozliczonych do zakontraktowanych) w ramach Działania 7.2 wynosi 86,02 %.

#### **Działanie 7.3**

W ramach Działania 7.3 od początku jego realizacji podpisano 173 umowy o dofinansowanie projektów na łączną kwotę 17 mln PLN (w tym 6 projektów innowacyjnych o wartości prawie 9,4 mln PLN), w których zakontraktowana wartość środków publicznych stanowi 100,79% wartości alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013. Wyższa kontraktacja (ponad 100%) nie jest wynikiem przekontraktowania dostępnej alokacji. Rzeczywisty poziom wykorzystania środków, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów, nie przekracza 100% dostępnej alokacji.

Do końca okresu sprawozdawczego wydatki uznane za kwalifikowalne w 415 wnioskach o płatność zatwierdzonych od początku realizacji Działania 7.3 wyniosły 14,8 mln PLN.

Wydatkowanie środków publicznych, określone od początku realizacji Działania 7.3, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 86,90% w stosunku do alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013. Stopień rozliczenia zakontraktowanych środków (stosunek wartości środków rozliczonych do zakontraktowanych) w ramach Działania 7.3 wynosi 86,22%.

#### **Działanie 7.4**

W ramach Działania 7.4 od początku jego realizacji podpisano 16 umów o dofinansowanie projektów na łączną kwotę blisko 19 mln PLN (w tym 1 uchwała na realizację projektu systemowego o wartości 2,6 mln PLN), w których zakontraktowana wartość środków publicznych stanowi 99,94% wartości alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013.

Do końca okresu sprawozdawczego wydatki uznane za kwalifikowalne w 101 wnioskach o płatność zatwierdzonych od początku realizacji Działania 7.4 wyniosły 11,7 mln PLN.

Wydatkowanie środków publicznych, określone od początku realizacji Działania 7.4, na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kształtuje się na poziomie 61,60% w stosunku do alokacji przewidzianej dla Działania na lata 2007-2013. Stopień rozliczenia zakontraktowanych środków (stosunek wartości środków rozliczonych do zakontraktowanych) w ramach Działania 7.4 wynosi 61,64%.

#### **Ocena IP**

Pomimo osiągnięcia niższego niż zakładano poziomu wskaźników, postęp finansowy w zakresie realizacji projektów systemowych w ramach **Działania 7.1** należy ocenić jako zadowalający. Poziom wykorzystania alokacji dla Działania 7.1 na podstawie zakontraktowanych środków wynosi 98,91% (99,42% dla Poddziałania 7.1.1, 98,35% dla Poddziałania 7.1.2 oraz 98,90% dla Poddziałania 7.1.3). Jak już wspomniano nadal nie wszystkie ośrodki zaaplikowały o dostępne środki. W ramach Poddziałania 7.1.1 na rok 2014 zapotrzebowanie na środki finansowe zgłosiły 4 nowe ośrodki, spośród których 2 podpisały umowy o dofinansowanie. Natomiast należy podkreślić, iż w ramach Poddziałania 7.1.2 zapotrzebowanie na środki na lata 2014-2015 zgłosiło 29 ośrodków i wszystkie zaaplikowały. W ramach Poddziałania 7.1.1 podpisano 2 aneksy na kwotę 0,2 mln PLN, natomiast w ramach Poddziałania 7.1.2 – 28 aneksów i 1 umowę na kwotę 22,8 mln PLN. Ponadto, w okresie sprawozdawczym przeprowadzone zostały realokacje do Poddziałania 7.1.2, które zwiększyły pulę środków możliwą do kontraktacji na realizację projektów PCPR w latach 2014-2015.

IP2 podjęła działania, które przekładają się na terminową weryfikację i zatwierdzanie wniosków o płatność – prowadzi konsultacje z Beneficjentami przed złożeniem wniosku o dofinansowanie/o płatność oraz z osobami zaangażowanymi w rozliczanie WNP.

Środki finansowe w ramach Poddziałania 7.1.2. zostały zakontraktowane w ramach naboru projektów na lata 2014-2015. W wyniku niewykorzystania pełnej puli dostępnych środków IW (IP2) za zgodą IP podjęta decyzję o dokonaniu realokacji wszystkich wolnych środków Priorytetu VII i dokonaniu podziału na realizowane już projekty. Zapotrzebowanie w ramach realokacji zgłosiło 14 PCPR-ów na kwotę 3 435 710,05 PLN. PCPR-om przyznano środki w wysokości 3 120 999,01 PLN. W ramach pierwszej realokacji w Poddziałaniu 7.1.2. podpisanych zostało 13 aneksów zwiększających wartość projektów na kwotę 2 933 434,95 (w tym dofinansowanie 2 493 419,72) Ponadto w listopadzie przeprowadzono drugą realokację w ramach Poddziałania 7.1.2 w celu zakontraktowania niewykorzystanych środków w ramach Priorytetu VII. W przypadku dostępności środków finansowych w 2015 r. w Planie finansowym DWUP IW(IP2) zamierza zakontraktować ww. środki w I kwartale 2015 r. Postęp finansowy w ramach **Działania 7.2**, rozumiany jako osiągnięty poziom zakontraktowanych środków, jest oceniany jako zadowalający. Poziom wykorzystania alokacji dla Działania 7.2 na podstawie zakontraktowanych środków wynosi 100,80% (100,95% dla Poddziałania 7.2.1 i 100,40% dla Poddziałania 7.2.2). Wyższa kontraktacja (ponad 100%) nie jest wynikiem przekontraktowania dostępnej alokacji. Rzeczywisty poziom wykorzystania środków, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów, nie przekracza 100% dostępnej alokacji.

W bieżącym okresie sprawozdawczym w ramach Działania nie zostały podpisane żadne umowy. IP2 umożliwiła realizację komponentu ponadnarodowego, zgłaszanego jako zmiana do projektów będących w trakcie realizacji.

Podpisano aneksy zwiększające wartość projektów rozszerzonych o komponent ponadnarodowy (3 aneksy w ramach Poddziałania 7.2.1 - zwiększenie o 0,6 mln PLN oraz 1 aneks w ramach 7.2.2 - zwiększenie o 0,3 mln PLN), co bezpośrednio przełożyło się na poziom kontraktacji oraz wydatkowania.

W celu zwiększenia tempa rozliczania zakontraktowanych środków IP2 kontynuuje praktykę przeprowadzania licznych indywidualnych konsultacji w siedzibie DWUP z beneficjentami, co wpływa pozytywnie na jakość składanych wniosków o płatność oraz zwiększa wiedzę i doświadczenie beneficjentów w zakresie rozliczania się z otrzymanych transz dofinansowania. IP2 organizuje również spotkania informacyjno-szkoleniowe w zakresie prawidłowej realizacji projektu oraz późniejszego rozliczania projektów z beneficjentami.

Powyższe działania, o ile nadal będzie istniała taka potrzeba, będą kontynuowane w kolejnych okresach sprawozdawczych. IP2 nie widzi zagrożenia stopnia rozliczenia alokacji dla Działania 7.2. Wszystkie dofinansowane projekty posiadają co najmniej dwuletni okres realizacji, przewidziany termin zakończenia większości z nich to II-III kwartał 2015 r. w związku z tym rozliczenie alokacji powinno nastąpić do końca 2015 roku.

Postęp finansowy w ramach **Działania 7.3** również oceniany jest jako zadowalający. Poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków wynosi 100,79%. Wyższa kontraktacja (ponad 100%) nie jest wynikiem przekontraktowania dostępnej alokacji. Rzeczywisty poziom wykorzystania środków, uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów, nie przekracza 100% dostępnej alokacji. W okresie sprawozdawczym nie zostały podpisane żadne umowy.

W celu zwiększenia tempa rozliczania środków podjęte zostały podobne kroki, jak w przypadku Działania 7.2. Podpisano natomiast jeden aneks zwiększający wartość projektu innowacyjnego poprzez wprowadzenie komponentu ponadnarodowego - zwiększenie o 0,1 mln PLN. Dodatkowo, IP dokonała realokacji w ramach Priorytetu VII – niewykorzystane środki z Działania 7.3 zostały przesunięte na realizację projektów w Działaniu 7.1.

Jako zadowalający oceniany jest także poziom kontraktacji w ramach **Działania 7.4**. W okresie sprawozdawczym podpisano 5 umów o dofinansowanie projektów na kwotę 3,2 mln PLN w ramach konkursu I/7.4/A/13. Niewykorzystane środki w ramach Działania 7.4 zostały realokowane do Działania 7.1 w celu zwiększenia wartości projektów realizowanych przez PCPR-y. Ze względu na planowany termin zakończenia projektów, przypadający na II-III kwartał 2015 roku, rozliczenie alokacji powinno nastąpić do końca 2015 roku.

- **Przebieg procesu wnioskowania**

Dane dotyczące procesu wnioskowania pochodzą ze sprawozdania rocznego IP2, która jest odpowiedzialna za wdrażanie Priorytetu VII. W ramach Priorytetu VII w roku 2014 nie zostały ogłoszone żadne konkursy.

#### **Działanie 7.4.**

W okresie sprawozdawczym podpisanych zostało 5 umów na dofinansowanie projektów złożonych w ramach konkursu zamkniętego nr I/7.4/A/13, na kwotę 3,2 mln PLN (w tym 1 umowa z procedury odwoławczej na kwotę

0,5 mln PLN). W celu zakontraktowania dostępnej alokacji IP2 przeprowadziła negocjacje z projektodawcami, których projekty znalazły się na kolejnych miejscach listy rankingowej.

W ramach Działania 7.4, na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie, najczęściej realizowanym typem operacji są programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, w ramach których dla każdego z uczestników przygotowywane i realizowane są indywidualne plany działania, opracowane w oparciu o analizę predyspozycji zawodowych danej osoby niepełnosprawnej, obejmujące co najmniej trzy formy wsparcia. Najczęściej występującymi typami wsparcia są szkolenia, staże, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, co jest uwarunkowane, m.in. kryteriami dostępu, nakazującymi powiązanie uczestnika z rynkiem pracy.

Należy podkreślić również zainteresowanie usługami społecznymi w postaci zatrudniania asystenta osób niepełnosprawnych.

### **Mechanizmy służące zapewnieniu trwałości instytucji wspierających ekonomię społeczną.**

W Planie działania na 2012 rok wprowadzone zostały kryteria dostępu mające na celu zapewnienie trwałości instytucji wspierających ekonomię społeczną.

W konkursie nr I/7.2.2/A/12 pierwsze spośród kryteriów dostępu zapewniających trwałość OWES brzmiało: „Projektodawca zobowiąże się we wniosku o dofinansowanie projektu, że przez okres dwóch lat od zakończenia realizacji projektu będzie funkcjonował jako instytucja otoczenia sektora ekonomii społecznej, zapewniając podmiotom ekonomii społecznej taki sam zakres form wsparcia, jaki świadczył w sposób komplementarny i łączny w ramach projektu.” Kryterium to miało na celu zbudowanie trwałej infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej. Drugie spośród ww. kryteriów brzmiało: „Typ operacji: działania prowadzące do poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania instytucji wspierających ekonomię społeczną oraz spółdzielni socjalnych (3) jest możliwy do realizacji wyłącznie wraz z typem operacji: wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną, zapewniających w ramach projektu w sposób komplementarny i łączny (1): (...) i dotyczy wyłącznie działań prowadzących do poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania instytucji wspierających ekonomię społeczną (tj. z wyłączeniem spółdzielni socjalnych).” Powiązanie dwóch form wsparcia miało na celu wypracowanie niezbędnych mechanizmów pozwalających kontynuować działalność instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej po zakończeniu realizacji projektu. Poszukiwanie i testowanie długookresowych źródeł finansowania powinien dokonywać podmiot bezpośrednio zaangażowany w działalność OWES.

W konkursie nr II/7.2.2/C/12, w zależności od typu wsparcia, obowiązywały dwa kryteria dostępu. Kryterium dla 1 typu operacji brzmiało: „Typ operacji 1 może być realizowany wyłącznie w połączeniu z typem 2”. Kryterium dostępu dla 2 typu operacji brzmiało: „Typ operacji: - działania prowadzące do poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania instytucji wspierających ekonomię społeczną oraz spółdzielni socjalnych (3) może być realizowany wyłącznie w połączeniu z typem operacji 1 oraz może dotyczyć wyłącznie działań prowadzących do poszukiwania i testowania długookresowych źródeł finansowania spółdzielni socjalnych (tj. z wyłączeniem instytucji wspierających ekonomię społeczną).”

Oba ww. kryteria nakładały na wnioskodawcę obowiązek, by obok działań dot. wsparcia spółdzielni socjalnej, podjęte zostały działania prowadzące do poszukiwania i testowania źródeł finansowania po zakończeniu realizacji projektu. Oba kryteria służyły zachowaniu trwałości podmiotów tworzonych ze środków EFS.

W bieżącym okresie sprawozdawczym został zakończony i rozliczony jeden projekt wyłoniony do dofinansowania w ramach konkursu z 2012 r., zatem, jak podaje IP2, określenie trwałości OWES oraz spółdzielni socjalnych nie jest możliwe na obecnym etapie realizacji projektów.

#### **• Realizacja projektów systemowych IP2**

W ramach sprawozdania rocznego za rok 2014 IP2 przedstawiła informacje odnośnie projektu systemowego pt. **„Sprawni w pracy”** realizowanego w ramach Działania 7.4 przez Beneficjenta - Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego (na podstawie Uchwały nr 2813/IV/12 z dnia 30 sierpnia 2012 r.). Nr umowy/decyzji: POKL.07.04.00-02-032/12-00. Okres realizacji: 01.08.2012 r.-31.12.2014 r. Wartość projektu: 2,6 mln PLN.

#### **1. Osiągnięte rezultaty projektu na podstawie aktualnego na koniec okresu sprawozdawczego postępu rzeczowego**

W okresie sprawozdawczym kontynuowano zatrudnienie kadry. Opracowano Indywidualne Plany Działania dla 55 osób niepełnosprawnych oraz 19 członków ich rodzin. Uczestnikom projektu udzielono wsparcia doradcy zawodowego i psychologa, a także zapewniono wsparcie Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej dla 55 osób. Kontynuowano realizację staży dla osób niepełnosprawnych. Dzięki działaniom projektowym 7 niepełnosprawnych uczestników projektu oraz 6 członków rodzin osób niepełnosprawnych podjęło aktywność zawodową.

#### **2. Stopień wydatkowania / postęp finansowy (na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność)**

Łącznie do końca okresu sprawozdawczego, w ramach 9 wniosków o płatność zostały zatwierdzone wydatki w wysokości 2 361 661,30 PLN, co stanowi 90,83% wartości projektu. W okresie sprawozdawczym zostały zatwierdzone 4 wnioski o płatność na łączną kwotę 1 475 548,51 PLN.

### 3. Ewentualne opóźnienia i problemy w realizacji projektu oraz ich przyczyny

W celu przeciwdziałania zagrożeniu nieosiągnięcia wskaźnika liczby uczestników projektu z otoczenia osób Niepełnosprawnych, które podjęły aktywność zawodową, przeprowadzona została dodatkowa rekrutacja, dodatkowe spotkania i rozmowy. Podjęte działania odniosły skutek jedynie częściowo. Jak podaje IP2, osiągnięcie wymaganej wartości wskaźnika nie było możliwe.

### 4. Harmonogram realizacji projektu uwzględniający kamienie milowe w jego wdrażaniu

Termin spotkań informacyjnych z przedstawicielami JST i NGO został przesunięty na IV kwartał 2014 r. Podczas spotkań zostały przeprowadzone warsztaty dla pracodawców. Połączenie tych dwóch form działań o zbliżonej tematyce, promujących ideę zatrudniania Osób Niepełnosprawnych posiadających asystentów, wzmocniło ich efektywność.

### 5. Znaczące zmiany w projekcie

W okresie sprawozdawczym nie wprowadzono znaczących zmian w projekcie.

### 6. Kluczowe przetargi, które mają przełożenie na rezultaty projektu

W II półroczu 2014 r. zrealizowano postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego „Usługa wydawnicza w ramach projektu Sprawni w pracy” na wydanie publikacji w nakładzie 1 tys. egzemplarzy w terminie 26.06-21.11.2014 r.

#### • **Analiza struktury uczestników**

W ujęciu narastającym według stanu na 31 grudnia 2014 roku, analizując liczbę osób, która rozpoczęła udział w projektach, kobiety stanowią 66,5% uczestników. Przewaga udziału kobiet wśród uczestników rozpoczynających udział w projektach w ramach Priorytetu VII jest widoczna również w poszczególnych kategoriach (w podziale ze względu na status na rynku pracy, wykształcenie, zamieszkanie – miasto/wieś itd.).

Wśród osób, które rozpoczęły udział w projektach w ramach Priorytetu VII najliczniejszą grupę stanowią **osoby bezrobotne oraz nieaktywne zawodowo**, które łącznie stanowią 78,6% wszystkich osób rozpoczynających udział w projekcie. Biorąc pod uwagę główne grupy docelowe, do których kierowane jest wsparcie w ramach Priorytetu VII, tendencja ta jest jak najbardziej prawidłowa. Prawie połowa bezrobotnych uczestników projektów posiada status **osoby długotrwale bezrobotnej**. Pozostałe 21,4% to osoby zatrudnione, które w większości są uczestnikami projektów w w Poddziałaniu 7.1.3.

**Mieszkańcem terenów wiejskich** jest co trzeci uczestnik rozpoczynający udział w projekcie w ramach Priorytetu VII.

Natomiast według danych na koniec 2013 roku - **osoby niepełnosprawne** stanowią prawie 21% wszystkich rozpoczynających udział w projektach uczestników. Jest to wynik zdecydowanie najlepszy wśród wszystkich czterech regionalnych Priorytetów PO KL (IV-IX), co jest odzwierciedleniem celów określonych dla poszczególnych obszarów wsparcia PO KL – wsparcie w ramach Priorytetu VII zostało ukierunkowane właśnie głównie na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych.

Udział osób niepełnosprawnych w Priorytecie VII zwiększył się nieznacznie w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego, lecz nadal pozostaje na wysokim poziomie ze względu na realizację projektów w ramach Działania 7.4 – skierowanego do osób niepełnosprawnych. W województwie dolnośląskim w 2011 r. osoby niepełnosprawne stanowiły 13,2% ogółu ludności (383 tys.), natomiast w kraju – 12,2%. W ogóle zarejestrowanych w PUP na Dolnym Śląsku udział niepełnosprawnych w grudniu 2014 r. wyniósł 8,2%, przyrastając w stosunku do grudnia 2013 r. o 0,9%.

Udział **migrantów** i **osób pochodzących z mniejszości narodowych** jest najwyższy spośród wszystkich Priorytetów (VI-IX). W ramach Priorytetu VII zostało objętych wsparciem 5 migrantów oraz 133 osoby pochodzące z mniejszości narodowych i etnicznych.

**Osoby młode w wieku 15-24 lata**, które zostały zidentyfikowane jako jedna z grup docelowych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, stanowią obecnie 25,5% ogółu uczestników, którzy rozpoczęli udział w projekcie w ramach Priorytetu. Natomiast osoby z grupy wiekowej 55-64 lata, która również jest szczególnie wspierana w ramach PO KL, stanowią 12,7% wszystkich rozpoczynających udział w projekcie.

Biorąc pod uwagę **wykształcenie** uczestników projektów, najwięcej uczestników projektów to osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym (39,9%) oraz podstawowym, gimnazjalnym i niższym (33,2%). Ponadto 15,4% uczestników w Priorytecie legitymuje się wyższym wykształceniem. Należy zaznaczyć, iż są to głównie

pracownicy socjalni, biorący udział w projekcie systemowym w ramach Poddziałania 7.1.3 oraz uczestnicy projektów w Poddziałaniu 7.2.2.

Po dokonaniu analizy struktury uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII na podstawie danych zawartych w załącznikach nr 2-6 nie zidentyfikowano szczególnego rodzaju grup, które są niedoreprezentowane lub nadreprezentowane w odniesieniu do grup docelowych wskazanych w SzOP.

### **Przedstawienie działań podejmowanych w celu zwiększenia uczestnictwa w projektach osób niepełnosprawnych oraz pracowników o niskich kwalifikacjach:**

W ramach Priorytetu VII podejmowane były działania mające na celu zwiększenie uczestnictwa w projektach osób niepełnosprawnych, polegające m.in. na stosowaniu odpowiednich kryteriów dostępu, kryteriów strategicznych oraz organizowaniu konkursów dedykowanych osobom niepełnosprawnym.

W przypadku Poddziałania 7.1.1 wprowadzono od 2011 roku jako jedno z kryteriów dostępu: „Co najmniej 10% uczestników projektu, tj. osób rozpoczynających udział w projekcie oraz osób powracających do projektu w 2011 roku, będą stanowiły osoby niepełnosprawne (definiowane, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej) oraz wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy docelowej”. Tym samym, oprócz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, dopuszczono udział osób również na podstawie oświadczenia uczestnika.

Natomiast w przypadku Poddziałania 7.1.2 wprowadzono od 2011 roku jako jedno z kryteriów dostępu: „Projekt skierowany jest do osób niepełnosprawnych (definiowanych, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej) w proporcji, co najmniej takiej samej jak proporcja osób niepełnosprawnych będących klientami danego PCPR w stosunku do ogólnej liczby wszystkich klientów danego PCPR (wg stanu na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie) oraz wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy docelowej”.

W Działaniu 7.2 wprowadzono szczegółowe kryteria strategiczne określające grupę docelową osób niepełnosprawnych w projekcie (oraz otoczenia osób niepełnosprawnych) wraz z dostosowaniem rodzaju oferowanego wsparcia do potrzeb ww. grup docelowych oraz kryteria dostępu zapewniające konieczność przeprowadzenia analizy predyspozycji zawodowych potencjalnych uczestników projektów, w celu dostosowania do nich tematyki szkoleń, umożliwiających zatrudnienie na rynku pracy (również z uwzględnieniem obszarów deficytowych).

W ramach Działania 7.4 ogłoszone zostały konkursy skierowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych (lub ich otoczenia).

### **Zaprezentowanie efektywności wsparcia w ramach kontraktu socjalnego oraz sposobów upowszechnienia dobrych praktyk w tym zakresie:**

Prawidłowo opracowany kontrakt socjalny wskazuje osobie lub rodzinie kierunki działań umożliwiających wyjście z trudnej sytuacji, mobilizuje do własnej aktywności, wzmacnia wiarę we własne siły, zapewnia możliwość korzystania z potrzebnego doradztwa lub szkoleń oraz pomocy finansowej, jak również określa sposób wsparcia działań. Realizując kontrakty socjalne niektóre ośrodki stały się dobrym przykładem w regionie, promowały wprowadzone przez siebie rozwiązania aktywizujące, np. MOPS Głogów, MOPS Wrocław. Upowszechnianie dobrych praktyk przez te ośrodki miało miejsce na organizowanych targach projektów oraz licznych forach i debatach organizowanych przez IP2 w każdym subregionie województwa dolnośląskiego. Dodatkowo w 2014 r. projekt Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, w którym zapewniono wsparcie w postaci kontraktu socjalnego, został wyróżniony w konkursie „Niezwykła szansa dla zwykłych ludzi – Najlepsze projekty EFS na Dolnym Śląsku” zorganizowanym przez IP. Projekty wskazane przez IP2 jako przykłady dobrych praktyk zostały zaprezentowane w publikacji „Jak EFS zmienił moje życie” wydanej i zamieszczonej na stronie internetowej IP2.

Mając na uwadze informacje o wynikach kontroli „Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej” NIK z listopada 2013 r., w ramach której badano również dolnośląskie Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS Środa Śląska, OPS Bystrzyca Kłodzka, MOPS Jelenia Góra), w ocenie NIK kontrakt socjalny jest przydatnym instrumentem w pracy socjalnej, a jego znaczenie wzrasta w warunkach aktywnej polityki społecznej. Aby narzędzie to mogło faktycznie wspierać aktywizację życiową beneficjentów pomocy społecznej, konieczne jest jednak zwiększenie jego skuteczności w doprowadzaniu do ich usamodzielnienia się, tj. uniezależnienia od systemów pomocy społecznej oraz systemów wsparcia dla osób bezrobotnych. Badano także przeprowadzanie przez ośrodki pomocy społecznej ewaluacji efektów, działalność w zakresie kierowania na szkolenia w aspekcie potrzeb lokalnego rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów nadwyżkowych lub

nieprzydatnych, a także stopień zainteresowania losami beneficjentów (utrzymywanie z nimi kontaktu) po zamknięciu realizacji kontraktu oraz osiąganie zaplanowanych wartości wskaźników dla programów realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. NIK zwraca uwagę, że szczegółowe wytyczne dla realizacji kontraktów obowiązywały wyłącznie w odniesieniu do tej ich części, która była współfinansowana ze środków europejskich.

W ocenie NIK dla pełnej oceny skuteczności stosowania tej formy pracy socjalnej konieczne jest monitorowanie przez ośrodek pomocy społecznej losów osoby po zakończeniu realizacji kontraktu. W aktualnym stanie prawnym obowiązek taki nie został wprost zdefiniowany, ale, zdaniem NIK, wymóg monitorowania jest logiczną konsekwencją potrzeby dokonywania oceny postępu działań zmierzających do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, wynikającej z ustawy o pomocy społecznej. Zdaniem NIK podniesieniu skuteczności kontraktów socjalnych służyłoby podjęcie przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej działań na rzecz:

- zwiększenia roli kontraktu socjalnego, m.in. przez położenie większego nacisku na prowadzenie przez pracowników socjalnych pracy socjalnej i przekazanie zadań o charakterze administracyjnym innym pracownikom;
- wypracowania rozwiązań w zakresie kompleksowego współdziałania służb pomocy społecznej oraz służb zatrudnienia na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych beneficjentów kontraktów socjalnych, zarówno podczas, jak i po zakończeniu ich realizacji;
- wprowadzenia dla beneficjentów kontraktów finansowanych ze środków krajowych, ułatwień wspomagających właściwą ich realizację, np. w zakresie dostępu do żłobków i przedszkoli lub finansowania kosztów dojazdu na zajęcia (podobnie jak dla projektów finansowanych ze środków unijnych);
- opracowania narzędzi składających się na system monitorowania skuteczności kontraktów oraz umożliwiających prowadzenie analiz w tym zakresie, w celu stworzenia warunków do stałego doskonalenia sposobu wykorzystania kontraktu w pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem elementu oceny trwałości efektów w dłuższym okresie czasu.

## **PRIORYTET VIII**

### **• Postęp finansowy**

W ramach Priorytetu VIII od początku realizacji PO KL w województwie dolnośląskim zawarto 474 umowy, w tym 433 umowy dla Działania 8.1 i 41 umów/decyzji dla Działania 8.2. Łączna wartość zakontraktowanych środków w Priorytecie VIII wynosi ponad 482 mln PLN. Wartość środków publicznych zakontraktowanych w ramach podpisanych umów wynosi ponad 468 mln PLN, co stanowi 101,78% wykorzystania alokacji przewidzianej dla Priorytetu VIII na cały okres programowania 2007 - 2013. Poziom środków zakontraktowanych, w stosunku do alokacji 2007-2013 jest porównywalny w obydwu Działaniach (prawie 102%), co w opinii IP i IP2 jest dużym sukcesem, bowiem świadczy o celowych działaniach IP dążących do pełnego wykorzystania środków na formy wsparcia określone dla Priorytetu VIII, które są istotne dla regionu. Należy podkreślić, iż po uwzględnieniu różnic kursowych oraz oszczędności na projektach zakończonych w żadnym Działaniu/Poddziałaniu nie występuje przekroczenie 100% dostępnej alokacji 2007-2013. Poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków (z uwzględnieniem ponownie zakontraktowanych oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów) wynosi odpowiednio: w Priorytecie VIII – 97,77%, w Działaniu 8.1 – 97,65%, w Działaniu 8.2 – 98,26%. Do 31 grudnia 2014 r. zakończono i rozliczono 415 projektów o łącznej wartości prawie 342 mln PLN, co stanowi 74,21% wykorzystania alokacji przewidzianej dla Priorytetu VIII na lata 2007-2013.

W odniesieniu do projektów systemowych realizowanych w ramach Poddziałania 8.1.2, 8.1.4, 8.2.1 i 8.2.2 podpisano 19 umów (i/lub decyzji) na łączną kwotę prawie 83 mln PLN.

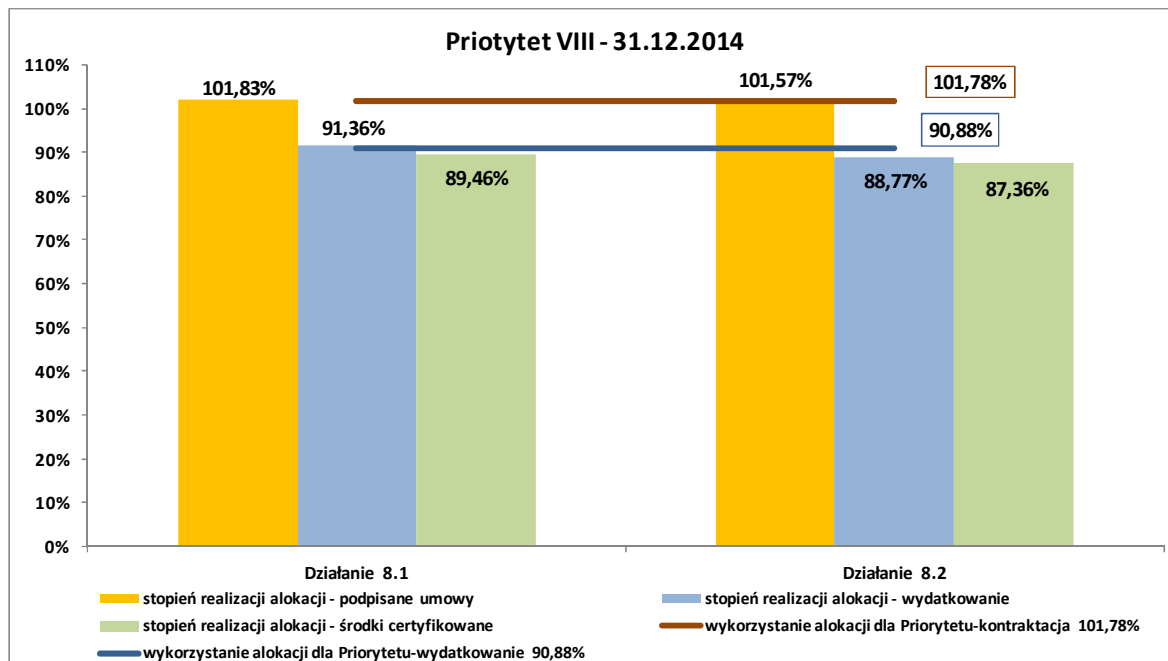
W okresie sprawozdawczym podpisano 3 umowy na łączną wartość środków publicznych prawie 7,8 mln PLN, w tym zatwierdzono jedną uchwałę dla projektu systemowego „szybkiego reagowania” skierowanego do nauczycieli i pracowników sektora oświaty o wartości ponad 6,5 mln PLN. Dodatkowo w jednym projekcie standardowym wprowadzono komponent ponadnarodowy, tym samym zwiększając jego wartość o prawie 173 tys. PLN.

Wartość wydatków poniesionych ze środków publicznych w ramach 3 191 zatwierdzonych oraz wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność, wynosi ponad 418 mln PLN, co stanowi 90,88% wykorzystania alokacji przeznaczonej dla Priorytetu VIII na cały okres programowania 2007-2013. Poziom rozliczenia jest nieznacznie niższy od poziomu kontraktacji, jednak IP nie widzi zagrożenia dotyczącego poziomu rozliczenia środków w Priorytecie VIII, bowiem są jeszcze projekty, których okres realizacji zakończy się w III kwartale br.



i zakontraktowane środki będą intensywnie rozliczane niemal do końca 2015 r. W bieżącym okresie sprawozdawczym – na podstawie 459 zatwierdzonych i wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność – wartość wydatków publicznych wzrosła o ponad 78 mln PLN.

Do końca okresu sprawozdawczego rozliczono 89,29% środków publicznych zakontraktowanych w ramach Priorytetu VIII.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych IP i IP2 (wg stanu na 31/12/2014)

Terminowa weryfikacja i zatwierdzanie wniosków o płatność przekłada się na zadowalający poziom wydatkowanych środków (90,88%) w stosunku do alokacji 2007-2013 w Priorytecie VIII. W Poddziałaniu 8.1.4 zakończono wydatkowanie środków, w pełni rozliczając projekty systemowe. W bieżącym okresie sprawozdawczym rozliczono również środki w Poddziałaniu 8.1.3. Należy podkreślić przyspieszenie tempa wydatkowania środków w Działaniu 8.2, co jest odzwierciedleniem rozliczania projektów stażowych oraz trzech projektów współpracy ponadnarodowej, które są już na zaawansowanym etapie realizacji. Warto zaznaczyć, iż zasada n+2/n+3 na koniec 2014 r. została spełniona w odniesieniu do Priorytetu VIII.

Należy również podkreślić, iż w celu zapewnienia poprawnego rozliczania projektów, IP szczególnemu monitoringowi poddała te projekty, które mogą mieć z tym problem i może wpłynąć na proces zamykania pomocy PO KL w województwie dolnośląskim.

- **Przebieg procesu wnioskowania**

W 2014 r. nie ogłaszano konkursów w ramach Priorytetu VIII. Jednak ze względu na powstałe oszczędności w trakcie realizacji projektów oraz pozostającą do zakontraktowania alokację, kontynuowano wszczęty w 2013 r. proces negocjacji z wnioskodawcami, których projekty znalazły się na dalszych miejscach na liście rankingowej dla konkursu nr I/8.1.1/A/12 w ramach procedury podstawowej i odwoławczej. Przed podjęciem negocjacji dokonano weryfikacji projektów pod kątem ich aktualności i wykonalności w odniesieniu do bieżącej (w momencie weryfikacji) sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie. Na koniec okresu sprawozdawczego IP2 zdołała zakontraktować wszystkie dostępne środki w Poddziałaniu 8.1.1.

- **Realizacja projektów systemowych IP2 i IP**

W 2014 r. w Działaniu 8.1 w ramach Poddziałania 8.1.2 realizowane były 2 projekty w trybie systemowym. Kontynuowano realizację projektu systemowego: **„Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku”**.

✓ **Okres realizacji projektu:** 01.07.2013 r. - 30.04.2015 r. **Wartość projektu:** 7 988 624,00 PLN. **Beneficjent:** Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wydział Gospodarki.

✓ **Cel główny projektu:** Ograniczenie napływu bezrobotnych wśród 485 osób zwalnianych z przyczyn zakładu pracy do 30.IV.2015 r.

✓ **Osiągnięte rezultaty projektu:** od początku realizacji projektu (stan na dzień 31.12.2014 r. - wg zatwierdzonego w okresie sprawozdawczym wniosku o płatność) udział w projekcie rozpoczęło 328 osób, w tym

310 bezrobotnych i 18 osób zatrudnionych w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach. 113 osób zakończyło udział w projekcie, 8 osób przerwało udział w projekcie, natomiast 207 kontynuuje udział w projekcie. Do udziału w projekcie przystąpiło 17 przedsiębiorstw, w tym 11 mikro, 3 małe, 2 średnie oraz 1 duże przedsiębiorstwo. Trzy pracujące osoby dorosłe zakończyły udział w projekcie, 113 osób zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach objętych zostało działaniami szybkiego reagowania, 110 osób zwolnionych w przedsiębiorstwach dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi objętych zostało działaniami szybkiego reagowania, 11 osobom udzielono dodatki relokacyjne, a 107 osobom udzielono dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, tj. utworzono 107 miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej. Osiągnięta wartość wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach projektu na dzień 31.10.2014 r. wynosiła 57,52% - w Planie działania założono 50%.

✓ **Stopień wydatkowania/postęp finansowy:** Beneficjent w ramach dofinansowania otrzymał trzy transze na łączną kwotę 7 347 023,48 PLN (z czego na koniec 2014 r. zwrócono 103 759,19 PLN niewykorzystanej dotacji celowej). W okresie sprawozdawczym złożono 4 wnioski o płatność. Po zatwierdzeniu w dniu 27.11.2014 r. jedenastego wniosku o płatność kwota środków rozliczonych w projekcie wyniosła 6 157 650,23 zł, co stanowi 83,81% z otrzymanych transz dofinansowania.

✓ **Opóźnienia i problemy w realizacji projektu oraz ich przyczyny:** wpłynęły 3 skargi od uczestników projektu, którzy nie otrzymali środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej pomimo pozytywnej oceny formalnej i merytorycznej wniosków o udzielenie ww. wsparcia. Zgodnie z regulaminem projektu wsparcie finansowe otrzymały wnioski, które uzyskały najwyższą liczbę punktów, a odwołanie w takiej sytuacji nie przysługuje. W jednym przypadku skarga była przedmiotem postępowania sądowego, w wyniku którego najpierw Wojewódzki Sąd Administracyjny, a potem Naczelny Sąd Administracyjny, pozostawiając skargę kasacyjną Beneficjenta bez rozpatrzenia, nakazał przeprowadzenie ponownej oceny merytorycznej wniosku, co Beneficjent uczynił. W drugim przypadku skarga została złożona do Beneficjenta i IP2. IP2 przeprowadziła kontrolę u Beneficjenta i zaleciła zmianę regulaminu rekrutacji. W trzecim przypadku skarga została złożona do Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, które na podstawie analizy dokumentacji dopatrzyło się nieprawidłowości w związku z uniemożliwieniem złożenia wniosku o ponowną weryfikację i zaleciło Beneficjentowi podjęcie działań w celu przeprowadzenia procedury odwoławczej. Procedura została przeprowadzona. W projekcie wystąpiły trudności z realizacją wskaźnika dotyczącego przyznanych dodatków relokacyjnych. Zastosowane w projekcie środki zaradcze dotyczące realizacji celu szczegółowego „Poprawa mobilności 56 osób zwalnianych z przyczyn zakładu pracy do 30.04.2015 r.” nie przyniosły oczekiwanego rezultatu (na dzień 31.10.2014 r. dodatek relokacyjny otrzymało 11 osób – co stanowi 19,64% wartości docelowej wynoszącej 56 osób) i Beneficjent w dniu 28.11.2014 r. zwrócił się z prośbą o zmniejszenie wartości docelowej ww. wskaźnika. Beneficjent został zobligowany do ponownego przeanalizowania powyższej kwestii w kontekście zaplanowanych i możliwych do osiągnięcia wskaźników projektu oraz maksymalnego wykorzystania kwoty dofinansowania w celu objęcia odpowiednim wsparciem (pozwalającym w efekcie na pozostaniu na rynku pracy) jak największej liczby osób (przesunięcie środków na inne formy wsparcia).

✓ **Harmonogram realizacji projektu uwzględniający kamienie milowe w jego wdrażaniu:** od początku realizacji projektu do dnia 31.10.2014 r. zrealizowano następujące formy wsparcia: poradnictwo psychologiczne (87 osób), doradztwo zawodowe (328 osób), szkolenia zawodowe (109 osób) szkolenia z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (125 osób), doradztwo indywidualne związane z zakładaniem działalności gospodarczej (123 osoby), dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej (107 osób), podstawowe wsparcie pomostowe (104 osoby), doradztwo w zakresie wykorzystania dotacji (68 osób), stypendia (99 osób), dodatek relokacyjny (11 osób). Projekt realizowany jest zgodnie z harmonogramem realizacji projektu.

W dniach 18-21.02.2014 r. została przeprowadzona kontrola planowa nr 45/POKLWK/2014 na projekcie, w wyniku której stwierdzono, iż projekt co do zasady jest realizowany poprawnie, ale potrzebne są usprawnienia w zakresie: dokumentacji dotyczącej realizacji projektu, zgodności wykazanego we wniosku o płatność postępu rzeczowego z dokumentacją dot. realizacji projektu, w zakresie kwalifikowalności wydatków dotyczących personelu projektu i wykonawców, w zakresie sposobu rekrutacji uczestników projektu i realizacji merytorycznych form wsparcia (w tym zmiana regulaminu rekrutacji), w zakresie prawidłowości rozliczeń finansowych i zgodności wykazanego we wniosku o płatność postępu finansowego z dokumentacją dot. realizacji projektu oraz w zakresie poprawności udzielania pomocy publicznej. Wdrożono zalecenia pokontrolne.

✓ **Znaczące zmiany w projekcie:** Beneficjent wprowadził następujące zmiany w projekcie:

- zmiany w szczegółowym budżecie projektu polegające na przesunięciu oszczędności w wysokości 33 400,00 PLN z 2013 r. na lata 2014 i 2015 w związku ze śmiercią uczestnika projektu;

- zmiana polegająca na wprowadzeniu do projektu dodatkowego „realizatora” – Biura Obsługi UMWD, któremu powierzony został zakup mebli dla Lidera projektu, w tym szafy na dokumenty (2 szt.), foteli biurowych (4 szt.) oraz niszczarki (1 szt.) w łącznej kwocie 5 799,60 PLN. Konsekwencją tego była zmiana uchwały zatwierdzającej projekt do realizacji;
- 07.11.2014 r. zatwierdzono zmiany dotyczące zwiększenia wartości docelowej wskaźników: liczba osób, które otrzymały środki na założenie działalności gospodarczej oraz środki w ramach wsparcia pomostowego (zwiększenie z 96 do 107), liczba osób, które prowadziły działalność gospodarczą przez 12 m-cy od dnia jej zarejestrowania, liczba osób, które zakończyły udział w doradztwie w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji i prowadzenia działalności gospodarczej oraz zmniejszenie wartości docelowej wskaźników: liczba osób, które otrzymały stypendium szkoleniowe, liczba osób, które ukończyły udział w szkoleniu z zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz liczba osób, które ukończyły doradztwo indywidualne związane z zakładaniem działalności gospodarczej.
- ✓ **Kluczowe przetargi, które mają przełożenie na rezultaty projektu:** w 2014 r. nie przeprowadzono przetargów.

Rozpoczęto realizację projektu systemowego: **„Aktywizacja zawodowa pracowników sektora oświaty na dolnośląskim rynku pracy”**.

✓ **Okres realizacji projektu:** 01.02.2014 r. – 30.09.2015 r. **Wartość projektu:** 6 569 510,60 PLN. Projekt jest realizowany przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy i Dolnośląskie Centrum Informacji Zawodowej i Doskonalenia Nauczycieli (DCIZiDN).

✓ **Cel projektu:** ograniczenie napływu bezrobotnych i skrócenie okresu pozostawania bez pracy wśród 400 pracowników sektora oświaty zwolnionych, zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia z przyczyn pracodawcy do 30.09.2015 r..

✓ **Osiągnięte rezultaty projektu:** od początku realizacji projektu (stan na dzień 31.10.2014 r. - wg zatwierdzonego w dniu 03.12.2014 r. trzeciego wniosku o płatność za okres od 01.08.2014 r. do 31.10.2014 r.) udział w projekcie rozpoczęło 337 osób zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia, zwolnionych z przyczyn pracodawcy, w tym 118 osób bezrobotnych, 36 osób nieaktywnych zawodowo i 183 osoby zatrudnione. W przypadku *Innych wskaźników określonych we wniosku o dofinansowanie:* 270 osób zostało objętych poradnictwem zawodowym, 28 osób poradnictwem psychologicznym, 29 osób szkoleniami zawodowymi/studiami podyplomowymi, 6 osób stażami/praktykami zawodowymi, 63 osoby szkoleniami z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, 63 osoby doradztwem indywidualnym związanym z zakładaniem działalności gospodarczej, 30 osób otrzymało środki na założenie działalności gospodarczej. 8 osób zakończyło szkolenia zawodowe, a 2 osoby podjęły zatrudnienie w efekcie udziału w projekcie. 318 osób w dalszym ciągu kontynuuje udział w projekcie. Osiągnięta wartość *wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach projektu* na dzień 31.10.2014 r. wyniosła 0% - w Planie Działania na lata 2014-2015 założono 50% na zakończenie realizacji projektu.

✓ **Stopień wydatkowania/postęp finansowy:** w 2014 r. w ramach dofinansowania Beneficjent otrzymał 3 028 686,35 zł (w tym DWUP – 2 767 118,63 zł, DCIZiDN – 261 567,72 zł). W roku 2014 złożono trzy wnioski o płatność: pierwszy został zatwierdzony na kwotę 66 772,19 zł, drugi na kwotę 280 026,96 zł, trzeci na kwotę 1 481 486,76 zł. Uwzględniając korekty finansowe (204,05 zł) w 2014 r. rozliczono wydatki na kwotę 1 828 078,86 zł. Kolejny wniosek o płatność za okres od 01.11.2014 r. do 31.12.2014 r. zostanie złożony w 2015 r.

✓ **Opóźnienia i problemy w realizacji projektu oraz ich przyczyny:** w początkowym okresie realizacji projektu wystąpiły opóźnienia w realizacji niektórych etapów zadań, które szczegółowo opisane zostały w sprawozdaniu za poprzedni okres. W wyniku podjętych środków zaradczych opóźnienia zostały nadrobione w późniejszym okresie realizacji projektu. W wyniku zaleceń z tytułu kontroli wewnętrznej zaktualizowano regulaminy dotyczące uczestnictwa w projekcie. W toku realizacji projektu Beneficjent wskazywał również na problemy związane z rezygnacją potencjalnych uczestników z udziału w projekcie (wg stanu na 31.12.2014 r. - 11 osób zrezygnowało przed podpisaniem Deklaracji uczestnictwa, 18 osób po jej podpisaniu). Ponadto w celu dostosowania wsparcia do bieżących potrzeb uczestników występowała konieczność zmian w tym zakresie np. zmiana kierunku studiów podyplomowych/szkoleń zawodowych.

✓ **Harmonogram realizacji projektu uwzględniający kamienie milowe w jego wdrażaniu:** dnia 20.02.2014 r. podjęta została Uchwała Nr 5332/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie realizacji w/w projektu, po uprzednim przyjęciu w dniu 14.01.2014 r. przez Zarząd Województwa Uchwały ws. przyjęcia Planów działania na lata 2014-2015 w ramach komponentu regionalnego POKL w woj. dolnośląskim oraz w związku

z zatwierdzeniem przez IP2 wniosku o dofinansowanie w/w projektu. Mimo początkowych opóźnień w projekcie udało się nadrobić tak, że do końca 2014 r. udział w projekcie rozpoczęły 392 osoby.

✓ **Znaczące zmiany w projekcie:** dnia 03.04.2014 r. Beneficjent zgłosił zmiany do projektu dotyczące m.in. formy zatrudnienia rekruterów, analizy sytuacji pracowników sektora oświaty pod kątem potrzeb rynku pracy, harmonogramu realizacji projektu. Wprowadzone zmiany nie wymagały zmiany Uchwały.

W dniu 13.10.2014 r. Beneficjent zgłosił zmiany, w wyniku których wygenerowane oszczędności zostały przesunięte na zwiększenie środków przeznaczonych na dotacje na założenie działalności gospodarczej i zwiększenie liczby dotacji z 40 do 45. Ponadto dokonano zwiększenia wysokości stypendium szkoleniowego, zwiększenia kosztu ekspertów oceniających wnioski o przyznanie dotacji (ze względu na zwiększenie liczby wniosków), przesunięć w ramach kosztów personelu projektu oraz wstępnie dostosowano budżet do rzeczywistych wydatków w roku 2014.

Dnia 22.12.2014 r. do IP2 wpłynął *Formularz wprowadzania zmian w projekcie*, w którym Beneficjent przedstawił zmiany dotyczące m.in. wartości docelowych wskaźników planowanych do osiągnięcia w ramach projektu. Do końca okresu sprawozdawczego nie zweryfikowano i nie zatwierdzono formularza zmian.

✓ **Kluczowe przetargi, które mają przełożenie na rezultaty projektu:** Zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie w/w projektu założono przeprowadzenie procedury wyboru następujących wykonawców: dot. szkoleń grupowych z zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, doradztwa indywidualnego w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, doradztwa w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji oraz pośrednictwa pracy. Pierwsze postępowanie: przetarg nieograniczony na odpłatne świadczenie usług polegających na przeprowadzaniu rekrutacji nauczycieli i pracowników oświaty zwolnionych, zagrożonych zwolnieniem bądź przewidzianych do zwolnienia z terenu województwa dolnośląskiego, na potrzeby realizacji projektu własnego DWUP z podziałem na 10 części/zadań – został rozstrzygnięty tylko dla 3 części, umowy z firmą rekruterską w tym zakresie zostały podpisane 19.05.2014 r. Drugie postępowanie: przetarg nieograniczony na odpłatne świadczenie usług (...) projektu własnego DWUP z podziałem na pozostałe 7 części/zadań – został rozstrzygnięty, umowy z firmą rekruterską zostały podpisane 03.06.2014 r. Opóźnienie w przetargu na wykonawców ww. usług opóźniło rekrutację. Rekrutacja uczestników jest ciągła. Projekt przebiega bez większych zakłóceń – do końca 2014 roku zrekrutowano 392 uczestników. W drugim półroczu 2014 r. wyłoniono wykonawcę na usługi szkoleniowo-doradcze dla osób zamierzających założyć i prowadzić działalność gospodarczą.

Uwzględniając harmonogram realizacji merytorycznych form wsparcia IP2 na dzień dzisiejszy nie widzi zagrożenia dla realizacji projektu w wyznaczonym terminie do 30.09.2015 r.

W 2014 r. w Działaniu 8.2 w ramach Poddziałania 8.2.1 kontynuowano realizację projektu w trybie systemowym pn. "Dolnośląska Sieć Wzornictwa Przemysłowego".

✓ **Okres realizacji projektu:** 01.04.2012 r. - 31.03.2015 r. **Wartość projektu:** 2 807 530,00 PLN. Projekt jest realizowany przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego (Wydział Gospodarki) w partnerstwie z Gminą Wrocław i Akademią Sztuk Pięknych.

✓ **Cel projektu:** stworzenie modelu wsparcia innowacyjności i wzmocnienie powiązań sfery nauki i biznesu w zakresie stosowania wzornictwa przemysłowego na Dolnym Śląsku poprzez umożliwienie współpracy 20 przedstawicielom nauki i 100 dolnośląskim przedsiębiorcom.

✓ **Osiągnięte rezultaty projektu:** zorganizowano konferencję otwierającą projekt, 3 seminaria dotyczące wzornictwa przemysłowego oraz konferencję dot. sieci współpracy, wyemitowano 11 audycji TV, opublikowano w prasie informacje o projekcie oraz zrealizowanych i planowanych działaniach projektowych. Stuprocentowo zrealizowano założenia dotyczące organizacji warsztatów (odbyły się 24 warsztaty). Odbyły się warsztaty dla przedsiębiorców, warsztaty dla pracowników naukowych projektantów oraz warsztaty sieciujące przedsiębiorców i naukowców (w których udział wzięło łącznie 139 osób). Zrealizowano łącznie 4 wizyty studyjne do centrum designu. Przeprowadzono audyt wstępny w 78 przedsiębiorstwach i audyt pogłębiony w 40, podpisano łącznie 19 umów o współpracy pomiędzy ASP i przedsiębiorcami z Dolnego Śląska, podpisano łącznie 10 umów o współpracy pomiędzy projektantami (prac. nauk.) i przedsiębiorcami z Dolnego Śląska, zainicjowano 26 wspólnych projektów wdrożeniowych projektantów i przedsiębiorstw, utworzono Centrum Innowacji i Designu, podpisano umowę o kontynuacji współpracy pomiędzy liderem i partnerami po zakończeniu realizacji projektu. Udzielono konsultacji 61 przedsiębiorstwom. Opublikowano opracowanie pn. *Badanie z zakresu wykorzystania wzornictwa przemysłowego przez dolnośląskich przedsiębiorców*. Dotychczas w ramach projektu zorganizowano dwie wystawy.

✓ **Stopień wydatkowania/postęp finansowy:** do dnia 31.12.2014 r. zatwierdzono 13 wniosków o płatność na łączną kwotę 1 785 275,36 PLN, co stanowiło 66,92% przekazanych środków

✓ **Opóźnienia i problemy w realizacji projektu oraz ich przyczyny:** wniosek o dofinansowanie projektu, pomimo realizacji od 1 kwietnia 2012 r., został przedłożony do oceny formalnej w dniu 10 kwietnia 2012 r. Ze względu na stwierdzone uchybienia, zatwierdzona została dopiero trzecia wersja wniosku. Pomimo znacznego skrócenia terminów weryfikacji II i III wersji wniosku, Uchwała dla projektu została podjęta przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego w dniu 20 sierpnia 2012 r. Do momentu podjęcia ww. uchwały beneficjent przygotował dokumentację związaną z realizacją zadań merytorycznych, natomiast nie przeprowadził postępowań wyłaniających wykonawców usług/dostaw. Z opóźnieniem rozpoczęto realizację etapów dot. organizacji konferencji otwierającej, uruchomienia platformy internetowej, utworzenia Centrum Informacji i Designu przy ASP, audycji telewizyjnych. W początkowej fazie realizacji projektu głównym problemem było późne podpisanie umowy partnerskiej (co z kolei wynikało z późniejszego niż pierwotnie planowano, zatwierdzenia wniosku o dofinansowanie projektu). W trakcie realizacji projektu zaistniała potrzeba dwukrotnych konsultacji z IZ PO KL w związku z możliwością wystąpienia partnera projektu ASP również w roli wykonawcy usług projektowych/wzorniczych (zatem w podwójnej roli) i koniecznością ustalenia odpowiednich zapisów w dokumentach projektowych zapewniających prawidłową realizację projektu. Działania te opóźniły moment przystąpienia do prac wdrożeniowych i konieczność przeniesienia na rok 2014 części wdrożeń zaplanowanych na rok 2013. W roku 2014 głównym problemem było głównie wyłonienie (zgodnie z obowiązującą procedurą przetargową) wykonawcy badania „Analiza stanu i trendów rozwojowych branży ceramika i szkło funkcjonującej na Dolnym Śląsku”. Z uwagi na dwukrotne unieważnienie postępowania przetargowego w roku 2014, Beneficjent był zmuszony przenieść środki finansowe zarezerwowane na pokrycie kosztów opracowania z roku 2014 na 2015.

✓ **Harmonogram realizacji projektu uwzględniający kamienie milowe w jego wdrażaniu:** w roku 2014 zrealizowano wsparcie w postaci 12 warsztatów, oraz 20 audytów technologicznych (o pogłębionym charakterze) na stosowanie wzornictwa przemysłowego.

✓ **Znaczące zmiany w projekcie:** w dniu 30.05.2014 r. Beneficjent zgłosił wniosek o wydłużenie okresu realizacji projektu o 3 miesiące (do końca 1. kwartału 2015 r.) oraz przesunięcie z roku 2014 na 2015 terminu realizacji następujących działań:

- realizacji 3 usług wzorniczych wraz z usługami towarzyszącymi wraz z kwotą przewidzianą w budżecie projektu, tj. 90 000 PLN,
- organizację seminarium podsumowującego wraz z kwotą przewidzianą w budżecie projektu, tj. 7000 PLN
- przygotowanie i wydruk katalogu podsumowującego pracę zespołów wdrożeniowych wraz z kwotą przewidzianą w budżecie projektu, tj. 7 200 PLN,
- realizacji 2 dodatkowych wdrożeń w przedsiębiorstwach z usługami towarzyszącymi wdrożeniom – których łączny koszt wprowadzenia wyniesie 60 000 PLN (z oszczędności w projekcie),
- organizacji w roku 2015 dodatkowej, trzeciej wystawy (koszt 1 500 PLN).

Realizacja powyższych zmian pociągała za sobą konieczność przeniesienia z budżetu roku 2014 na rok 2015 środków w wysokości 243 301,44 PLN, co IP zaakceptowała w dniu 30.07.2014, po uzyskaniu zgody IZ PO KL na zwiększenie limitów środków w roku 2015. 12.09.2014 Beneficjent zwrócił się z prośbą o przeniesienie z roku 2014 na rok 2015 kolejnych środków finansowych w wysokości 80 000 PLN. Przedmiotowa zmiana w budżecie projektu spowodowana była tym, iż Beneficjent był zmuszony pod koniec roku 2014 unieważnić przetarg na badanie pn. „Analiza stanu i trendów rozwojowych branży ceramika i szkło funkcjonującej na Dolnym Śląsku”. Ponieważ ponowne przeprowadzenie procedury przetargowej wymaga czasu, wyłonienie wykonawcy przedmiotowego badania nie było możliwe w roku 2014. Wobec powyższego w dniu 26.09.2014 Beneficjent otrzymał zgodę od IP na przesunięcie kwoty przeznaczonej na pokrycie kosztów badania z roku 2014 na rok 2015.

✓ **Kluczowe przetargi, które mają przełożenie na rezultaty projektu:** beneficjent przeprowadził postępowania i wyłonił wykonawców następujących usług/dostaw: konferencji otwierającej, stworzenia i rozwoju platformy internetowej i narzędzi informatycznych, opracowania studium wykonalności Centrum Innowacji i Designu przy ASP, audycji telewizyjnych, organizacji wystaw, strategii rozwoju i strategii komunikacji CI&D przy ASP, organizacji warsztatów i szkoleń dla przedsiębiorców i projektantów, badania z zakresu wykorzystania wzornictwa przez przedsiębiorców, opracowanie metodologii dot. przeprowadzenia wzorniczych audytów technologicznych oraz przeprowadzenia 10 wdrożeń. Ponadto, ogłoszono przetarg na wyłonienie wykonawcy badania pn. „Analiza stanu i trendów rozwojowych branży ceramika i szkło funkcjonującej na Dolnym Śląsku”, niemniej jednak został on dwukrotnie unieważniony. Pierwszy raz z powodu zbyt wysokiej ceny, następny z powodu niezgodności oferty z opisem przedmiotu zamówienia.

W 2014 roku zakończono realizację projektu systemowego pn. **„Dolnośląski Bon na Innowacje”**

✓ **Okres realizacji projektu:** 01.05.2012 r. - 31.12.2014 r. **Wartość projektu:** 6 846 128,93 PLN. Projekt jest realizowany przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego (Wydział Gospodarki) w partnerstwie z Politechniką Wrocławską - Wrocławskie Centrum Transferu Technologii.

✓ **Cel projektu:** zainicjowanie transferu wiedzy między publicznymi jednostkami naukowymi a MŚP z terenu Dolnego Śląska poprzez wsparcie projektów celowych dotyczących wdrożenia lub rozwoju produktu/technologii do 2014 roku. Do projektu mogły przystąpić jedynie przedsiębiorstwa, które spełniają definicję kategorii mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz posiadają siedzibę na Dolnym Śląsku. Wg założeń wyniku realizacji projektu miało zostać zrealizowanych 300 projektów celowych na rzecz przedsiębiorstw przez jednostki naukowe, z czego 20% stworzonych powiązań miało przekształcić się w stałą współpracę. Podjęte działania w projekcie miały na celu nie tylko zachęcić przedsiębiorstwa do współpracy z sektorem nauki, ale przede wszystkim stworzyć im realną szansę na rozpoczęcie takiej współpracy wraz z zachętą w postaci bonu na sfinansowanie pierwszego, często krytycznego dla dalszych działań, kontaktu.

✓ **Osiągnięte rezultaty projektu:** wartość docelowa wskaźnika „Liczba złożonych aplikacji do konkursu Dolnośląski Bon na Innowacje”, założoną na poziomie 380, została osiągnięta na poziomie 130,79%. Od momentu rozpoczęcia realizacji projektu wpłynęło 497 wniosków o ubieganie się o dofinansowanie wsparcia (przyznanie Bonu). Oceniono 497 wniosków, (w tym 306 wniosków oceniono pozytywnie, 191 negatywnie (w tym wycofane), co przyczyniło się do zrealizowania wskaźnika „Liczba zrealizowanych usług wdrożenia lub rozwoju produktu/technologii w przedsiębiorstwach” (o wartości docelowej 300) do końca 2014 r. na poziomie 85,33%. IP przewiduje, że po uwzględnieniu wartości wykazanych w końcowym WNP, wskaźnik zostanie osiągnięty. Dodatkową formą wsparcia w projekcie była „Usługa audytu technologicznego dla przedsiębiorstw”, realizowana w projekcie w okresie od października 2013 r. do września 2014 r. W ramach projektu założono, iż liczba wykonanych audytów technologicznych w przedsiębiorstwach wyniesie 50. Na obecnym etapie realizacji projektu stopień realizacji wskaźnika „Liczba wykonanych audytów technologicznych w przedsiębiorstwach dotyczących identyfikacji potrzeb/problemów technologicznych problemów” został stuprocentowo zrealizowany (ogółem dotychczas wykonano 50 audytów). Efektem powyższego wsparcia miało być podpisanie 60 umów o stałą współpracę, między publicznymi jednostkami naukowymi, a przedsiębiorcami działającymi na terenie Dolnego Śląska. Na obecnym etapie realizacji projektu podpisano aż 248 umów, a stopień realizacji wskaźnika wynosi 413,33%. Ponadto, w trakcie realizacji projektu odbyły się spotkania informacyjne wspierające nabór przedsiębiorstw do projektu. W ramach projektu założono, iż „Liczba osób biorących udział w spotkaniach informacyjnych w projekcie” wyniesie 270, natomiast na obecnym etapie realizacji projektu w spotkaniach informacyjnych udział wzięło 370 osób.

✓ **Stopień wydatkowania/postęp finansowy:** do dnia 31.12.2014 r. w 10 zatwierdzonych WNP rozliczono wydatki na kwotę 5 747 128,93 PLN, co stanowiło 96,15% przekazanych środków.

✓ **Harmonogram realizacji projektu uwzględniający kamienie milowe w jego wdrażaniu:** wsparcie merytoryczne na obecnym etapie jest zgodne z harmonogramem realizacji projektu.

✓ **Kluczowe przetargi, które mają przełożenie na rezultaty projektu:** w ramach projektu nie przewidziano przetargów, które miałyby kluczowe znaczenie dla osiągnięcia rezultatów projektu.

- **Analiza struktury uczestników**

Od początku realizacji PO KL w projektach wyłonionych do dofinansowania w ramach Priorytetu VIII rozpoczęło udział 77 305 osób. Do końca okresu sprawozdawczego 71 690 osób zakończyło udział w projektach, a 3 505 kontynuuje. Wśród uczestników projektów przeważają kobiety (ponad 56%), co z jednej strony potwierdza gorsze położenie kobiet na rynku pracy, a z drugiej większą potrzebę wsparcia tej grupy. Zgodnie z charakterystyką wsparcia, zdecydowaną większość uczestników projektów realizowanych w Priorytecie VIII stanowiły **osoby pracujące** – 96,02%, z utrzymującą się niewielką przewagą kobiet - 55,89%. Taka proporcja wskazuje, że to kobiety nadal chętniej zdobywają wiedzę, rozwijają swoje umiejętności i podnoszą kwalifikacje. Jest to również efekt z zastosowanych kryteriów strategicznych dla konkursów ogłaszanych w latach 2010-2012 w ramach Poddziałania 8.1.1. W odniesieniu do 2013 roku, w bieżącym okresie sprawozdawczym zauważono niewielki wzrost przewagi kobiet w stosunku do ogółu uczestników oraz liczby osób nieaktywnych zawodowo. Najwięcej osób objętych wsparciem było zatrudnionych w przedsiębiorstwach, najmniej w organizacjach pozarządowych. Tereny wiejskie zamieszkiwało 21,53% ogółu osób korzystających ze wsparcia. Wzrosła liczba uczestników posiadających orzeczenie o **niepełnosprawności** (331), bowiem IP dostrzegając potrzebę wsparcia tej grupy uczestników, wprowadziła już w Planie działania na 2011 r. kryterium strategiczne, w ramach którego dodatkową premię punktową mogły otrzymać projekty, w których grupę docelową stanowiły osoby z grup zidentyfikowanych

jako defaworyzowane na rynku pracy, w tym m.in. osoby niepełnosprawne. Również w Planie działania na 2012 r. wprowadzono kryterium dostępu dotyczące pierwszeństwa podczas procesu rekrutacji do projektu osób niepełnosprawnych. Pod względem wieku najwięcej jest **osób młodych do 24 roku życia** - 10,81% ogółu uczestników, a 6,56% to osoby, które ukończyły 55 rok życia. Biorąc pod uwagę wykształcenie, najwięcej szkolonych osób posiadało wykształcenie **wyższe** - prawie 50% (w tym ponad 32% stanowią kobiety), najmniej osób miało wykształcenie podstawowe, gimnazjalne i niższe – tylko 2,54%. W Prioryecie VIII występuje tylko 5 osób o statusie migranta oraz 9 osób przynależących do mniejszości narodowych i etnicznych (bez zmian w stosunku do roku 2013). Dotychczas do udziału w projektach przystąpiło 16 215 przedsiębiorstw. Wśród firm objętych wsparciem zaobserwowano największy udział **mikroprzedsiębiorstw** (narastająco 73,01%, natomiast 82% w okresie sprawozdawczym). Należy zaznaczyć, iż wymierne efekty działań skierowanych **na wsparcie osób zatrudnionych w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach** przyczyniła się niewątpliwie zmiana SZOP od stycznia 2012 r. w zakresie grupy docelowej dla Poddziałania 8.1.1, w konkursach od 2012 r. nie były wspierane już duże przedsiębiorstwa, a jedynie mikro, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy oraz nie było możliwości udziału w projektach osób zgłaszających się z własnej inicjatywy, a jedynie delegowanych przez przedsiębiorców z sektora MMŚP. Tendencja wzrostowa w tym zakresie widoczna jest na przestrzeni okresu programowania 2007-2013. W okresie od 2009 r. do 2011 r. wsparciem objętych było 3 413 MMŚP, a w okresie od 2012 r. do końca 2014 r. już 11 704 MMŚP, co ma odpowiednie przełożenie na liczbę pracowników zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach, którym udzielono wsparcia (w ramach Poddziałania 8.1.1. ponad 67 tys. osób rozpoczęło udział w projektach). Warto w tym miejscu przytoczyć efekty realizacji 4 projektów pilotażowych tzw. „operatorów wsparcia” wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursu nr II/8.1.1/B/12, udzielających wsparcia dolnośląskim przedsiębiorstwom i ich pracownikom na terenie 4 subregionów Dolnego Śląska. Wg stanu na dzień 31.12.2014r. (w oparciu o zatwierdzone wnioski o płatność) do ww. projektów przystąpiło 1139 przedsiębiorstw w tym 804 mikroprzedsiębiorstw wraz z samozatrudnionymi, 240 małych przedsiębiorstw oraz 95 średnich przedsiębiorstw, umożliwiając udział w projekcie 3 912 swoim pracownikom. Zadaniem *operatora* było zapewnienie przedsiębiorcom z sektora MMŚP i ich pracownikom kompleksowego wsparcia szkoleniowo-doradczego odpowiadającego na zdiagnozowaną potrzebę poprzez określenie luki kompetencyjnej u pracowników konkretnego przedsiębiorstwa. Dostosowanie wsparcia do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców z sektora MMŚP przyczyniło się do podniesienia ich konkurencyjności na rynku. Potwierdziło to badanie ewaluacyjne pn. *„Opracowanie końcowe z monitoringu dotyczącego oceny wsparcia udzielonego dolnośląskim przedsiębiorstwom dzięki zastosowaniu modelu „operatorów wsparcia” w projektach PO KL, wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursu pilotażowego nr II/8.1.1/B/12, na potrzeby planowania działań w obszarze adaptacyjności w perspektywie finansowej EFS 2014-2020”*. W grupie badanych, mikroprzedsiębiorstwa stanowiły 38%, samozatrudnieni – 25%, małe przedsiębiorstwa - 21% a średnie 16%. Mikroprzedsiębiorstwa najczęściej wskazywały na pozyskanie pozycji konkurencyjnej na rynku, samozatrudnieni oraz małe przedsiębiorstwa na wzmocnienie instrumentów konkurencyjności na rynku zaś średnie na pozyskanie zarówno pozycji jak i instrumentów konkurencyjności. Jak wykazało badanie, małe i średnie przedsiębiorstwa miały już okazję wprowadzić pewne rozwiązania strategiczne w obrębie swojej działalności, natomiast w przypadku mikro przedsiębiorstw w większości przypadków nawet nie słyszano o tego typu możliwościach i dopiero udział w projekcie uświadomił im i wskazał na takie możliwości. Działania podejmowane w projektach niewątpliwie poprawiły sytuację przedsiębiorstw i ich pracowników

w funkcjonowaniu i utrzymaniu się na rynku pracy. Dlatego można uznać, że realizacja projektów w postaci zintegrowanego wsparcia dla przedsiębiorców i ich pracowników okazała się skuteczną formą wsparcia.

## **PRIORYTET IX:**

### **• Postęp finansowy:**

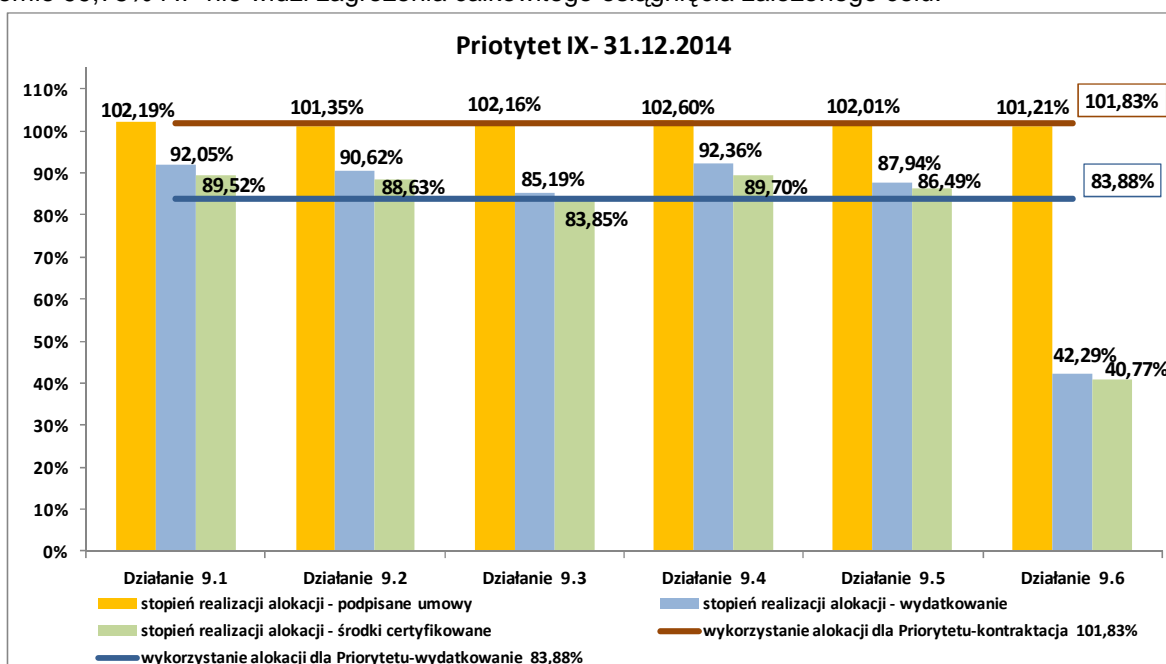
W województwie dolnośląskim w ramach Priorytetu IX od początku realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zawarto 1 433 umowy o dofinansowanie, z których 540 podpisano w ramach Działania 9.1, 29 w ramach Działania 9.2, 19 w Działaniu 9.3, 54 w ramach Działania 9.4, 649 w Działaniu 9.5 oraz 142 w ramach Działania 9.6. Wartość środków publicznych zakontraktowanych w ramach podpisanych umów wynosi ponad 563 mln PLN, co stanowi 101,83% alokacji przewidzianej dla Priorytetu IX na cały okres programowania (2007-2013). Przedstawiony poziom wykorzystania alokacji na podstawie podpisanych umów nie jest rezultatem nadkontrakcji. Rzeczywisty poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków, (uwzględniający ponowne zakontraktowanie oszczędności pochodzących z zakończonych i rozliczonych projektów, dokonane w ramach Priorytetu IX realokacje między Działaniami, a także niski kurs Euro) nie przekracza 100%

dostępnej alokacji. W okresie objętym sprawozdaniem zawarto 298 umowy na łączną wartość środków publicznych ponad 72,8 mln PLN.

Wartość wydatków poniesionych ze środków publicznych, w ramach 6 604 zatwierdzonych oraz wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność, wynosi prawie 464 mln PLN, co stanowi 83,88% wykorzystania alokacji przeznaczonej na cały okres programowania. W bieżącym okresie sprawozdawczym – na podstawie 1 459 zatwierdzonych i wprowadzonych do KSI SIMIK 07-13 wniosków o płatność - wartość rozliczonych środków publicznych wynosi ponad 86,5 mln PLN. Ponadto do końca okresu sprawozdawczego rozliczono 82,37% środków publicznych zakontraktowanych w ramach Priorytetu IX.

Osiągnięty poziom kontraktacji, jak i wydatkowania środków jest wysoki i świadczy o poprawnym wdrażaniu działań w ramach Priorytetu IX w województwie dolnośląskim. W ramach komponentu regionalnego w Priorytecie IX zawarto największą liczbę umów o dofinansowanie, co jest w ogromnej mierze zasługą nieustającego zaangażowania pracowników IP oraz IP2 we wdrażanie Priorytetu IX, zarówno poprzez realizację spotkań z Beneficjentami, jak również indywidualne konsultacje opiekunów projektów z Beneficjentami. Tak więc przy utrzymaniu takiej tendencji, IP nie widzi zagrożenia dla prawidłowej realizacji Priorytetu IX.

Na koniec okresu sprawozdawczego cel certyfikacji na 2014 rok, zgodnie z zasadą n+3/n+2, został zrealizowany na poziomie 99,75% i IP nie widzi zagrożenia całkowitego osiągnięcia założonego celu.



W Działaniu 9.1 do 31 grudnia 2014 r. rozliczono 3 502 wnioski o płatność na kwotę ponad 218,6 mln PLN, z tego tylko w 2014 r. w 506 wnioskach o płatność rozliczono prawie 24,5 mln PLN. Stopień kontraktacji ukształtował się na poziomie 102,19%, wykorzystanie alokacji na podstawie rozliczonych środków wynosi 92,05%, natomiast poziom rozliczenia zakontraktowanych środków wyniósł na koniec 2014 roku – 90,08%. W 2014 r. zakończono proces oceny ostatnich wniosków złożonych w odpowiedzi na konkursy ogłoszone w 2013 r., przeprowadzono 2 uzupełniające nabory wniosków w ramach projektu systemowego „Modernizacja oddziałów przedszkolnych” oraz zakończono proces podpisywania umów z Beneficjentami, których projekty zostały rekomendowane do dofinansowania. Łącznie do końca okresu sprawozdawczego w ramach 4 konkursów ogłoszonych w 2013 r. oraz 3 naborów w projekcie systemowym podpisano 120 umów, których łączna wartość wynosi ponad 27,5 mln PLN.

Zarówno stopień realizacji alokacji na podstawie podpisanych umów, jak również na podstawie wydatkowania należy ocenić pozytywnie, pomimo, że 100% kontraktacja środków nie zagwarantowała pełnego wykonania wskaźników. Sytuację tę należy powiązać z faktem, iż w ubiegłych latach m.in. z uwagi na wymagania określone w SzOP PO KL, konkursy organizowane przez IP nie cieszyły się tak dużym zainteresowaniem, jak w pierwszych latach wdrażania PO KL na Dolnym Śląsku, w związku z tym IP miała problemy z zakontraktowaniem całości przeznaczonej na konkursy alokacji. W efekcie niesatysfakcjonującego zainteresowania 4 ostatnimi konkursami ogłoszonymi w ramach Poddziałania 9.1.1 i 9.1.2 w 2013 r. oraz wiążącego się z tym ryzyka niewykorzystania przeznaczonej alokacji dla tych Poddziałania, IP zdecydowała w I kwartale 2014 r. po zakończeniu oceny merytorycznej ostatnich wniosków złożonych w odpowiedzi na konkursy ogłoszone w 2013 r., IP zdecydowała (przy zabezpieczeniu środków na nie do końca rozstrzygnięte jeszcze konkursy 2013 w ramach 9.1.1 i 9.1.2) o przesunięciu niewykorzystanej w ramach Działania 9.1 alokacji do Działania 9.6 w celu dofinansowania



wniosków, które otrzymały pozytywny wynik oceny merytorycznej, lecz nie zostały przyjęte do dofinansowania z powodu braku środków przeznaczonych na konkurs przeprowadzony w 2013 r. w ramach 9.6.2.

W Działaniu 9.2 niezmiennie utrzymuje się bardzo wysoki poziom kontraktacji: 101,35% (co przekłada się również na bardzo wysokie wykonanie odpowiedniego wskaźnika produktu w Priorytecie). W porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego zauważyć można wzrost poziomu wykorzystania alokacji na podstawie rozliczonych środków (90,62%). Do końca okresu sprawozdawczego rozliczono ponad 135 mln PLN. W Działaniu 9.2 kontynuowana jest jedynie realizacja projektu systemowego *Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku II* (POKL.09.02.00-02-001/10), którego okres realizacji kończy się 30.06.2015 r. Również stopień kontraktacji w Działaniu 9.3 należy uznać za bardzo zadowalający. Na koniec 2014 r. ukształtował się na poziomie 102,16%. Tak wysoki poziom kontraktacji jest efektem wygaszenia działania oraz przeprowadzonej w I połowie 2014 r. realokacji pozostałych niewykorzystanych środków do Działania 9.6. W stosunku do ubiegłego roku odnotowano widoczny postęp w procesie rozliczania zakontraktowanych środków i na dzień 31.12.2014 r. ukształtował się na poziomie 85,19%. W porównaniu z pozostałymi Działaniami realizowanymi w Priorytecie IX, w Działaniu 9.3, pomimo zadowalającego stopnia realizacji wykorzystania alokacji na podstawie rozliczonych środków, zaobserwować można największe problemy związane z realizacją i rozliczaniem projektów (zwłaszcza z osiągnięciem poziomu zaplanowanego wskaźnika). W celu wyeliminowania ryzyka rozwiązania części umów, IP opracowała wspólnie z Beneficjentami, w przypadku których wystąpiły znaczące problemy w realizacji projektów, programy naprawcze mające przyczynić się do osiągnięcia zakładanego w projektach poziomu wskaźników (głównie poprzez dodatkowe rekrutacje uczestników i wydłużenie okresu realizacji projektu).

Korzystnie wygląda również sytuacja w Działaniu 9.4, zarówno w przypadku kontraktacji, jak i wydatkowania środków. Poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków ukształtował się na poziomie 102,60%, a jej poziom na podstawie środków wydatkowanych wzrósł do 92,36%, co w porównaniu do poziomu wykazanego na koniec 2013 r. oznacza znaczący wzrost we wdrażaniu Działania. Zarówno poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków, jak również stopień rozliczenia zakontraktowanych środków należy uznać za zadowalający – zagwarantowało to osiągnięcie wszystkich wartości docelowych wskaźników odpowiednich dla tego Działania. Podobnie jak w przypadku Działania 9.3, również odnośnie Działania 9.4 IP zdecydowała się na realokację niewykorzystanych środków, pochodzących głównie z oszczędności projektowych (ostatni konkurs w ramach Działania 9.4 został ogłoszony w 2012 r., natomiast ostatnie umowy zostały podpisane w I poł. 2013 r.) na dofinansowanie wniosków, które otrzymały pozytywny wynik oceny merytorycznej, lecz nie zostały przyjęte do dofinansowania z powodu braku środków przeznaczonych na konkurs przeprowadzony w 2013 r. ramach 9.6.2. Po uwzględnieniu dokonanej realokacji środków, a także oszczędności projektowych rzeczywisty poziom wykorzystania alokacji na podstawie zakontraktowanych środków ukształtował się na poziomie 96,89%.

Niezmiennie pozytywny trend utrzymuje się również w Działaniu 9.5. Stopień zakontraktowanych środków na koniec 2014 r. kształtuje się na bardzo wysokim poziomie – 102,01%. Poziom kontraktacji uległ znacznemu zwiększeniu w porównaniu do roku 2013 z uwagi na zakończenie procesu podpisywania umów z projektodawcami, których projekty zostały rekomendowane do dofinansowania w ramach ogłoszonego w 2013 konkursu a także ze względu na dokonaną realokację niewykorzystanych w Działaniu 9.5 środków i przeniesienie ich w II połowie 2014 r. do Działania 9.6. W okresie od stycznia do końca 2014 r. podpisano 112 umów na łączną kwotę ponad 4,7 mln PLN. Wprawdzie w Działaniu 9.5 zaobserwować można jeden z najniższych w Priorytecie IX poziomów wykorzystania alokacji na podstawie rozliczonych środków (nie wliczając Działania 9.6), jednakże ze względu na przyjęcie do realizacji w 2014 r. dużej ilości nowych projektów oraz ze względu na specyfikę tego Działania (realizacja projektów o wartości do 50 000 PLN, trwających 6-12 miesięcy), IP nie widzi zagrożenia w prawidłowym wdrażaniu i rozliczaniu środków w ramach Działania (wszystkie nowoprzyjęte do realizacji umowy planuje się zakończyć przed 30.06.2015 r.).

Podobnie jak na koniec 2013 r., także sytuacja w Działaniu 9.6 wygląda korzystnie. Stopień wykorzystania alokacji na podstawie podpisanych umów ukształtował się na poziomie 101,21%, a na podstawie rozliczonych środków – 42,29%, co stanowi duży postęp w stosunku do poziomu odnotowanego na koniec grudnia 2013 r. Ze względu na ogromne zainteresowanie projektodawców realizacją projektów w ramach Poddziałania 9.6.2 oraz w celu osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika dotyczącego kształcenia ustawicznego osób dorosłych, IP zdecydowała się w I poł. 2014 r. na dokonanie realokacji niewykorzystanych środków w ramach Działania 9.1, 9.3 i 9.4 w celu dofinansowania wniosków, które otrzymały pozytywny wynik oceny merytorycznej, lecz nie zostały przyjęte do dofinansowania z powodu braku środków przeznaczonych na konkurs przeprowadzony w 2013 r. ramach 9.6.2. W drugiej połowie 2014 r. IP dokonała realokacji niewykorzystanych środków w ramach Działania 9.5 w celu dofinansowania projektów w ramach Poddziałania 9.6.2. W okresie od stycznia do grudnia 2014 r. w ramach

Działania 9.6 podpisano 88 umów o dofinansowanie o łącznej wartości ponad 43,6 mln PLN oraz rozliczono 444 wniosków o płatność na łączną wartość prawie 28,3 mln PLN.

Najniższy wśród wszystkich Działań Priorytetu IX stopień wydatkowania jest efektem tego, że Działanie 9.6 jest wdrażane dopiero od 2012 r., a pierwsze wnioski o płatność zostały rozliczone dopiero w I połowie 2013 r. Zdaniem IP2, która wdraża Działanie 9.6 w województwie dolnośląskim, niski stopień rozliczenia środków spowodowany jest faktem, że realizacja dużej części nowoprzyjętych do realizacji projektów rozpoczęła się dopiero w I i II połowie 2014 r. (łącznie 87 projektów). Oznacza to, że duża część projektów w dalszym ciągu jest na początkowym etapie realizacji, który nie generuje znaczących kosztów. Ponadto, IP2 zaznacza, że na niski stopień rozliczenia środków dodatkowo ma wpływ charakter działań realizowanych w ramach Działania 9.6: rozliczanie projektów wg stawek jednostkowych, co następuje dopiero w momencie ukończenia szkolenia, czyli w końcowym etapie projektów. Niemniej jednak, zgodnie z zapewnieniami IP2, nie ma zagrożenia prawidłowej realizacji i rozliczenia Działania 9.6. Wnioski o płatność są sprawnie i terminowo rozliczane. W związku ze zbliżającym się zakończeniem realizacji obecnej perspektywy finansowej, a zatem koniecznością terminowej realizacji projektów, IP2 zapewnia, że na bieżąco monitoruje projekty, sprawdza czy nie ma problemów w rekrutacji uczestników, a tym samym bada postęp rzeczowy, celem szybkiego reagowania na pojawiające się problemy, mogące zakłócić sprawny proces wdrażania Działania. Do końca 2014 r. Beneficjenci nie sygnalizowali IP2 o istotnych problemach z realizacją poszczególnych projektów. Pomimo, że realizacja Działania 9.6 rozpoczęła się i działania są najbardziej zintensyfikowane pod koniec realizacji obecnej perspektywy, IP2 nie widzi zagrożenia dla prawidłowej jego realizacji i rozliczenia. Projekty realizowane są zgodnie z przyjętymi harmonogramami, które zakładały optymalny sposób wykorzystania środków przy zachowaniu cykliczności ich rozliczenia.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że ze względu na znaczne zaawansowanie realizowania Priorytetu IX na Dolnym Śląsku, we wszystkich wdrażanych Działaniach, w celu zmniejszenia lub wyeliminowania ryzyka opóźnień w rozliczaniu środków, IP dużą wagę przywiązuje do bieżącego i szczegółowego monitorowania przebiegu realizacji poszczególnych projektów oraz do sprawnego rozliczania złożonych wniosków o płatność. W celu najbardziej efektywniejszego wykorzystania alokacji oraz realizacji celów PO KL na Dolnym Śląsku, IP dokonała realokacji między poszczególnymi Działaniami Priorytetu IX.

- **Przebieg procesu wnioskowania:**

W 2014 r. w ramach Priorytetu IX IP i IP2 nie ogłosiła żadnych konkursów. Wprawdzie w pierwotnej wersji Planu działania na lata 2014-2015 dla Priorytetu IX zaplanowano ogłoszenie po jednym konkursie w ramach Poddziałania 9.1.1 oraz 9.1.2, jednakże z uwagi na ryzyko, że podobnie jak w latach poprzednich konkursy te nie będą cieszyły się odpowiednim zainteresowaniem i alokacja na nie przeznaczona nie zostanie w pełni wykorzystana Zarząd Województwa Dolnośląskiego podjął decyzję o rezygnacji z ogłaszania konkursów przewidzianych na I kwartał 2014 r. w ramach Poddziałania 9.1.1 i 9.1.2 w PD 14-15 i przeznaczenie wolnej alokacji w Poddziałaniach 9.1.1 i 9.1.2 na dofinansowanie projektów rekomendowanych do dofinansowania w ramach konkursu zamkniętego I/9.6.2/A/13, które otrzymały pozytywny wynik oceny merytorycznej, lecz nie zostały przyjęte do dofinansowania z powodu braku środków. W bieżącym okresie sprawozdawczym zakończono procedurę oceny wniosków oraz proces kontraktacji w ramach konkursów ogłoszonych w 2013 r.

W ramach przeprowadzonego w III kwartale 2013 r. naboru na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych w ramach Poddziałania 9.1.2, w bieżącym okresie sprawozdawczym została zakończona procedura oceny 79 wniosków złożonych w odpowiedzi na ogłoszony konkurs. Pomimo, że łączna kwota złożonych w konkursie wniosków nie przekroczyła dostępnej w konkursie alokacji, w porównaniu z naborami ogłoszonymi w ubiegłych latach zauważyć można pozytywne efekty działań podjętych przez IP. W poprzednich latach IP zauważyła, że duży problem stanowiła niska jakość składanych wniosków, co skutkowało negatywną oceną części złożonych wniosków już na etapie oceny formalnej. W celu minimalizacji tego problemu, podczas ogłaszania konkursów w 2013 r. IP, poza regularnie organizowanymi spotkaniami informacyjnymi, zdecydowała się przygotować w ramach *Dokumentacji konkursowej* rozdział zawierający wskazówki ułatwiające tworzenie projektu, aby spełniał on wymogi zarówno oceny formalnej, jak i merytorycznej. Ponadto w celu zachęcenia nowych projektodawców zdecydowano również o zwiększeniu kwoty przypadającej na jedną placówkę do 140 000 PLN. Zmiana ta była podyktowana chęcią rozwiązania zaobserwowanych już w 2012 r. trudności z zapewnieniem kompleksowego wsparcia szkół przy przewidywanej kwocie na jedną placówkę: 90 000 PLN. W ramach tego naboru były bardzo wyraźnie obserwowalne efekty podejmowanych wcześniej przez IP działań informacyjno – promocyjnych. Poza standardowymi działaniami (spotkania informacyjne z potencjalnymi Beneficjentami), w proces ten intensywnie zaangażowane zostały RO EFS-y, których zadaniem było skontaktowanie się ze szkołą (która dotychczas nie uzyskała wsparcia w ramach

Poddziałania 9.1.2) oraz jej organem prowadzącym i udzielenie projektodawcom niezbędnej pomocy podczas tworzenia wniosku o dofinansowanie. Ponadto IP indywidualnie zwróciła się do szkół, nieobjętych do tej pory wsparciem, z informacją o możliwości uzyskania dofinansowania na realizację programów rozwojowych. W efekcie podjętych działań zaobserwowano, że w porównaniu ze wcześniejszymi naborami w ramach 9.1.2 wzrosła jakość przygotowywanych wniosków o dofinansowanie. Świadczyć o tym może fakt, że udział projektów ocenionych pozytywnie na etapie oceny merytorycznej w stosunku do ocenianych ogółem wzrósł do 90 %, a w wyniku oceny formalnej odrzucone zostało jedynie ok 30% złożonych wniosków).

W 2014 r. zakończył się także proces oceny wniosków, które wpłynęły w odpowiedzi na konkurs otwarty ogłoszony w ramach Działania 9.5 w 2013 r. a także procedurę podpisywania umów z Beneficjentami, których wnioski zostały rekomendowane do dofinansowania. Konkurs podobnie jak w latach poprzednich cieszył się dużym zainteresowaniem. W 2013 r. po raz pierwszy możliwe było realizowanie w ramach oddolnych inicjatyw społecznych na terenach wiejskich nowych typów operacji wprowadzonych nowelizacją SzOP z 2012 r. W efekcie wprowadzonych zmian, na etapie oceny wniosków, dużo projektów odpadło z powodu niezgodności z SzOP (ponad 60% wniosków, które zostały negatywnie ocenione). Ponadto IP zaobserwowała, że Projektodawcy mieli problem z określeniem grupy docelowej, w tym m.in. połączeniem wymogów dotyczących grupy docelowej wynikającej z poszczególnych Poddziałania i Działania i koniecznością objęcia wsparciem mieszkańców terenów wiejskich.

- **Realizacja projektów systemowych:**

- **„Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku II”**

- **Beneficjent:** Wydział Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego
- **Działanie, w którym jest realizowany:** Działanie 9.2
- **Termin realizacji:** 03.01.2011 r. – 30.06.2015 r.
- **Wartość projektu:** 113 975 530,55 PLN (w tym wkład własny: 17 096 329,58 PLN). 23 września 2014 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął uchwałę nr 6258/IV/14, w wyniku której zwiększono wysokość wkładu własnego do poziomu 17 096 329,58 PLN. Wartość projektu nie uległa zmianie. Natomiast w związku z wygenerowaniem przez beneficjenta systemowego oszczędności w projekcie, 2 grudnia 2014 r. przyjęta została uchwała zmniejszająca wartość projektu z 114 406 155,42 PLN do wartości 113 975 530,55 PLN (wartość wkładu własnego pozostała bez zmian).
- **Stopień wydatkowania na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność:** do dnia 31.12.2014 r. zostało rozliczonych 39 wniosków o płatność o łącznej wartości 101 208 922,70 PLN, w tym w 2014 r. rozliczono 12 wniosków o płatność o łącznej wartości 21 501 739,56 PLN.
- **Opóźnienia w realizacji projektu:** zgodnie z informacjami uzyskanymi od Beneficjenta, w okresie, jaki obejmowały wnioski o płatność, nie wystąpiły problemy z realizacją projektu.
- **Postęp rzeczowy:** W okresie sprawozdawczym osiągnięto wartość docelową wskaźników - „Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które wdrożyły programy rozwojowe” i „Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych”. Założona wartość docelowa w projekcie wynosi 250, zaś osiągnięta 251. Udział w stażach i praktykach od początku realizacji projektu zakończyły 31 323 osoby. Wartość docelowa tego wskaźnika w projekcie wynosi 34 137 i w chwili obecnej IP nie widzi zagrożenia osiągnięcia tego wskaźnika w ramach projektu.
- **Kluczowe przetargi:** w ramach projektu Beneficjent nie przeprowadził żadnych postępowań w ramach PZP, natomiast Dolnośląskie Centrum Informacji Zawodowej i Doskonalenia Nauczycieli (DCIZiDN) w Wałbrzychu, które jest realizatorem w projekcie, przeprowadziło 119 postępowań, w tym:
  - ✓ wszczęte zostały 96 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego (5 postępowań unieważniono w całości, 2 unieważniono częściowo);
  - ✓ wszczętych zostało 23 postępowań z wolnej ręki.

Postępowania dotyczyły m.in. dostaw nagród rzeczowych dla laureatów „Konkursu na najlepszych uczniów w zawodzie”, usług lidera szkolnych programów rozwojowych, usług organizacji wyjazdów na zagraniczne targi branżowe, usług organizacji specjalistycznych zajęć dydaktycznych dla uczniów w nowoczesnych ośrodkach edukacyjnych, realizacji badania ewaluacyjnego wraz z opracowaniem raportu.

- **„Podniesienie kompetencji nauczycieli z obszarów wiejskich Dolnego Śląska w zakresie innowacyjnych metod nauczania w obszarach ICT i nauk matematyczno - przyrodniczych”**

- **Beneficjent:** Wydział Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego
- **Działanie, w którym jest realizowany:** Działanie 9.4

- **Termin realizacji:** 01.09.2012 r. – 28.02.2015 r. (pierwotnie projekt miał trwać do 31.08.2014 r.)
- **Wartość projektu:** 1 597 795,58 PLN; (27 czerwca 2014 r. została przyjęta Uchwała nr 5946/IV/14 ZWD zmieniająca pierwotną wartość projektu z kwoty 1 625 200,00 PLN na kwotę 1 597 795,58 PLN, z czego wkład własny Beneficjenta wynosi 239 669,34 PLN);
- **Stopień wydatkowania na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność:** do końca 2014 r. zostało rozliczonych 11 wniosków o płatność na kwotę 1 512 633,34 PLN, w tym w 2014 r. zatwierdzono 5 wniosków o płatność na kwotę 510 996,94 PLN.
- **Opóźnienia w realizacji projektu:** W okresie sprawozdawczym Beneficjent w dalszym ciągu informował o problemach dotyczących rekrutacji uczestników projektu. Nie wszyscy nauczyciele, którzy początkowo deklarowali chęć udziału w projekcie rozpoczęli udział w projekcie. Ponadto, część nauczycieli, których początkowo Beneficjent zamierzał objąć wsparciem, uczestniczy lub uczestniczyła już w projektach realizowanych w ramach Działania 9.4, co wykluczyło możliwość ich udziału w projekcie. Dodatkowo, w wielu przypadkach jeden nauczyciel uczy kilku przedmiotów uprawniających do uczestnictwa w kursach organizowanych w ramach projektu, co zmniejsza liczebność grupy nauczycieli, z której możliwa jest rekrutacja uczestników. Ponadto nieprzystąpienie części nauczycieli do projektu wiązało się z ich zwolnieniami lekarskimi, nieodpowiadającymi terminami szkoleń oraz innymi zobowiązaniami (m.in. inne formy doskonalenia, opieka nad osobą zależną, problemy zdrowotne itp.). Od chwili zdiagnozowania problemu z rekrutacją uczestników, w celu realizacji wskaźnika Beneficjent przeprowadził rekrutację uzupełniającą w formie telefonicznej oraz mailingu do szkół. Ponieważ zastosowane działania nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, Beneficjent zaproponował wyjazdy kadry zarządzającej do miejsc, z których dotychczas nie uzyskano żadnego zgłoszenia od nauczycieli oraz zawnioskowano w maju 2013 r. o umożliwienie uczestnictwa w projekcie nauczycielom geografii ze szkół gimnazjalnych, którzy wyrażali taką chęć oraz którzy jednocześnie w trakcie swojej codziennej pracy będą wykorzystywali zasoby pracowni przyrodniczej. Ponadto w bieżącym okresie sprawozdawczym najistotniejszym elementem procesu rekrutacji są spotkania w gminach poparte materiałami informacyjnymi i promocyjnymi przekazywanymi dyrektorom szkół oraz przedstawicielom organów prowadzących szkoły, a następnie także rozmowy telefoniczne.  
Ze względu na opisane wyżej problemu w kwietniu 2014 r. Beneficjent zawnioskował o wydłużenie okresu realizacji projektu o 6 miesięcy, w celu umożliwienia organizacji dodatkowych grup szkoleniowych i osiągnięciu założonej w projekcie wartości wskaźnika „*Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach*” na poziomie 1012 osób. Warto zauważyć, że wydłużenie terminu realizacji projektu nie wiązało się ze zwiększeniem wartości projektu, a Beneficjent zapewnia z własnych środków realizację dodatkowych zajęć dla grup szkoleniowych. Z powodu dalszych problemów z rekrutacją uczestników Beneficjent złożył formularz zmian, w którym zawarł umotywowaną prośbę o zmniejszenie wartości wskaźnika celu głównego przy jednoczesnym zmniejszeniu wartości projektu.
- **Postęp rzeczowy:** do końca okresu sprawozdawczego do projektu przystąpiło 958 nauczycieli, a 933 zakończyło udział w projekcie zgodnie z zaplanowaną ścieżką rozwoju. Na koniec 2014 r. wskaźniki przewidziane w projekcie: „*Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach*”, „*w tym nauczyciele na obszarach wiejskich*” zostały osiągnięty na poziomie: 933 osób. Wartość docelowa wskaźnika zgodnie z aktualnym wnioskiem o dofinansowanie projektu to: 963 nauczycieli.
- **Kluczowe przetargi:** W ramach projektu 2014 r. Beneficjent – nie przeprowadził żadnych postępowań w ramach PZP, natomiast Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (DODN) we Wrocławiu, który jest realizatorem projektu, w ramach 7 przetargów nieograniczonych (z czego następnie 3 nieważniono w całości a 1 w części) przeprowadził postępowania dotyczące m.n: dostawy pomocy dydaktycznych do zestawów edukacyjnych dla nauczycieli oraz usługi przygotowania szkoleń.

- **Analiza struktury uczestników**

Priorytet IX w swojej idei skupiony jest na upowszechnieniu edukacji na każdym etapie życia człowieka. Już z założenia zatem uczestnikami projektów w tym obszarze mogą być osoby z różnych przedziałów wiekowych, z różnorodnym wykształceniem, zarówno bezrobotne jak i zatrudnione, zamieszkujące w miastach oraz na obszarach wiejskich.

Od początku realizacji PO KL na Dolnym Śląsku w projektach realizowanych w ramach Priorytetu IX rozpoczęło udział 205 363 osoby. Do końca okresu sprawozdawczego 141 573 osoby zakończyły swój udział w projektach, a 59 900 osób kontynuuje udział. Należy zaznaczyć, że w ramach systemu sprawozdawczości PO KL, nie jest przewidziane obowiązkowe monitorowanie dzieci poniżej 12 roku życia (z wyjątkiem wskaźnika dotyczącego

przedszkolaków w wieku 3-5 lat z terenów wiejskich), w związku z tym przedstawiona analiza uczestników projektów nie będzie obejmowała tej grupy wiekowej.

Największą grupę osób, która otrzymała wsparcie, stanowią osoby nieaktywne zawodowo, w szczególności osoby uczące się i kształcące, czyli głównie uczniowie szkół kształcenia zawodowego oraz ogólnego. Uczniowie ci stanowią prawie 76% wszystkich uczestników Priorytetu IX. Udział kobiet i mężczyzn w projektach rozkłada się w miarę proporcjonalnie, jedynie w Działaniu 9.4 widoczna jest znaczna dysproporcja (ponad 85% uczestników to kobiety). Jest to związane z tym, że są to inicjatywy skierowane do nauczycieli, którymi w przeważającej większości są kobiety.

Biorąc pod uwagę jeden z głównych celów PO KL, czyli wyrównywanie szans edukacyjnych osób zamieszkujących tereny wiejskie i miejskie, warto zaznaczyć, że ponad 42% wszystkich uczestników projektów stanowią osoby zamieszkujące obszary nieurbanizowane.

Ponad 64% wszystkich uczestników stanowią osoby młode (w wieku 15-24 lata), co odpowiada proponowanym w Priorytecie IX formom wsparcia (dla uczniów kształcenia zawodowego oraz ogólnego). Ponieważ największą grupą odbiorców wsparcia w ramach tego Priorytetu są uczniowie, ponad 77% wszystkich uczestników deklaruje posiadanie jedynie wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym lub niższym. Niemniej jednak wśród osób z wykształceniem wyższym wyraźna jest duża dysproporcja: ponad 82% uczestników deklarujących posiadanie wyższego wykształcenia to kobiety. Związane jest to z faktem, że osobami posiadającymi to wykształcenie są w większości nauczycielki korzystające ze wsparcia Działania 9.4.

### **KOMPLEMENTARNOŚĆ:**

**Problemy w zapewnieniu komplementarności oraz sposobów ich przewyżnienia.** Zasada zapewnienia komplementarności PO KL z innymi programami UE (w z tym z RPO) zyskała na znaczeniu dopiero podczas realizacji PO KL. Analiza możliwych działań komplementarnych w ramach programów UE oraz promowanie i monitorowanie projektów zapewniających komplementarność i efekt synergii rozpoczęła się dopiero w trakcie wdrażania obecnej perspektywy. Problemy z zapewnieniem komplementarności oraz trudności z monitorowaniem takich działań wynikają z niezaplanowania szczegółowo na etapie programowania obecnej perspektywy obszarów/elementów programów, które powinny być ze sobą komplementarne. Zbyt ogólne podejście do tematu, przełożyło się na ogólne kryteria wyboru projektów promujące komplementarność i w efekcie na ogół pozorne zapewnianie realizacji zasady komplementarności. Rzetelne zidentyfikowanie i zaplanowanie wszystkich obszarów programu w przyszłej perspektywie w których będzie pożądana i powinna zostać osiągnięta komplementarność - zarówno wewnątrzprogramowa (w ramach RPO 2014-2020 pomiędzy EFRR i EFS), jak i międzyprogramowa pomiędzy RPO a innymi Programami realizowanymi na terenie regionu, pozwoli na rzeczywiste zapewnienie komplementarności oraz osiągnięcie efektów synergii oraz poprawne monitorowanie tych aspektów w Programie.

W celu określenia poziomu realizacji zasady komplementarności w województwie dolnośląskim w ramach PO KL oraz identyfikowania obszarów komplementarnych z innymi Programami, IP w okresie grudzień 2010 – marzec 2011 r. przeprowadziła badanie ewaluacyjne „Komplementarność wsparcia z PO KL z innymi programami UE - aktualna ocena realizacji zasady komplementarności oraz propozycja rozwiązań w celu zwiększenia efektów realizacji tej zasady”. Główne wnioski z badania wskazywały, iż w województwie dolnośląskim komplementarność jest zapewniana głównie poprzez zastosowanie kryteriów strategicznych w ramach ogłaszanych konkursów. Dodatkowo jest również zapewniana poprzez projekty systemowe realizowane w ramach Priorytetu IX. Wyniki badania wskazały, że projekty systemowe stanowią dużą szansę dla rzeczywistego stosowania zasady komplementarności, ze względu na możliwość zaplanowania działań wpisujących się w tę zasadę, poprzez odpowiednie kryteria dostępu. W badaniu ponadto wskazano na występujące braki informacyjne w zakresie pojęcia komplementarności, jak również stosowania tej zasady na wszystkich etapach tworzenia projektów komplementarnych.

Po przyjęciu wyników z niniejszego badania, IP PO KL rozpoczęła wdrażanie i monitorowanie rekomendacji z niego płynących. Najważniejsze rekomendacje wskazywały na konieczność promowania dobrych praktyk w zakresie wdrażania zasady komplementarności i wskazywanie pożądanego kierunku tego typu działań; sporządzenia analiz, diagnoz w zakresie możliwości i potrzeb w podejmowaniu działań komplementarnych w regionie oraz szczegółowego formułowania kryteriów wyboru dot. komplementarności oraz określania w których punktach wniosków powinna znaleźć się ta informacja. Ponadto rekomendowano również stworzenie systemu monitoringu działań na poziomie IP/ IP2 PO KL, poprzez utworzenie pełnej bazy projektów stosujących zasadę komplementarności w ramach komponentu regionalnego PO KL.

W związku z tym, IP podjęła następujące działania zmierzające do wdrożenia niniejszych rekomendacji:

promowanie dobrych praktyk odbywało się m. in. podczas spotkań informacyjnych, poprzez zamieszczanie artykułów w Biuletynie EFS wydawanym przez IP, a także na stronach IP i IP2 oraz propagowane było poprzez imprezy zewnętrzne o charakterze targowym, jak również wydawanie publikacji z opisem dobrych praktyk. W ramach aktualizacji Strategii Województwa Dolnośląskiego oraz tworzenia RPO na lata 2014-2020 zostały przygotowane raporty i analizy dotyczące diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Dolnego Śląska ze wskazaniem obszarów potrzebujących wsparcia i określeniem rodzaju tego wsparcia. Ponadto doszczegółowiono zapisy dokumentacji konkursowych dotyczących zasady komplementarności, wskazując w szczególności miejsca we wniosku, w którym należy umieszczać zapisy dotyczące spełnienia zasady komplementarności oraz informacje, które powinny być podane w celu oceny komplementarności. IP dodatkowo utworzyła bazę dla projektów komplementarnych przyjmowanych do realizacji w ramach całego komponentu regionalnego od 2011 roku.

Ponadto w UMWD powołano Grupę do Spraw Koordynacji i Komplementarności Interwencji Współfinansowanych w latach 2007-2013, której zadaniem było określenie wspólnych działań (podejmowanych w ramach PO KL, RPO innych programów realizowanych przez UMWD), mających na celu realizację zasady komplementarności najlepszym możliwym do zrealizowania zakresie. W wyniku prac Grupy rozpoczęto międzyprogramowe monitorowanie projektów, które spełniają tę zasadę w ramach wspólnej bazy projektów (wynik wdrożenia rekomendacji z badania IP PO KL). Ostatecznie, z uwagi na zaawansowany stan wdrożenia programów (głównie PO KL i RPO) nie udało się wypracować rozwiązań zapewniających wystarczającą spójność programową zakresie komplementarności, wyniki prac Grupy przyczyniają się jednak do wypracowania wniosków na przyszły okres programowania.

Mając na uwadze istniejący problem w zakresie współpracy pomiędzy OPS i PUP, w ramach Priorytetu VII (Poddziałanie 7.1.1 oraz 7.1.2) wprowadzone zostały kryteria dostępu, które nakładają obowiązek wzajemnej informacji w przypadku obejmowania wsparciem osób zarejestrowanych jako bezrobotne w PUP. W Planie działania dla Priorytetu VII występuje zatem komplementarność wewnątrzprogramowa. Polega ona na obowiązku nawiązywaniu współpracy instytucji rynku pracy i pomocy społecznej celem skutecznego rozwiązywania problemów uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Poddziałania 7.1.1 PO KL. Powyższy wymóg jest realizowany przez beneficjentów, nie prowadzi on jednak do nawiązywania partnerstw projektowych. W ramach nowej perspektywy finansowej, pożądanymi byłoby preferowanie projektów realizowanych w partnerstwie instytucji rynku pracy oraz podmiotów integracji i pomocy społecznej

W ramach Priorytetu VIII zauważono słabe zainteresowanie realizacją projektów komplementarnych, natomiast dotychczasowego doświadczenia wynika, iż komplementarność może zostać zapewniona przy realizacji projektów, które polegają m.in. na udzieleniu wsparcia szkoleniowego przedsiębiorcy, który poniósł wydatki inwestycyjne na rozwój przedsiębiorstwa ze środków EFRR (a więc przedsiębiorca był już zaznajomiony z funduszami unijnymi). Tak rozumiana komplementarność sprawdza się w projektach zamkniętych, które zostały napisane na potrzeby konkretnego przedsiębiorstwa, co może być wskazówką, w jaki sposób można dążyć do zapewnienia komplementarności w przyszłym okresie programowania. Istotną rolę może odegrać promocja EFS wśród przedsiębiorców, którzy otrzymali środki z EFRR.

#### **PRIORYTET VI**

W projektach przyjętych do realizacji w okresie sprawozdawczym nie wykazano działań komplementarnych.

#### **PRIORYTET VII**

Wszystkie projekty w ramach Priorytetu VII, które realizowały lub realizują zasadę komplementarności oraz te, w których występował efekt synergii, zostały opisane w poprzednich sprawozdaniach.

#### **Przedstawienie informacji nt. zidentyfikowanych problemów w zapewnieniu komplementarności oraz sposobów ich przewyższenia w tym i kolejnym okresie programowania**

W ramach Priorytetu VII, ze względu na istniejący problem w zakresie współpracy pomiędzy OPS i PUP, wprowadzone zostały kryteria dostępu, które nakładają obowiązek wzajemnej informacji w przypadku obejmowania wsparciem osób zarejestrowanych jako bezrobotne w PUP.

W Planie działania dla Priorytetu VII występuje zatem komplementarność wewnątrzprogramowa, polegająca na obowiązku nawiązywaniu współpracy instytucji rynku pracy i pomocy społecznej. Przyjęte rozwiązanie ma na celu skuteczne rozwiązywanie problemów uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Poddziałania 7.1.1 PO KL. Realizacja ww. wymogu przez beneficjentów nie skutkuje nawiązywaniem partnerstw projektowych. W ramach nowej perspektywy finansowej pożądanymi byłoby preferowanie projektów realizowanych w partnerstwie instytucji rynku pracy oraz podmiotów integracji i pomocy społecznej.

#### **PRIORYTET VIII**

W ramach Priorytetu VIII zauważono słabe zainteresowanie realizacją projektów komplementarnych, natomiast z dotychczasowego doświadczenia wynika, iż komplementarność może zostać zapewniona przy realizacji

projektów, które polegają m.in. na udzieleniu wsparcia szkoleniowego przedsiębiorcy, który poniósł wydatki inwestycyjne na rozwój przedsiębiorstwa ze środków EFRR (a więc przedsiębiorca był już zaznajomiony z funduszami unijnymi). Tak rozumiana komplementarność sprawdza się w projektach zamkniętych, które zostały napisane na potrzeby konkretnego przedsiębiorstwa, co może być wskazówką, w jaki sposób można dążyć do zapewnienia komplementarności w przyszłym okresie programowania. Istotna może okazać się promocja EFS wśród przedsiębiorców, którzy otrzymali środki z EFRR.

W ramach Działania 8.2 realizowany jest projekt pt. „**Innowacyjny przedsiębiorca - od nauki do biznesu**”, którego beneficjentem jest Agencja Rozwoju Innowacji S.A. Umowa opiewająca na kwotę ponad 1,6 mln PLN została podpisana w lipcu 2013 r. Realizacja ww. projektu rozpoczęła się 01.05.2013 r. i zakończy się 31.05.2015 r. Projekt jest komplementarny z Działaniem 3.1 POIG. Projekt zakłada inicjowanie działalności innowacyjnej. Innowacyjny model współpracy N+B w branży IT będzie instrumentem do nawiązania kontaktu osób chcących otworzyć firmę spin off/out m.in. z beneficjentami POIG Działanie 3.1. Ponadto zostanie opracowany i rekomendowany model współpracy dla branży IT zainteresowanych otwarciem firmy spin off/on z m.in. z beneficjentami 3.1 POIG. Ponadto zostanie opracowany i rekomendowany model współpracy dla zainteresowanych otwarciem firmy spin off/on z branży IT m.in. z beneficjentami 3.1 POIG. Dla każdego uczestnika przewidziano 10h indywidualnego doradztwa do opracowania biznesplanów, np. do 3.1. POIG. Beneficjent poinformował, że na bieżąco odbywa się doradztwo dla uczestników szkoleń, a opracowywane biznesplany mogą w przyszłości oddziaływać na beneficjentów 3.1 POIG. We wniosku o dofinansowanie wskazano również zapis odnoszący się do podpisywania listów intencyjnych pomiędzy uczestnikami projektu a beneficjentami POIG. Beneficjent poinformował także, że uczestnicy projektu podpisywali już listy intencyjne m.in. z beneficjentami 3.1. POIG. Również na rzecz komplementarności w projekcie realizowane są spotkania grupy czeskiej i polskiej oraz z zaproszonymi z zewnątrz osobami, uczestnikami innych projektów, Inkubatorów, Funduszy itp. Osoby te dzielą się swoim doświadczeniem w celu wypracowania najlepszych rozwiązań do modelu współpracy.

Ponadto w dalszym ciągu realizowany jest projekt pt. „**SPINq̄bator ZDoInego Śląska**” wyłoniony w ramach konkursu na projekty współpracy ponadnarodowej, na kwotę 1 642 613,89 PLN. Realizacja projektu rozpoczęła się 01.10.2012 r., i zakończy się 30.06.2015 r. Projekt jest komplementarny z Działaniem 3.1, Poddziałaniem 4-4.1, Działaniem 4.2, oraz 4.4. POIG. Projekt zakłada szkolenia, coaching, doradztwo dla uczestników projektu pragnących ubiegać się o finansowanie działalności innowacyjnej ze źródeł zewnętrznych (np. w ramach 3.1 POIG). We wniosku aplikacyjnym wskazano, że w ramach zadania *Wsparcie dla innowatorów* uczestnicy będą m.in. przygotowani do ubiegania się o dofinansowywanie inicjowania działalności innowacyjnej poprzez opracowanie dokumentacji swojego przedsięwzięcia. Zaznaczono, że rodzaj i forma dokumentacji będą zależne od źródła finansowania, o które będą się ubiegać uczestnicy projektu. Podstawowym działaniem na rzecz komplementarności było zapisanie w umowie z wykonawcą doradztwa obowiązku zakończenia doradztwa poprzez przygotowanie wraz z uczestnikiem projektu dokumentacji umożliwiającej ubieganie się o dofinansowanie innowacyjnego przedsięwzięcia ze źródeł zewnętrznych przy uwzględnieniu potrzeb uczestnika, ze szczególnym uwzględnieniem Działania 3.1 POIG. Do 31 grudnia 2014 r. zakończono doradztwo dla 8 z 30 osób, Wszystkie one doprowadziły bądź doprowadzą do powstania dokumentu umożliwiającego ubieganie się o finansowanie działalności innowacyjnej np. w ramach Działania 3.1 POIG. Z informacji przekazanych przez Beneficjenta wynika, że uczestnicy wykorzystują te dokumenty bądź planują wykorzystać w najbliższym czasie do pozyskania finansowania nie tylko w ramach Działania 3.1 POIG, ale także Climate-KIC, Inicjatywy JEREMIE, RPO WD na lata 2014-2020 itp. Ze względu na zakończenie wszelkich naborów w ramach Działania 1.4-4.1, 4.2 oraz 4.4. POIG nie jest zasadne przygotowywanie przez uczestników dokumentacji do tych programów, jednak możliwe i wskazane będzie przygotowywanie się do ubiegania się o wsparcie w odpowiednikach ww. programów w ramach POIR 2014-2020.

Powyższe projekty realizowane w ramach Działania 8.2 są komplementarne głównie z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka. Efekt synergii jest widoczny w momencie wykorzystania wiedzy uzyskanej przez uczestników dzięki stażom i szkoleniom, na realizację innowacyjnych pomysłów i rozwiązań wypracowanych w ramach wsparcia z POKL. Biznesplany oraz programy współpracy z przedsiębiorstwami pozwalają na wykorzystanie ich poprzez wprowadzanie na rynek innowacyjnych rozwiązań ze środków PO IG.

#### **PRIORYTET IX**

W opinii IP PO KL oraz w oparciu o wnioski z badania ewaluacyjnego „Komplementarność działań realizowanych w obszarze oświaty w ramach europejskiego funduszu społecznego”, zrealizowanego przez InfoAudit Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, pomimo zidentyfikowania teoretycznej możliwości zaistnienia komplementarności między projektami realizowanymi w ramach Priorytetu III i IX, należy stwierdzić, iż

komplementarność ta nie jest w ramach PO KL wykorzystywana w zadawalającym stopniu. Jest to w dużej mierze spowodowane faktem, iż efekty projektów realizowanych w ramach Priorytetu III nie są jeszcze w pełni wypracowane i trudno w sposób bezpośredni do nich odnosić założenia projektów zrealizowanych w regionach w ramach Priorytetu IX. W obecnym systemie wdrażania PO KL, Priorytet III i IX nie ma wskaźników umożliwiających ocenę komplementarności projektów realizowanych w obu wymienionych Priorytetach. Należy jednak zauważyć, iż zgodnie z obowiązującym prawem projekty wdrażane regionalnie muszą być zgodne ze zmienionymi podstawami programowymi w zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego, czyli uwzględniać wyniki prac prowadzonych w tym zakresie, w ramach Priorytetu III. Plany Działań dla Priorytetu IX były konsultowane na forum Komitetów Monitorujących, w których uczestniczą m.in. przedstawiciel MEN oraz przedstawiciele kuratoriów. Ich udział i włączenie w proces zatwierdzania i opracowania Planów Działań jest obecnie najbardziej skutecznym mechanizmem gwarantującym uwzględnianie założeń aktualnej polityki oświatowej.

Wprowadzenie do Planów Działań mechanizmu kryteriów stosowanych do zapewnienia komplementarności z Priorytetem III nie zostało zastosowane na poziomie regionalnym, ze względu na brak rezultatów projektów ogólnopolskich. Ocenia się, iż rezultaty projektów realizowanych w ramach Priorytetu III będą mogły zostać wykorzystane na większą skalę w ramach przyszłego okresu programowania w latach 2014-2020.

Ponadto w zakresie komplementarności w dalszym ciągu na uwagę zasługują trwające projekty systemowe realizowane przez Wydział Edukacji i Nauki UMWD w ramach Działania 9.2, 9.4 (POKL.09.02.00-02-001/10; POKL.09.04.00-02-066/12), które są komplementarne z projektami realizowanymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013: „Pracownia przyrodnicza w każdej gminie” oraz „Modernizacja centrów kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku”. Zakupione w ramach „twardych” projektów specjalistyczne pomoce dydaktyczne do prowadzenia zajęć matematyczno-przyrodniczych, utworzenie w szkołach nowoczesnych pracowni komputerowych i zakup licencji platformy edukacyjnej, utworzenie i funkcjonowanie racjonalnej sieci centrów kształcenia zawodowego o charakterze subregionalnym oraz modernizacja bazy dydaktycznej szkół zawodowych stanowią dodatkowe narzędzia umożliwiające prowadzenie zajęć dla uczniów oraz szkoleń dla nauczycieli. Realizacja projektów systemowych w ramach PO KL w połączeniu z projektami indywidualnymi w ramach RPO pozwala na objęcie wsparciem znacznie większej liczby uczniów, nauczycieli i szkół niż jest to możliwe w projektach konkursowych w ramach tylko PO KL.

#### **PODKOMITET MONITORUJĄCY:**

W 2014 roku przyjęto **cztery uchwały w trybie pisemnej akceptacji:**

1. Uchwała nr 41/2014 w sprawie przyjęcia rekomendacji z badania ewaluacyjnego pn. *„Ocena wpływu interwencji PO KL na realizację idei flexicurity, upowszechnienie Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw (CSR), równościowego traktowania pracowników oraz budowania dialogu społecznego, na przykładzie projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI i VIII PO KL w województwie dolnośląskim”* z dnia 27 stycznia 2014 roku,
2. Uchwała nr 42/2014 w sprawie wyboru przedstawiciela Podkomitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki Województwa Dolnośląskiego do składu Grupy Sterującej powołanej w ramach Projektu systemowego pt. *„Aktywizacja zawodowa pracowników sektora oświaty na dolnośląskim rynku pracy”*, realizowanego w Poddziałaniu 8.1.2 komponentu regionalnego PO KL przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy z dnia 19 sierpnia 2014 roku,
3. Uchwała nr 43/2014 w sprawie zakończenia monitorowania dwóch rekomendacji z badań ewaluacyjnych zrealizowanych na zlecenie Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w okresie od 2012 do 2013 roku z dnia 3 października 2014 roku,
4. Uchwała nr 44/2014 w sprawie przyjęcia rekomendacji z badania ewaluacyjnego pn. *„Ocena skuteczności, jakości i trwałości interwencji EFS na Dolnym Śląsku w zakresie efektywności zatrudnieniowej projektów Priorytetu VI, VII i VIII (Działanie 8.1) PO KL, w kontekście poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej i wzrostu konkurencyjności regionu”* z dnia 10 października 2014 roku.

W 2014 roku odbyło się jedno posiedzenie Podkomitetu Monitorującego Program Operacyjny Kapitał Ludzki Województwa Dolnośląskiego - w dniu 30 czerwca 2014 r. Celem spotkania było przybliżenie aktualnego stanu wdrażania komponentu regionalnego PO KL na Dolnym Śląsku, a także prezentacja dotycząca miejsca Europejskiego Funduszu Społecznego w projekcie nowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 (RPO WD 2014-2020).



### 3. Opis postępu w realizacji działań, o których mowa w art. 10 Rozporządzenia (WE) 1081/2006<sup>1</sup>

- **Włączenie problematyki równości płci**

Typowe działania Beneficjentów na rzecz równości szans płci koncentrują się na uprzywilejowaniu w projekcie płci, która uznana jest za defaworyzowaną na danym rynku. Jednocześnie równość szans przejawia się w umożliwieniu dostępu do projektu płci, która w potocznym rozumieniu nie wpisuje się w daną branżę lub zawód. Do standardowych działań Beneficjentów, opisywanych we wnioskach o płatność, należy zaliczyć:

- realizację działań na rzecz równościowego zarządzania ze względu na płeć poprzez organizację pracy zespołu projektowego w taki sposób, który umożliwi godzenie życia zawodowego z rodzinnym – elastyczne formy i godziny pracy;
- podejmowanie decyzji projektowych podczas realizacji projektu angażując zarówno kobiety, jak i mężczyzn;
- warsztaty o tematyce z zakresu równości płci;
- stosowanie języka „wrażliwego na płeć” w przygotowywanych materiałach szkoleniowych, informacyjnych i promocyjnych;
- monitoring uczestników projektu uwzględniający podział na płcie.

#### **PRIORYTET VI:**

W bieżącym okresie sprawozdawczym nie były realizowane projekty koncentrujące się na problematyce równości szans płci.

#### **PRIORYTET VII:**

Wszystkie projekty w ramach Priorytetu VII, które spełniły zasadę równości szans kobiet i mężczyzn i które można wyróżnić, zostały opisane w poprzednich sprawozdaniach.

#### **PRIORYTET VIII:**

Kryteria strategiczne w konkursie nr I/8.1.1/A/12 promowały projekty, w których m. in. grupę docelową projektu stanowi wyłącznie jedna z grup, w tym przypadku kobiety pracujące w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach. Na uwagę zasługuje projekt pn. „**Kompetencje Handlowe i Marketingowe**” - umowę podpisano 19.10.2012 z okresem realizacji 01.02.2013 r. – 31.12.2014 r. Do końca grudnia 2014 r. zweryfikowano i zatwierdzono 8 wniosków o płatność na kwotę wydatków uznanych za kwalifikowalne (po autoryzacji): 703 838,20 PLN. Umowa opiewa na kwotę ogółem 816 968,16 PLN.

Głównym celem projektu jest wzrost efektywności konkurencyjności 110 MMŚP z Dolnego Śląska dzięki nabyciu/podniesieniu kwalifikacji i umiejętności handlowych i marketingowych 173 przedsiębiorczyń i pracownic. Sektor handlowy jest szczególnie istotny dla kobiet, w zawodach związanych z handlem pracuje 65% kobiet, w tym tylko 20% na stanowiskach dyrektorskich, choć kobiety mają równie wysokie kwalifikacje co mężczyźni.

Szkolenia odbywają się w obrębie 3 modułów:

- kompetencje marketingowe i handlowe – wsparcie dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb przedsiębiorstw na podstawie konsultacji z przedsiębiorcami i dostosowane do różnych poziomów zaawansowania. Szkolenia z zakresu: negocjacji handlowych, marketingu oraz technik sprzedaży;
- umiejętności interpersonalne w handlu i marketingu – podniesienie umiejętności interpersonalnych niezbędnych w obsłudze klienta;
- kompetencje informatyczne dla branży handlowej – informatyka w marketingu i sprzedaży.

Zgodnie z danymi wykazanymi w ostatnim zatwierdzonym wniosku o płatność za okres 01.07.2014 – 30-09-2014 udział rozpoczęło 168 kobiet, z tego zakończyło udział w projekcie 157, tym samym stopień realizacji wyniósł 90,75%. Na 110 założonych przedsiębiorstwach, które mają uzyskać wsparcie, aż 145 uzyskało wsparcie, a poziom wskaźnika wyniósł 131,82%.

Ponadto w zakresie postępu rzeczowego i finansowego projekt jest zrealizowany zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu oraz na podstawie obowiązującego Beneficjenta harmonogramu płatności.

#### **PRIORYTET IX:**

Ze względu na specyfikę projektów edukacyjnych, w których struktura uczestników (w dużej części dzieci) w projekcie podyktowana jest względami demograficznymi, a nie stosowaniem parytetów płciowych, zagadnienie równości szans płci podejmowane jest w inny sposób niż w pozostałych Priorytetach komponentu regionalnego PO KL. Najczęściej powtarzającymi się działaniami w projektach realizowanych w Priorytecie IX opisywanymi we wnioskach za bieżący okres sprawozdawczy na rzecz realizacji zasady równości szans płci były:

---

<sup>1</sup> Dotyczy sprawozdań rocznych i sprawozdania końcowego

- szkolenia/pogadanki na temat równości szans płci dla kadry zarządzającej, nauczycieli, rodziców, uczniów i dzieci przedszkolnych mające na celu uświadomienie istniejących stereotypów płci oraz zachęcenie do ich przełamania i zwalczania, a także kwestionowania przypisanych ról i szukania wspólnych rozwiązań na ich eliminację z życia;
- stosowanie elastycznego czasu pracy dla kadry zarządzającej projektem w celu umożliwienia pogodzenia życia rodzinnego z zawodowym;
- zakup zabawek łamiących stereotypy płci;
- angażowanie obojga rodziców w równym stopniu w wychowanie dzieci i współpracę z szkołą/przedszkolem (w tym szczególnie ojców);
- tworzenie scenariuszy zajęć prowadzonych z zastosowaniem zasady równości szans kobiet i mężczyzn i ich stosowanie w ramach projektu;
- prowadzenie zajęć w sposób łamiący stereotypy płci, zarówno w przedszkolach jak i szkołach z zastosowaniem zabaw integracyjnych, zabaw ruchowych, scenek, prac plastycznych i rozmów;
- zachęcanie płci przeciwnej do udziału w zajęciach, które stereotypowo są przypisane do drugiej płci, np. zachęcanie dziewcząt do udziału w zajęciach matematycznych, informatycznych, czy też chłopców do zajęć teatralnych, językowych, plastycznych czy tanecznych;
- przełamywanie segregacji na rynku pracy poprzez wskazywanie szerokiej możliwości wyboru dalszej drogi życiowej bez ograniczeń stereotypów płci w trakcie zajęć z doradztwa zawodowego w szkołach;

Ponadto w ramach projektów wdrażanych przez IP2 oraz skierowanych do osób dorosłych pragnących podnieść swoje kwalifikacje z własnej inicjatywy, część Beneficjentów w ramach realizowanych przez siebie projektów objęła wsparciem kobiety powracające na rynek pracy po przerwie związanej z macierzyństwem (jest to odzwierciedleniem kryteriów strategicznych określonych w Dokumentacji konkursowej dla konkursu ogłoszonego w ramach Poddziałania 9.6.2).

Przykładem obrazującym takie działania jest projekt: **pt.: „Program bezpłatnych szkoleń i certyfikacji ECDL dla kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu bądź wychowaniu dziecka”**. Projekt realizowany był w okresie od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r.; Celem projektu był wzrost kompetencji na rynku pracy 160 kobiet z województwa dolnośląskiego poprzez podniesienie umiejętności w zakresie ICT. Projektodawca zdecydował się na skierowanie projektu do ww. grupy z uwagi na to, że dostrzega mniejszą aktywność kobiet niż mężczyzn na rynku pracy. Związane to jest w dużej mierze z pełnieniem przez nie funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi. Jego zdaniem projekt *„ma szansę przełamać panujący w społeczeństwie stereotyp, że naturalnie obdarzeni umiejętnościami ICT są mężczyźni, a kobiety nie potrafią sprostać wymaganiom technicznym i technologicznym poprzez danie kobietom konkretnych dowodów w postaci certyfikatu ECDL potwierdzającego ich znajomość obsługi komputera i oprogramowania”*. Projektodawca zdecydował się skierować projekt w całości do kobiet w związku z tym, że *„kobiety mają większe trudności z uzyskaniem zatrudnienia i są poddawane segregacji pionowej i poziomej”*.

- **Zwiększenie integracji w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób niepełnosprawnych**

#### **PRIORYTET VI:**

W 2014 roku podpisano jedną umowę o dofinansowanie projektu adresowaną do osób niepełnosprawnych. Założeniem tego projektu jest zwiększenie integracji w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w tym przypadku **osób niepełnosprawnych**:

W ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL w okresie od 01.12.2013 do 30.06.2015 realizowany jest projekt pt. **„Specjalista ds. kard i wynagrodzeń – nowy zawód dla osób niepełnosprawnych”**, skierowany do 54 bezrobotnych oraz nieaktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych z terenu województwa dolnośląskiego, pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy. Wybór powyższego kryterium przyjęcia do projektu wynika z tego, że zgodnie z argumentacją Wnioskodawcy: *„spadek motywacji i szanse na znalezienie zatrudnienia są odwrotnie proporcjonalne do czasu pozostawania bez zatrudnienia”*. Wsparcie kierowane jest zatem do osób najbardziej go potrzebujących. Uczestnicy projektu objęci są kompleksowym wsparciem, na który składają się 140 godzinne szkolenia z zakresu kadr i ubezpieczeń społecznych, doradztwo zawodowe oraz przygotowanie Indywidualnych Planów Działania dla uczestników, jak również zapewnienie uczestnikom 3 miesięcznych staży, w czasie których przewidziano dla nich stypendia. W ramach projektu prowadzone są również działania z zakresu pośrednictwa pracy, w tym tworzone jest narzędzie teleinformatyczne w postaci bazy pracowników i pracodawców, umożliwiające kojarzenie ze sobą zainteresowanych stron oraz utrzymywanie kontaktów z innymi pośrednikami

pracy. Zgodnie z założeniami projektu do 30.06.2015 r. zatrudnienie podejmie minimum 17 uczestników wsparcia. Do końca 2014 roku udział w projekcie zakończyło 16 osób, z tego 3 podjęły zatrudnienie.

#### **PRIORYTET VII:**

W ramach obszaru zwiększenia integracji w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób niepełnosprawnych w ramach Priorytetu VII w Działaniu 7.4 w bieżącym okresie sprawozdawczym rozpoczęta została realizacja projektów wyłonionych do dofinansowania w konkursie zamkniętym nr I/7.4/A/13. Konkurs ten skierowany był wyłącznie do **osób niepełnosprawnych**.

Celem projektu pt. „**Nowe szanse na rynku pracy w powiecie jaworskim**” realizowanego przez Powiat Jaworski, jest zwiększenie integracji społecznej i aktywności zawodowej 10 uczestników (5K i 5M) zamieszkujących w powiecie jaworskim, poprzez realizację indywidualnych programów aktywizacji społeczno-zawodowej w okresie 1.06.2014 r.-30.06.2015 r. Grupę docelową stanowi 10 osób niepełnosprawnych, niezatrudnionych, będących w wieku 15-64 lata, posiadających aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Należy do nich 4 absolwentów Zasadniczej Szkoły Zawodowej ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym (2K i 2M) oraz 6 uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Jaworze (3K i 3M). Zgodnie z założeniem projektu, 60% uczestników projektu będą stanowiły osoby z aktualnym orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Zaplanowane i oferowane wsparcie projektowe obejmuje: opracowanie indywidualnych programów aktywizacji społeczno-zawodowej, realizację warsztatów psychologicznych i psychospołecznych, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy i realizację staży oraz praktyk zawodowych. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności psychologicznych i zawodowych, przydatnych na rynku pracy, przez co wpłynie na zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym jego uczestników oraz zwiększy ich szanse na zatrudnienie.

Projekt pt. „**Centrum Telepracy**”, realizowany przez Fundację Manufaktura Inicjatyw w okresie 1.04.2014 r.-30.06.2015 r., ma na celu złagodzenie problemu, jakim jest niski poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Grupę docelową projektu stanowi 40 osób (24K i 16M) posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Są to mieszkańcy powiatu dzierzoniowskiego w wieku 15-64 lata, pozostający bez zatrudnienia, w tym zarejestrowani w PUP. Co najmniej 60% uczestników projektu to osoby o umiarkowanym i/lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Projekt zapewnia realizację zasad empowerment. Ma także wpływ na grupę inną, niż docelowa – zaplanowano akcję informacyjno-promocyjną skierowaną m.in. do przedsiębiorstw działających w regionie, przyczynia się do łagodzenia stereotypów dotyczących osób niepełnosprawnych. Dzięki zastosowaniu elementów programu aktywizacji społeczno-zawodowej, objęciu instrumentami rynku pracy (IPD, kursy zawodowe, wsparcie psychologiczno-doradcze, staże) osoby objęte projektem zwiększą swoje szanse na zatrudnienie na regionalnym rynku pracy. Projekt wpłynie korzystnie na sytuację społeczno-zawodową grupy, która jest w gorszej sytuacji na rynku pracy – niepełnosprawnych kobiet. Dodatkowo przyczyni się do osiągnięcia wskaźnika efektywności zatrudnieniowej – min. 8 osób (20%) podejmie zatrudnienie.

Celem projektu pt. „**Wrocław bez ograniczeń**”, realizowanym przez Stowarzyszenie Osób po Endoprotezoplastyce Biodra BIODERKO w terminie 2.01.2014 r. – 31.05.2015 r. jest zwiększenie poziomu aktywności społecznej i zawodowej u co najmniej 90% uczestników projektu. Grupę docelową stanowią 72 osoby (40K i 32M) niepełnosprawne, niezatrudnione, w wieku 15-64 lata, będące mieszkańcami Wrocławia lub powiatu wrocławskiego, posiadający aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. 80% (58 osób: 32K i 26M) to osoby bezrobotne, 20% (14 osób: 8K i 6M) to osoby nieaktywne zawodowo. Dodatkowo, wśród uczestników projektu 60% (44 osoby: 24K i 20M) posiada orzeczenie o umiarkowanym i/lub znacznym stopniu niepełnosprawności, 40% (28 osób: 15K i 13M) posiada orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności. Działania na rzecz uczestników projektu obejmują opracowanie IPD dla każdej osoby, poradnictwo psychologiczne, szkolenia zawodowe, staże i pośrednictwo pracy. Zakładany do zrealizowania wskaźnik efektywności zatrudnieniowej został określony na poziomie 20% (15 osób).

#### **PRIORYTET IX:**

W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach zwiększenia integracji w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym **osób niepełnosprawnych**, należy zwrócić uwagę, że zastosowane w ramach Poddziałania 9.6.2 kryteria strategiczne promowały udział osób niepełnosprawnych w projektach. Podniesienie kompetencji językowych oraz w zakresie ICT tej grupy sprzyja zwiększeniu integracji w dziedzinie zatrudnienia, zwiększając szanse osób niepełnosprawnych na przełamanie problemu braku aktywności zawodowej.

Na uwagę zasługują następujące projekty:

1. Projekt pt. „**Komputer moje okno na świat – kursy informatyczne dla osób niepełnosprawnych**” realizowany jest od 01.04.2014 r. do 31.03.2015 r. Celem głównym projektu jest wzrost kompetencji

z zakresu ICT wśród osób niepełnosprawnych poprzez dostarczenie uczestnikom projektu specjalistycznych umiejętności ICT poszukiwanych przez pracodawców oraz osoby niepełnosprawne. Projekt adresowany jest do 100 osób uczących się, pracujących bądź zamieszkujących na terenie województwa dolnośląskiego. Specjalną premię punktową na etapie rekrutacji przewidziano dla osób nieaktywnych zawodowo, osób w wieku 45-54 lata oraz osób pracujących. W projekcie przewidziano realizację szkoleń z zakresu ECDL Base oraz egzaminy zewnętrzne, dające możliwość potwierdzenia zdobytej w trakcie zajęć wiedzy. Do końca 2014 r. udział w projekcie ukończyło 43 ze 100 uczestników. Na bieżąco prowadzony jest nadzór merytoryczny i organizacyjny nad realizowanymi działaniami, jak również monitoring projektu.

2. Projekt pt. „**Wykwalifikowani i gotowi do pracy – szkolenia ICT dla osób niepełnosprawnych na Dolnym Śląsku**” realizowany jest od 01.01.2014 r. do 30.06.2015 r. Jego głównym celem jest podniesienie oraz nabycie nowych umiejętności komputerowych u 156 osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym z terenu Dolnego Śląska. Realizacja działań projektowych ma przyczynić się do zapobiegania ich wykluczeniu cyfrowemu, społecznemu i zawodowemu. Wśród osób objętych wsparciem większość uczestników stanowią osoby niepełnosprawne pozostające nieaktywne zawodowo oraz bezrobotne, co wynika z tego, że jak wskazują statystyki, jedynie niewielki procent wśród osób bezrobotnych pozostaje aktywnymi zawodowo. Cel projektu realizowany jest poprzez organizację szkoleń komputerowych z zakresu ECDL Start oraz kończących je egzaminów zewnętrznych. Do końca 2014 roku udział w projekcie zakończyło 104 ze 156 uczestników.

- **Innowacyjność oraz ponadnarodowość**

Należy podkreślić, iż IP, która jest zobowiązana do zapewnienia realizacji projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej (tj. wartości rozliczonych wydatków) w wysokości 1-5% kwot wynikających z Porozumień zawartych w 2007 r., w każdym z Priorytetów spełnia powyższy wymóg.

Poniżej opisano przykłady projektów realizowanych w obszarze innowacyjności oraz ponadnarodowości w województwie dolnośląskim:

**PRIORYTET VI:**

W obszarze **innowacyjności** do końca okresu sprawozdawczego ogółem zawarto 7 umów o dofinansowanie. W 2014 r. (podobnie jak i w latach 2012-2013) IOK nie ogłaszała konkursu w ramach Priorytetu VI. W okresie sprawozdawczym realizowane były 4 projekty, z których 2 zakończyły się do 31.12.2014 r.:

Projekt pt.: „**Wypracowanie skutecznych metod aktywizacji zawodowej i społecznej niepełnosprawnych**” realizowany był od 01.01.2012 r. do 31.12.2014 r. W wymiarze testowania przewidziano, że udział w projekcie weźmie 27 niepełnosprawnych osób bezrobotnych z powiatu wałbrzyskiego (odbiorcy produktu) oraz 10 przedstawicieli publicznych instytucji rynku pracy oraz jednostek pomocy społecznej z powiatu wałbrzyskiego, jak również 10 przedstawicieli niepublicznych instytucji rynku oraz NGO z powiatu wałbrzyskiego (użytkownicy produktu). Głównym celem projektu było wypracowanie innowacyjnych rozwiązań pozwalających na skuteczną aktywizację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych i włączanie w proces zmian, otoczenia niepełnosprawnej osoby bezrobotnej. Innowacyjność zaproponowanego w projekcie podejścia, polegała na opracowaniu indywidualnych rozwiązań dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w zależności od ich indywidualnych potrzeb i problemów oraz likwidowaniu barier, jakie napotykają podczas aplikowania o pracę.

Ponadto, w projekcie założono wielokierunkowość działań, mającą na celu likwidację barier zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Produktem finalnym projektu miał być składający się z dwóch części poradnik zawierający zestaw rozwiązań w zakresie tworzenia modelu współpracy i metod aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Część I poradnika dot. Modelu współpracy pomiędzy publicznymi instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej i niepublicznymi instytucjami rynku pracy i organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych wg koncepcji „Centrum 5i”, część II natomiast - metod aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych wg koncepcji „Centrum 5i”. Projekt wstępny produktu finalnego został poddany testowaniu i ewaluacji zewnętrznej. Produkt Finalny został uznany za zwalidowany pozytywnie. Po pozytywnej walidacji przeprowadzono szereg działań upowszechniających i włączających, m.in. umieszczono Produkt Finalny na stronie internetowej, zorganizowano konferencję oraz spotkania upowszechniające, opublikowano artykuły dla publicznych i niepublicznych Instytucji Rynku Pracy w prasie oraz na portalach internetowych. W trakcie działań upowszechniających skierowanych do decydentów na poziomie gmin i powiatów prowadzony był mainstreaming horyzontalny. W ramach mainstreamingu wertykalnego zaplanowano przekazanie Produktu Finalnego, przekazanie zaproszeń na konferencję oraz seminaria powiatowe, jak również informowanie o

przebiegu testowania w formie newsletterów przedstawicieli MPiPS-u, CRZL-u, PFRON-u, ISP, Pełnomocnika Rządu ds. osób niepełnosprawnych oraz parlamentarzystów z Dolnego Śląska. Projekt został zrealizowany. Obecnie jest

w fazie rozliczenia końcowego.

Projekt: „**Spróbujmy się zrozumieć**” był realizowany od 01.01.2012 r. do 31.12.2014 r. Grupę docelową stanowiło 90 osób, w tym 50 osób nieaktywnych zawodowo, 10 osób bezrobotnych i 30 osób zatrudnionych. Z ogółu 90 osób 60 to osoby niepełnosprawne, a 30 osoby z terenów wiejskich. Użytkownikami produktu byli: trenerzy osób głuchych, pracodawcy, instytucje rynku pracy, natomiast odbiorcami osoby z niepełnosprawnością słuchową, które chciały podnieść swoją aktywność zawodową i społeczną. Celem projektu było wypracowanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze zwiększenia aktywizacji zawodowej i społecznej osób głuchych. Innowacyjność projektu przejawiała się przede wszystkim w skierowaniu wsparcia do osób głuchych, które do tej pory nie były uwzględniane, adekwatności nowych rozwiązań do grupy odbiorców oraz wykorzystaniu nowych instrumentów do rozwiązania problemów osób głuchych. Założeniem projektu było, by dzięki wypracowaniu skutecznych form aktywizacji zawodowej osób głuchych poprawić ich sytuację ekonomiczną i status społeczny ich rodzin, jak również sprawić, by wypracowanie nowych rozwiązań w ofercie szkoleniowej pozwoliło w przyszłości na podjęcie działań nakierowanych na zmianę systemu kształcenia osób niesłyszących w Polsce. Planowany produkt finalny projektu to pakiet Aktywność bez barier, składający się z: programów szkoleń tradycyjnych w polskim języku migowym („Język polski, jako język obcy” oraz „Społeczna aktywność”), programów 10 szkoleń e-learningowych w polskim języku migowym, podnoszących kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe osób niepełnosprawnych słuchowo, programu szkoleń polskiego języka migowego dla trenerów, programu szkoleń dla pracowników instytucji rynku pracy i pracodawców zatrudniających / chcących zatrudniać osoby głuche, poradnika trenera osób niepełnosprawnych słuchowo, słownika polskiego języka migowego w formie DVD, koncepcji portalu dla osób niesłyszących, model współpracy pomiędzy publicznymi i niepublicznymi instytucjami rynku pracy w zakresie wsparcia osób głuchych. Po fazie testowania i ewaluacji zewnętrznej produktu projektu powstał Produkt Finalny składający się z ww. elementów składowych. Produkt Finalny projektu innowacyjnego został uznany za zwalidowany pozytywnie. Po pozytywnej walidacji prowadzono szereg działań upowszechniających i włączających, m.in. opracowano, wydano i rozdystrybuowano (w tym wśród decydentów z obszaru polityki rynku pracy oraz z obszaru edukacji) zbiorczą pracę zawierającą ostateczną wersję Produktu Finalnego. Przygotowano i rozpowszechniono również DVD z kursami. Przeprowadzono seminaria upowszechniające oraz upowszechniającą konferencję o charakterze ogólnopolskim. Dokonano publikacji artykułów przybliżających ideę projektu i jego produktu na portalu internetowym oraz w czasopismach poświęconych wdrażaniu funduszy strukturalnych w Polsce. Przeprowadzono działania mające na celu zaangażowanie regionalnych mediów w dyskusję na temat postrzegania osób niesłyszących i wdrażania efektywnych metod ich aktywizacji zawodowej. Przygotowano i rozesłano listy intencyjne prezentujące główną ideę projektu i Produktu Finalnego wraz z elektroniczną wersją materiałów wypracowanych w projekcie do decydentów różnego szczebla, działających w obszarach polityki rynku pracy oraz polityki oświatowej w Polsce. Projekt został zrealizowany. Obecnie trwa jego rozliczenie końcowe.

W obszarze **ponadnarodowości** do końca okresu sprawozdawczego ogółem zawarto 8 umów o dofinansowanie. W okresie sprawozdawczym realizowanych było 5 projektów, z których cztery zakończyły się do 31.12.2014r.:

Projekt pt.: **Projekt pt. „Enable - Workable”** realizowany był w okresie od 01.07.2013 r. do 30.11.2014 r. Głównym celem projektu było wzmocnienie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych na Dolnym Śląsku poprzez transfer rozwiązań stosowanych w tym obszarze na Malcie. Celem projektu było upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudniania oraz metod organizacji pracy oraz rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym. Założono osiągnięcie następujących celów: 1) adaptacja w warunkach polskich rozwiązań wypracowanych na Malcie, dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych; 2) upowszechnienie elastycznych form zatrudniania i metod organizacji pracy osób niepełnosprawnych oraz skutecznych form współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na Dolnym Śląsku. Zakres współpracy objąć miał opracowanie raportu dotyczącego skutecznych form aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych stosowanych na Malcie; 3) przygotowanie grupy trenerów (multiplikatorów) do szkoleń w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych (szkolenia multiplikatorów przez trenerów Inspire, wizyta studyjna multiplikatorów na Malcie – obserwacja stosowanych rozwiązań w praktyce); 4) przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń nt. alternatywnych i elastycznych form zatrudniania oraz metod organizacji pracy osób niepełnosprawnych dla przedstawicieli służb zatrudnienia i integracji społecznej; 5) upowszechnienie elastycznych form zatrudniania i metod organizacji pracy

osób niepełnosprawnych oraz skutecznych form współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na Dolnym Śląsku (organizacja i przeprowadzenie szkoleń w tym obszarze); 6) promocja rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych (poprzez organizację konferencji, seminariów upowszechniających, przygotowanie i dystrybucję biuletynów tematycznych, opracowanie i druk publikacji).

Grupą docelową projektu byli pracownicy publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy oraz integracji społecznej z województwa dolnośląskiego, którzy na co dzień działają na rzecz funkcjonowania osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Dużą popularnością cieszyły się szkolenia i seminaria, w których wzięło udział więcej osób niż pierwotnie zaplanowano. Działania projektu przewidywały: organizację szkoleń dla multiplikatorów (trenerów, przedstawicieli rynku pracy), wizytę studyjną na Malcie, organizację i przeprowadzenie szkoleń dla przedstawicieli służb zatrudnienia i integracji społecznej nt.: alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy osób niepełnosprawnych, jak również skutecznych form współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym i regionalnym. Ponadto w projekcie przeprowadzono dwie konferencje: promocyjno-upowszechniającą i podsumowująco-upowszechniającą dla przedstawicieli służb zatrudnienia, integracji społecznej oraz pracodawców, a także 4 seminariów upowszechniających dla pracodawców. W ramach projektu powstał raport dotyczący sprawdzonych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych stosowanych na Malcie oraz biuletyny dotyczące m.in. tematyki osób niesłyszących i osób z niepełnosprawnością umysłową, jak również kwestii życia społecznego osób niepełnosprawnych. Przygotowane zostały programy i materiały na szkolenia dla przedstawicieli służb zatrudnienia i integracji społecznej. Wszystkie zaplanowane w projekcie działania zostały zrealizowane, a cele projektu osiągnięte. Projekt został rozliczony w styczniu 2015 roku.

## **Priorytet VII**

Celem głównym **ponadnarodowego projektu** „*Ośrodek wspierania ekonomii społecznej w Wałbrzychu*” realizowanego przez Fundację „Merkury” w okresie 01.01.2013-30.04.2015 r. jest wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia ekonomii społecznej w regionie wałbrzyskim, zapewniającej w sposób komplementarny i łączny usługi dla 45 podmiotów ekonomii społecznej, 100 osób fizycznych i 10 przedstawicieli osób prawnych wymienionych w ustawie o spółdzielniach socjalnych oraz utworzenie 5 podmiotów ekonomii społecznej. Zadaniem Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej (OWES), wynikającym z kryterium dostępu, jest funkcjonowanie jako instytucja otoczenia sektora ekonomii społecznej, zapewniając podmiotom ekonomii społecznej taki sam zakres form wsparcia, jaki świadczył w sposób komplementarny i łączny w ramach projektu, przez okres dwóch lat od zakończenia realizacji projektu. Usługi świadczone dla podmiotów ekonomii społecznej są charakterystyczne dla organizacji parasolowej, konsorcjum, klastra, zrzeszenia i nie są obecnie stosowane w Polsce przez organizacje pozarządowe (wyjątek stanowi konsorcjum powołane na potrzebę realizacji projektu/przetargu). W związku z tym projekt został rozszerzony o komponent ponadnarodowy w celu wykorzystania rozwiązań stosowanych w tym zakresie za granicą. W ramach projektu zaplanowano przeprowadzenie konferencji upowszechniającej, dotyczącej wyników działań międzynarodowych na temat możliwości rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w klastrach/instytucjach parasolowych. Projektodawca zaplanował przeprowadzenie seminariów na temat wykorzystania rozwiązań włoskich w Polsce. W wizycie studyjnej we włoskiej organizacji parasolowej będą uczestniczyli 4 pracownicy OWES oraz 12 przedstawicieli PES z obszaru wsparcia. Produktem współpracy ponadnarodowej będzie oferta OWES dotycząca prowadzenia instytucji parasolowej. Do elementów produktu współpracy ponadnarodowej zalicza się 1 program wizyty we Włoszech kluczowego personelu oraz 1 program wizyty pracowników PES, 1 raport dotyczący uwarunkowań prawnych w zakresie przeniesienia włoskich rozwiązań do Polski, 3 dwudniowe seminaria, 2 spoty radiowe, 2 artykuły prasowe, 1 oferta ośrodka wsparcia w zakresie prowadzenia organizacji parasolowej, 1 program konferencji, 1 program dwutygodniowego stażu i 1 raport z wizyty monitorującej. Wypracowana zostanie Strategia finansowania OWES, która będzie definiować kierunki rozwoju OWES. Zastosowanie produktu finalnego przyczyni się do poprawy pozycji trzeciego sektora na rynku lokalnym oraz do poprawy relacji z administracją publiczną. Nastąpi również zwiększenie jakości systemu zarządzania w podmiotach ekonomii społecznej oraz wzmocnienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Największą korzyścią dla polskich partnerów będzie możliwość wdrażania funkcjonowania modelu organizacji parasolowej dla podmiotów ekonomii społecznej.

**Projekt innowacyjny** „*PI E-learning na rzecz niewidomych i niedowidzących*”, realizowany przez Fundację Widzialni w okresie 1.02.2012-31.12.2014 r., miał na celu podniesienie poziomu skuteczności instytucji integracji społecznej w aktywizacji niepracujących osób niepełnosprawnych poprzez wypracowanie modelu funkcjonowania zdalnego systemu szkoleń wspierających aktywizację osób niewidomych i niedowidzących na Dolnym Śląsku. Stanowił on odpowiedź na problem braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych osób niewidomych

i niedowidzących oraz niski poziom zatrudnienia ww. osób. W bieżącym okresie sprawozdawczym projekt został rozszerzony o komponent ponadnarodowy. Zakres współpracy ponadnarodowej oparty był o Model 3 – import, eksport lub przyjęcie nowych metod oraz zaadaptowanie ich do własnej sytuacji.

Wśród wypracowanego w ramach projektu innowacyjnego modelu wymienić można elementy: 6 ogólnodostępnych kursów e-learningowych (2 podstawowych oraz 4 specjalistycznych) o tematyce ustalonej na podstawie przeprowadzonych badań wśród osób z dysfunkcją narządu wzroku, pracodawców oraz przedstawicieli administracji publicznej, w pełni dostępna platforma e-learningowa, katalog kompetencji pracowników uznanych przez pracodawców za pożądane, zalecenia techniczne dotyczące stron www, portali dla osób niewidomych i niedowidzących, instrukcja dla pracowników jednostek pomocy społecznej, informator prawny, giełda pracy/baza danych, zasady savoir vivre wobec osób niewidomych i niedowidzących, komunikatory społeczne (wiadomości, forum, blog, grupy). Nawiązanie współpracy ponadnarodowej miało na celu adaptację maltańskich rozwiązań dotyczących aplikacji i technologii ICT, które umożliwiają osobom niewidomym i niedowidzącym zwiększenie dostępności do zatrudnienia i edukacji. Dzięki wyspecjalizowanej w zakresie ICT wspierających aktywizację zawodową osób niewidomych i niedowidzących kadrze NGO możliwa była adaptacja rozwiązań wypracowanych na Malcie. Ponadto współpraca ponadnarodowa pozwoliła na uzupełnienie rozwiązań i narzędzi wypracowanych w ramach projektu, m.in. w zakresie oferty e-learningowej dotyczącej tworzenia i dystrybucji dostępnych kursów e-learningowych.

Nawiązana długofalowa współpraca z partnerem maltańskim umożliwia stałą wymianę wiedzy, wspólne działania i inicjatywy, także wybiegające poza działania związane z realizacją projektu.

Nazwa produktu finalnego/produktów współpracy ponadnarodowej: „Model funkcjonowania zdalnego systemu szkoleń wspierających aktywizację osób niewidomych i niedowidzących”. Do korzyści wynikających z zastosowania wypracowanego/ych produktu finalnego zaliczyć można oferowane w ramach platformy kursy e-learningowe dostępne dla osób niewidomych i niedowidzących, które pozwolą na wzrost kompetencji zawodowych tych osób. Wypracowane w projekcie narzędzie (baza ofert pracy i baza profili kompetencyjnych) będzie pomocne dla osób niewidomych i niedowidzących w poszukiwaniu pracy, a instytucje integracji i pomocy społecznej otrzymają nowe narzędzie aktywizacji zawodowej dostosowane do potrzeb osób niewidomych i niedowidzących.

W ramach projektu przygotowana została publikacja „Komponent ponadnarodowy w ramach projektu E – learning na rzecz osób niewidomych i niedowidzących: Polska – Malta 2014”, prezentująca przebieg realizacji komponentu ponadnarodowego oraz opracowanych w jego ramach rozwiązań i narzędzi. Opracowanie przeznaczone jest dla użytkowników produktu - pracowników OPS, ZAZ i PCPR oraz pracodawców z terenu Dolnego Śląska. Docelowo może być wykorzystany we wszystkich jednostkach polityki społecznej w Polsce.

#### **PRIORYTET VIII:**

W ramach Działania 8.1 w kwietniu 2012 r. podpisano umowę na realizację projektu innowacyjnego z komponentem ponadnarodowym pt. „**CSR drogą do innowacji**”. Projekt jest realizowany w terminie 01.02.2012 r. - 31.01.2015 r. przez Agencję Rozwoju Innowacji S.A. w partnerstwie krajowym z Dolnośląskim Związkiem Pracodawców i Powiatem Legnickim oraz w partnerstwie ponadnarodowym z firmą GoodBrand z Wielkiej Brytanii. Projekt zakłada poprawę jakości działań w zakresie wdrażania strategii CSR wśród 100 dolnośląskich MMŚP poprzez wypracowanie, przetestowanie, upowszechnienie i włączenie do polityki modelu biznesowego CSR, opartego na odpowiedzialnych społecznie relacjach z interesariuszami oraz pracownikami wzmacniającymi innowacyjność przedsiębiorstw. W bieżącym okresie sprawozdawczym na posiedzeniu Regionalnej Sieci Tematycznej, które odbyło się 27.01.2014 r. podjęto uchwałę o pozytywnym zwalidowaniu produktu finalnego, który złożono do walidacji 16.12.2013 r. Trwa etap upowszechniania w projekcie. Prowadzone są intensywne działania promocyjne (aktualizacja strony, platformy www, kont społecznościowych, III etap kampanii promocyjnej-nastawiony przede wszystkim na promocję samego modelu jak i zachęcenie firm do skorzystania z niego). Ponadto trwają dodatkowe działania związane z upowszechnieniem projektu - zachęcanie firm do udziału w II edycji Certyfikacji w ramach projektu, promocja narzędzia na portalach poświęconych CSR i w dolnośląskich izbach gospodarczych. Zorganizowane zostały też 4 zaplanowane spotkania z przedsiębiorcami i przedstawicielami JST- odbyły się spotkania w Legnicy, Wrocławiu (spotkania zrealizowane we wrześniu 2014 r.) oraz w Jeleniej Górze i Wałbrzychu (spotkania zrealizowane w listopadzie 2014 r.). Projekt promowany jest też na wydarzeniach związanych z CSR i innowacjami, m.in. na Konferencji organizowanej przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu (28.10) oraz na Targach Innowacji organizowanych przez KIW (16.10). W dniu 30.10.2014 r. zorganizowano przegląd okresowy projektu innowacyjnego testującego. W styczniu 2015 r. planowane jest przekazanie do KIW produktu finalnego pt. „Model biznesowy ARINOVA CSR LEADER THINKING” wraz

z wymaganymi załącznikami. Rozpoczęły się też przygotowania do organizacji Międzynarodowej Konferencji (pozyskiwanie patronatów i prelegentów), której realizacja przewidziana jest na styczeń 2015 r.

W ramach Działania 8.2 w sierpniu 2012 r. podpisano umowę z Dolnośląską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. na realizację projektu pt. „**SPINq̄bator ZDolnego Śląska**”, wyłonionego w ramach konkursu na projekty współpracy ponadnarodowej. Realizacja projektu rozpoczęła się 01.10.2012 r. i zakończy 30.06.2015 r. Współpraca ponadnarodowa realizowana jest w dwóch etapach:

ETAP 1. Wymiana informacji/doświadczeń – oparty o MODEL 1:  
w ramach tego etapu zrealizowano wizytę studyjną w West Midlands (WM), podczas której uczestnikom przedstawione zostały realia działania i strategie stosowane w WM. Wizyta była podstawą do realizacji modelu 3 – importu i adaptacji najlepszych do zaimplementowania narzędzi w województwie dolnośląskim (WD) (doświadczenia we wspieraniu przedsiębiorczości akademickiej, poszukiwaniu finansowania dla spin-off/out). Przedstawiciele WD przekazali analogiczne doświadczenia grupie osób reprezentujących WM.

ETAP 2. Transfer najlepszych rozwiązań do WD - MODEL 3:  
import i adaptacja do rzeczywistości WD know-how pozyskanego z West Midlands. W WD wdrażane są 3 formy wsparcia, które zostały z sukcesem realizowane w WM: Young Enterprise Day (YED), platforma wsparcia spin-off/out oraz szkolenia z zakresu private equity. Etap drugi podzielono na dwie fazy: testowanie i wdrażanie. Testowanie polega na próbie zaadaptowania sprawdzonych narzędzi w formie podstawowej - import praktyk. Wdrażanie to adaptacja rozwiązań przetestowanych w fazie testowania. YED to imprezy polegające na promocji idei przedsiębiorczości akademickiej. W projekcie w ramach YED przeprowadzono cykl spotkań w ośrodkach akademickich WD dla ok. 40-50 osób. Podczas wydarzeń prowadzone były wykłady oraz indywidualne konsultacje w tematach związanych z przedsiębiorczością akademicką. W 2014 zrealizowano 2 wydarzenia „YED”. *Platforma wsparcia spin-off/out* jest to instrument informatyczny służący do nawiązania kontaktu z potencjalnymi inwestorami przez osoby, które otworzą firmy spin-off/out. Platforma składa się z dwóch modułów, tj. informacji na temat źródeł kapitału (np. dane instytucji inwestycyjnych) oraz oferty dla inwestora (np. w formie teasera). Platforma ma za zadanie ułatwić nawiązywanie kontaktów pomiędzy uczestnikami projektu a instytucjami wspierającymi powstanie firm innowacyjnych. W 2014 r. zrealizowano 3 szkolenia z na temat: *Kapitał na przedsięwzięcia innowacyjne podwyższonego ryzyka*.

W lipcu 2013 r. podpisano umowę o dofinansowanie ze Związkiem Pracodawców Ochrony Zdrowia Dolnego Śląska na realizację projektu ponadnarodowego pt.: „**Jednostki naukowe+przedsiębiorcy = rozwój współpracy w zakresie genetyki na Dolnym Śląsku**” wyłonionego w ramach konkursu na projekty współpracy ponadnarodowej. Realizacja rozpoczęła się 01.07.2013 r. i zakończy się 31.12.2014 r. Współpraca realizowana jest w zakresie modelu 3 (import, eksport i adaptacja nowych rozwiązań do własnej sytuacji) w ramach medycyny genetycznej. W 2014 roku przeprowadzono wywiady bezpośrednie i telefoniczne w 70 przedsiębiorstwach branży medycznej z Dolnego Śląska i je udokumentowano. Po etapie badań (ankiety i testy), opracowano dokumentację wdrożeniową dla 70 przedsiębiorstw i 1 jednostki naukowej. Oprócz tego prowadzono i aktualizowano stworzoną w 2013 r. Platformę ELIS. Platforma poświęcona jest technologii genetycznej i zgodnie z założeniami projektu zawiera bazę wiedzy z artykułami i raporty z zakresu genetyki (artykuły w języku polskim i angielskim), daje możliwość współpracy nauki i biznesu (zawiera bazę kontaktów, chatroom, webcasty). Ponadto, w ramach Regionalnej Animacji Transferu (on-line) za pośrednictwem platformy ELIS współpracowano z przedstawicielami jednostek naukowych i ekspertami z USA w kwestiach merytorycznych i organizacyjnych. Na podstawie rozeznania rynku USA pozyskano wykonawców do realizacji Katalogu Dobrych Praktyk. Stworzony dokument został przekazany do wydruku. Jednocześnie prowadzono doradztwo on-line dla uczestników projektu poprzez forum, chatroom, webcast, z którego składano comiesięczne protokoły. Opracowano Rekomendację importu modelu z USA na Dolny Śląsk (DŚ). Zorganizowano i przeprowadzono konferencje i seminaria w zakresie efektywnej współpracy z biznesem w obszarze genetyki w różnych miastach DŚ. Zorganizowano konferencję międzynarodową, na której przedstawiono efekty wdrożenia modelu współpracy- szczegółowe informacje w tym zakresie zostaną przekazane w końcowym wniosku o płatność, który wpłynie do IP w styczniu 2015 r.

W lipcu 2013 r. podpisano umowę o dofinansowanie z Agencją Rozwoju Innowacji S.A. na realizację projektu ponadnarodowego pt.: „**Innowacyjny przedsiębiorca - od nauki do biznesu**” wyłonionego w ramach konkursu na projekty współpracy ponadnarodowej. Realizacja projektu rozpoczęła się 01.05.2013 r. i zakończy 31.05.2015 r. Współpraca z partnerem czeskim pozwoli na import, dostosowanie i adaptację rozwiązań w poniższym zakresie na Dolnym Śląsku (DŚ). Współpraca oparta jest o model 3, tj. adaptacja rozwiązań. Energetyczne Centrum Badań - partner czeski - zostało założone dzięki wsparciu Uniwersytetu w Ostrawie, z którym działa w kooperacji. Jest to uniwersytecka instytucja szkoleniowa, prowadząca działalność naukową oraz badania w obszarze odnawialnych źródeł energii, innowacji, ochrony środowiska oraz IT. Jak wynika z analizy, jednym z problemów na DŚ jest



dominacja dużych firm, w związku z tym dla naukowca prostsze wydaje się sprzedanie osiągnięć niż założenie działalności gospodarczej. Czeski model opiera się na przyjaznym systemie patentów, wsparciu działalności innowacyjnej i wsparciu systemowym dla przedsiębiorców akademickich przy jednoczesnym dużym udziale w rynku dużych firm. W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa spotkania studyjne, jedno w Polsce, a drugie w Czechach, których celem było zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania przedsiębiorstw akademickich w Polsce i w Czechach. Następnie wytypowano 10 przedsiębiorstw czeskich, w których odbyły się staże. W stażach wzięło udział 10 osób, które zostały wytypowane wśród uczestników szkoleń, które zostały przeprowadzone w ramach projektu. Celem staży było zdobycie wiedzy know-how w praktyce. Ponadto w okresie sprawozdawczym odbyło się kilka spotkań roboczych ekspertów grupy polskiej i czeskiej celem poszerzenia koncepcji modelu oraz wypracowania dobrych praktyk. Wszystkie ww. działania ukierunkowane były na przejęcie jak najlepiej dostosowanego do realiów polskich, modelu od partnera czeskiego. W efekcie, w okresie sprawozdawczym, prace nad modelem zostały ukończone. Następnie model zostanie opracowany i przeprowadzone zostaną szkolenia z usługi doradczej opracowanej na podstawie modelu.

#### **PRIORYTET IX:**

W 2014 realizowany był projekt innowacyjny pn. „*Innowacyjna metoda kształtowania aktywnych postaw edukacyjno-zawodowych młodzieży gimnazjalnej z trudnościami z województwa dolnośląskiego*”. Realizację projektu zaplanowano od 1.03.2012 r. do 30.04.2015 r. Beneficjentem tego projektu jest Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej a jego wartość ogółem wynosi: 830 573,32 PLN.

Celem projektu jest opracowanie, upowszechnienie i włączenie do praktyki do IV.2015 r. innowacyjnej metody kształtowania pozytywnych postaw edukacyjno-zawodowych u młodzieży z trudnościami w wieku gimnazjalnym przez dolnośląskie placówki pracujące z w/w grupą. Odbiorcami produktu będzie młodzież z trudnościami w wieku 13-18 lat, której brakuje doświadczeń związanych z odnoszeniem sukcesów, pozytywnych wzorców i wsparcia w najbliższym otoczeniu. Skutkuje to zniechęceniem do nauki i coraz gorszymi osiągnięciami szkolnymi. Poczucie sprawstwa obniża się, w efekcie rodzi się frustracja i agresja. Kolejne porażki edukacyjne, nieporozumienia z nauczycielami, konflikty z prawem obniżają przekonanie o własnej skuteczności. Suma powyższego powoduje negatywne postawy wobec edukacji i pracy. Użytkownikami metody będą dolnośląskie młodzieżowe ośrodki socjoterapii (MOS), młodzieżowe ośrodki wychowawcze (MOW), świetlice socjoterapeutyczne dla gimnazjalistów, gimnazja, w tym gimnazja specjalne.

Produktem finalnym będzie opracowanie metody kształtowania pozytywnych postaw edukacyjno-zawodowych młodzieży z trudnościami uczącej się w szkołach na poziomie gimnazjalnym. Nastąpi to dzięki połączeniu teorii sprawdzonej empirycznie w innym środowisku, analizy potrzeb odbiorców i ścisłej współpracy z przedstawicielami użytkowników i odbiorców w fazie opracowywania będzie sprofilowany względem odbiorców i atrakcyjny dla grup docelowych. Elementami produktu finalnego jest: 3-modułowy program do realizacji podczas 30h lekcyjnych; 15 materiałów dydaktycznych (15 scenariuszy zajęć); podręcznik metodyczny; portal internetowy, umożliwiający pobranie programu i materiałów dydaktycznych, zawierający forum użytkowników – źródło praktycznych wskazówek nt. realizacji programu.

#### **4. Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu kontrolach oraz ich wynikach<sup>2</sup>**

##### **4.1 Informacja o wykrytych nieprawidłowościach i uchybieniach podczas kontroli systemowych oraz kontroli realizacji projektów w ramach Priorytetu w danym okresie sprawozdawczym**

Przeprowadzona w roku 2014 kontrola systemowa w IP2 nie wykazała uchybień.

Prowadzone w roku 2014 kontrole projektów wykazały między innymi następujące uchybienia i nieprawidłowości:

- naruszenie ustawy *Prawo zamówień publicznych* poprzez dokonanie opisu sposobu oceny spełniania warunków udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia, w sposób który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję oraz nie zapewnia równego traktowania wykonawców,
- ponoszenie z konta projektu wydatków niewykazywanych we wniosku o płatność,
- brak możliwości powiązania dokumentacji finansowej przedstawionej podczas kontroli z kontrolowanym projektem,
- rozliczanie we wniosku o płatność wydatków w kwocie wyższej niż wynika to z przedstawionego podczas czynności kontrolnych dokumentu źródłowego,

---

<sup>2</sup> Dotyczy sprawozdań rocznych i sprawozdania końcowego

- niewykazywanie w składanych wnioskach o płatność i/lub niedokonywanie zwrotu naliczonych odsetek od środków na projektowym rachunku bankowym,
- niezakwalifikowanie do cross-finansingu wydatku spełniającego definicję wydatku poniesionego w ramach cross-finansingu zgodnie z *Zasadami finansowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*,
- zakwalifikowanie do cross-finansingu wydatków, które nie mieszczą się w definicji zawartej w *Zasadach finansowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*,
- brak opisów dokumentów księgowych zgodnie z *Zasadami finansowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*,
- rozbieżności pomiędzy *Zestawieniem dokumentów potwierdzających poniesione wydatki* stanowiącym załącznik do wniosku o płatność, a oryginalnym dokumentem księgowym,
- brak kwalifikacji osoby zatrudnionej w ramach projektu na stanowisku nauczyciela wychowania przedszkolnego,
- przekroczenie dopuszczalnego wymiaru godzin określonego w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*,
- zakwalifikowanie umowy cywilnoprawnej jako umowę o dzieło, mimo iż umowa ta nosi znamiona umowy zlecenia,
- nieterminowe informowanie lub brak informacji o zamiarze powierzenia przetwarzania danych osobowych podmiotowi wykonującemu zadania związane z udzielaniem wsparcia, powierzeniem przetwarzania danych osobowych i realizacją projektu,
- rozbieżność między danymi wprowadzonymi do Formularza PEFS 2007 dla PO KL a danymi wynikającymi z przedstawionych podczas czynności kontrolnych dokumentów,
- błędy i braki w dokumentacji dotyczącej odbywania stażu przez uczestnika projektu, w zakresie m.in.: dat i podpisów na listach obecności, ewidencji czasu stażu, wykształcenia opiekuna,
- zastrzeżenia do dokumentów projektowych, w zakresie m.in.: błędnych dat i braku podpisów na deklaracjach uczestników, braku podpisów uczestników pod Indywidualnym Planem Działania,
- brak dokumentów potwierdzających realizację formy wsparcia oraz wydania certyfikatów potwierdzających ukończenie szkolenia przez uczestników projektu,
- zastrzeżenia do oświadczeń de minimis, w zakresie m.in.: daty wypełnienia, okresu przyznania pomocy,
- nieprawidłowości w dokumentacji dotyczącej personelu projektu, w tym w zapisach umów, listach płac, ewidencji czasu pracy, polegające m.in.: na braku podpisów osób upoważnionych, nieprawidłowego ewidencjonowania godzin personelu, zwiększenie zakresu zadań personelu projektu, brak ewidencji czasu pracy personelu projektu;
- niskie poziomy osiągnięcia wskaźników założonych we wniosku;
- nieterminowe złożenie do UOKiK sprawozdania z udzielonej pomocy publicznej przez beneficjenta;
- podmiot udzielający pomocy publicznej nie zweryfikował, czy beneficjent pomocy nie został wykluczony z objęcia wsparciem, o jakie się ubiega;
- błędnie wypłacane stypendia naukowe;
- zadania realizowane w ramach projektu są niezgodne z harmonogramem realizacji projektu;
- błędne lub brak logotypów PO KL i UE oraz opisu o współfinansowaniu projektu ze środków UE w ramach EFS.

Nie stwierdzono uchybień/nieprawidłowości mających charakter systemowy, wynikających z nieprawidłowego funkcjonowania systemu realizacji PO KL.

#### **4.2 Liczba przeprowadzonych kontroli realizacji projektów na miejscu w ramach Priorytetu/ Działania na podstawie KSI SIMIK 07-13 w danym okresie sprawozdawczym\***

Priorytet/ Działanie	Kontrole projektów		Wizyty monitoringowe
	planowane	doraźne	
<b>Priorytet VI</b>	<b>15</b>	<b>1</b>	<b>10</b>
Działanie 6.1	13	1	9
Działanie 6.2	2	0	1
Działanie 6.3	0	0	0
<b>Priorytet VII</b>	<b>63</b>	<b>1</b>	<b>60</b>
Działanie 7.1	26	1	25
Działanie 7.2	28	0	28

Działanie 7.3	2	0	0
Działanie 7.4	7	0	7
<b>Priorytet VIII</b>	<b>50</b>	<b>2</b>	<b>72</b>
Działanie 8.1	46	1	68
Działanie 8.2	4	1	4
<b>Priorytet IX</b>	<b>146</b>	<b>3</b>	<b>112</b>
Działanie 9.1	82	0	58
Działanie 9.2	0	0	1
Działanie 9.3	1	1	3
Działanie 9.4	6	2	7
Działanie 9.5	26	0	5
Działanie 9.6	31	0	38

\*Kontrole przeprowadzone w 2014 r. wprowadzone do KSI SIMIK 07-13 w terminie od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

#### 4.3 Liczba przeprowadzonych kontroli systemowych w danym okresie sprawozdawczym

Nazwa instytucji, w której przeprowadzono kontrolę	Kontrole systemowe	
	planowane	dorażne
Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy	1	0

#### 4.4 Liczba przeprowadzonych kontroli sprawdzających wdrożenie zaleceń pokontrolnych w ramach Priorytetu/ Działania w danym okresie sprawozdawczym\*

Priorytet/ Działanie	Na miejscu (na podstawie KSI SIMIK 07-13)	Weryfikacja korespondencyjna (na podstawie danych własnych)
<b>Priorytet VI</b>	<b>0</b>	<b>16</b>
Działanie 6.1	0	14
Działanie 6.2	0	2
Działanie 6.3	0	0
<b>Priorytet VII</b>	<b>0</b>	<b>50</b>
Działanie 7.1	0	23
Działanie 7.2	0	22
Działanie 7.3	0	1
Działanie 7.4	0	4
<b>Priorytet VIII</b>	<b>0</b>	<b>66</b>
Działanie 8.1	0	63
Działanie 8.2	0	3
<b>Priorytet IX</b>	<b>0</b>	<b>24</b>
Działanie 9.1	0	18
Działanie 9.2	0	0
Działanie 9.3	0	0
Działanie 9.4	0	4
Działanie 9.5	0	2
Działanie 9.6	0	0

\*Kontrole przeprowadzone w 2014 r. wprowadzone do KSI SIMIK 07-13 w terminie od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

#### 4.5 Informacja o działaniach kontrolnych podjętych przez inne instytucje w danym okresie sprawozdawczym

Pismem Pani Anny Mickiewicz, Zastępcy Dyrektora Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym z dnia 20 listopada 2013 roku, znak: DZF-X-82245(1)-18-ŁG/13, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego otrzymał informację, zgodnie z którą projekt Wydziału Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego o numerze POKL.09.02.00-02-001/10 pn. *Modernizacja kształcenia zawodowego na*

*Dolnym Śląsku II* w I kwartale 2014 roku będzie podlegał kontroli przeprowadzonej przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pismem Pana Piotra Krasuskiego, Zastępcy Dyrektora Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym z dnia 26 listopada 2013 roku, znak: DZF-X-82245(1)-18(2)-ŁG/13 wskazano termin kontroli – 4 lutego 2014 roku. Pismem Pani Anny Mickiewicz, Zastępcy Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego z dnia 17 czerwca 2014 roku, znak: DZF-X-82245(1)-18(8)-ŁG/13 Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego otrzymał informację, zgodnie z którą raport z przedmiotowej kontroli nie zawiera ustaleń dotyczących wskazanego projektu.

W dniu 08.10.2013 r. została przeprowadzona przez Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO) kontrola dotycząca wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej - DAS 2013, EFS, 2007PL051PO001 - Program Operacyjny „Kapitał Ludzki 2007-2013”. Wśród wybranych projektów znalazł się wniosek o dofinansowanie nr POKL.07.01.02-02-023/08. Dnia 17 czerwca 2014 r. IW (IP2) otrzymała informację o wstępnej wersji raportu z audytu ETO, który nie zawierał ustaleń dotyczących w/w projektu.

W wyniku przeprowadzonej w 2011 r. kontroli ETO w ramach projektu POKL.08.01.01-02-179/08, uznano za niekwalifikowalną kwotę 67 562,26 PLN z tytułu stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie stosowania przez Beneficjenta ustawy PZP dot. wyboru kierownika projektu (kwota 7 470,00 PLN – korekta wg taryfikatora 5% wartości zamówienia) oraz z tytułu przeszkolenia nieuprawnionych uczestników projektu (kwota 60 092,36 PLN). IP2 podjęła także własne postępowanie wyjaśniające (kontrola doraźna 16-18.01.2013 r.), w zakresie prawidłowości zrekrutowania do udziału w projekcie jego uczestników, które skutkowało uznaniem kwoty 7 844,54 PLN za niekwalifikowalną. Beneficjent dokonał w 2013 r. zwrotu ww. kwot wraz z należnymi odsetkami. Ostatecznie KE stwierdziła, iż wysokość korekty dotyczącej postępowania PZP na wybór kierownika projektu powinna wynieść 100% wartości zamówienia (pismo IZ z marca 2014 r.). Beneficjent został więc zobowiązany do zwrotu kwoty 141 930,00 PLN wraz z należnymi odsetkami. Ponieważ Beneficjent nie dokonał zwrotu w wyznaczonym terminie, ostatecznie została wydana decyzja administracyjna, od której Beneficjent złożył odwołanie do IZ. IZ uchyliła decyzję Dyrektora DWUP ze względów formalnych, ale jednocześnie orzekła zwrot kwoty 141 930,00 PLN wraz z odsetkami. Do zakończenia okresu sprawozdawczego Beneficjent nie dokonał zwrotu należnych środków.

## 5. Opis istotnych problemów we wdrażaniu Priorytetu wraz z informacją o podjętych lub planowanych do podjęcia środkach zaradczych

Zidentyfikowany problem	Podjęte lub planowane do podjęcia środki zaradcze
<b>PRIORYTET VI</b>	
W okresie objętym sprawozdaniem nie zidentyfikowano istotnych problemów we wdrażaniu Priorytetu VI	Nie dotyczy
<b>PRIORYTET VII</b>	
W okresie objętym sprawozdaniem nie zidentyfikowano istotnych problemów we wdrażaniu Priorytetu VII.	Nie dotyczy
<b>PRIORYTET VIII</b>	
Beneficjenci zgłaszali problemy z rekrutacją przedsiębiorstw, które nie korzystały z pomocy PO KL w ramach formy wsparcia, o którą się ubiegały: "szkolenia lub doradztwa objęte zasadami pomocy publicznej". Powyżej wskazana grupa docelowa odnosi się do jednego z kryteriów strategicznych dla konkursu nr I/8.1.1/A/12.	W celu ułatwienia Beneficjentom weryfikacji kwalifikowalności przedsiębiorców zgłaszających chęć udziału w projekcie, beneficjentom udostępniono listę przedsiębiorstw (na podstawie bazy PEFS aktualizowanej co kwartał), które korzystały ze wsparcia objętego regulacjami pomocy publicznej w Działaniu 8.1. Beneficjenci mają możliwość weryfikacji podmiotów, którym udzielono pomocy publicznej w SHRIMP. Ponadto w celu ułatwienia spełnienia założeń kryteriów IP2 indywidualnie odpowiada na zapytania Beneficjentów i przedsiębiorców ubiegających się o wsparcie w tym zakresie.
Opóźnienia w realizacji projektów realizowanych w ramach Działania 8.1	Zobligowanie Beneficjentów do wprowadzenia w projekcie planu naprawczego, w tym oceny i ewentualnej zmiany kanałów

<p>spowodowane najczęściej słabymi postępami w rekrutacji.</p>	<p>dotarcia do potencjalnych uczestników oraz przekazywania do IP2 w odstępach 2- lub 4-tygodniowych raportów z postępów w rekrutacji i monitoringu rzeczowego projektu. W przypadku braku postępu w rekrutacji mimo podjętych środków zaradczych, rozwiązywano umowy o dofinansowanie. Szczególnemu monitoringowi poddano projekty wyłonione w ramach konkursu nr II/8.1.1/B/12 na tzw. operatora wsparcia: indywidualne spotkania z Beneficjentami w celu omówienia zmian i bieżących problemów związanych z realizacją projektów, spotkania grupowe z Beneficjentami w celu ustalenia jednolitej ścieżki postępowania oraz wymiany doświadczeń przy realizacji wszystkich 4 projektów.</p>
<p>W projektach realizowanych w ramach Działania 8.1 Beneficjenci mieli problem z osiąganiem rezultatów, w szczególności dotyczących spełnienia kryterium strategicznego: <i>grupę docelową projektu stanowi wyłącznie przedsiębiorstwo/przedsiębiorstwa, nie korzystające dotąd z pomocy Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach formy wsparcia, o którą obecnie się ubiega.</i></p>	<p>IP2 w ramach środków zaradczych umożliwiła dokonanie zmian merytorycznych w projektach, np. rozszerzenie obszaru realizacji projektu lub grupy docelowej w wyniku dokonania przeprowadzonej ponownie analizy zapotrzebowania przedsiębiorców na proponowane wsparcie pod warunkiem dotrzymania zapisów kryterium strategicznego. IP2 w wielu projektach wyraziła zgodę na rozszerzenie grupy docelowej o osoby zatrudnione na podstawie umów cywilno-prawnych, co było możliwe od 01.07.2014 r. w wyniku zmiany Rozporządzenia w sprawie udzielenia pomocy publicznej w ramach POKL z dnia 15.01.2010 r. Innym rozwiązaniem było umożliwienie przedłużenia okresu realizacji projektu pod warunkiem niezwiększania kosztów zarządzania i pośrednich oraz spełnienia kryterium dostępu - okres realizacji nie przekracza 24 miesięcy, czy zmiany kanałów rekrutacji na bardziej bezpośrednie. IP2 często korzystała z możliwości osobistych spotkań z Beneficjentami w celu wypracowania rozwiązań mogących usprawnić realizację projektu, a w przypadku kiedy mimo podjętych działań rezultaty nie zostały osiągnięte to stosowała wobec tych Beneficjentów regułę proporcjonalności, naliczając kwotę wydatków do zwrotu za niezrealizowanie rezultatów zaplanowanych w projekcie.</p>
<p>W projekcie systemowym realizowanym w ramach Działania 8.1 wystąpiły trudności z realizacją wskaźnika dotyczącego przyznanych dodatków relokacyjnych.</p>	<p>Zastosowano w projekcie środki zaradcze dotyczące realizacji celu szczegółowego „Poprawa mobilności 56 osób zwalnianych z przyczyn zakładu pracy do 30.04.2015 r.”, jednak nie przyniosły oczekiwanego rezultatu (na dzień 31.10.2014 r. dodatek relokacyjny otrzymało 11 osób – co stanowi 19,64% wartości docelowej wynoszącej 56 osób) i Beneficjent w dniu 28.11.2014 r. zwrócił się z prośbą o zmniejszenie wartości docelowej ww. wskaźnika. Beneficjent został zobligowany do ponownego przeanalizowania powyższej kwestii w kontekście zaplanowanych i możliwych do osiągnięcia wskaźników projektu oraz maksymalnego wykorzystania kwoty dofinansowania w celu objęcia odpowiednim wsparciem (pozwalającym w efekcie na pozostaniu na rynku pracy) jak największej liczby osób (przesunięcie środków na inne formy wsparcia).</p>
<b>PRIORYTET IX</b>	
<p>Wartość docelowa wskaźnika, planowana do osiągnięcia w ramach projektu <u>modernizacja oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych</u> określona w PD na rok <b>2013 - 97 oddziałów</b>, nie była możliwa do osiągnięcia w trakcie realizacji projektów z pierwszego naboru wniosków – objęto</p>	<p>Instytucja Pośrednicząca przeprowadziła w roku 2014 trzy uzupełniające nabory wniosków o dofinansowanie projektów systemowych skierowanych do dodatkowych oddziałów przedszkolnych. W ramach działania podpisano 34 umowy na realizację projektów, w których wsparcie otrzyma 111,56 oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy 77 szkołach podstawowych.</p>

<p>wsparciem 77 oddziałów przedszkolnych.          Powyższe spowodowane było:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- występowaniem błędnych danych w SIO dotyczących liczby oddziałów przedszkolnych (dane niezgodne ze stanem faktycznym w poszczególnych gminach),</li> <li>- rezygnacją jednego z Wnioskodawców z realizacji projektu,</li> <li>- planowaną likwidacją niektórych szkół lub oddziałów i w związku z tym brakiem możliwości zachowania trwałości rezultatów projektu i odstąpieniem od realizacji projektu.</li> </ul>	
<p style="text-align: center;"><b>Problemy o charakterze horyzontalnym/ systemowym –</b>          w okresie objętym sprawozdaniem nie zidentyfikowano problemów o charakterze horyzontalnym/ systemowym z wyjątkiem problemów ze stosowaniem PZP, wykazanych poniżej.</p>	
<p><b>w tym zidentyfikowane problemy ze stosowaniem ustawy <i>Prawo zamówień publicznych</i></b> - W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach „Modernizacji oddziałów przedszkolnych” pojawił się problem z rozstrzygnięciem procedur przetargowych wynikający z konieczności zachowania limitów na poszczególne kategorie wydatków określonych w załączniku nr 4 do „Zasad przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL w zakresie przygotowania oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym”. Beneficjenci kilkakrotnie powtarzali przetargi, skutkowało to zagrożeniem realizacji projektów w pierwotnie wyznaczonym terminie.</p> <p>IP w odpowiedzi na składane formularze zmian wyrażała zgodę na wydłużenie okresu realizacji projektu. Ponadto Beneficjenci w dokumentach przetargowych dodawali zapisy o konieczności stosowania się do limitów (zgodnie z załącznikiem nr 4 do „Zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL w zakresie przygotowania oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym”, a w niektórych przypadkach kwoty przewyższające limity pokrywali ze środków własnych gmin.</p>	

### III. INFORMACJA O ZGODNOŚCI REALIZACJI PRIORYTETU Z PRAWODAWSTWEM

1. Czy zapewniono zgodność z prawodawstwem w zakresie zamówień publicznych?

TAK  NIE

2. Czy zapewniono zgodność z zasadami pomocy publicznej?

TAK  NIE

3. Czy zapewniono zgodność z zasadami polityk horyzontalnych?

TAK

NIE

## IV. ZAŁĄCZNIKI:

ZAŁĄCZNIK 1: Osiągnięte wartości wskaźników

ZAŁĄCZNIK 2: Przepływ uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu

ZAŁĄCZNIK 3: Określenie statusu na rynku pracy osób, które rozpoczęły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu

ZAŁĄCZNIK 4: Osoby, które rozpoczęły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu, znajdujący się w dwóch grupach wiekowych 15-24 i 55-64 lata

ZAŁĄCZNIK 5: Osoby, które rozpoczęły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu ze względu na wykształcenie

ZAŁĄCZNIK 6: Przedsiębiorstwa, które przystąpiły do udziału w projektach realizowanych w ramach Priorytetu

ZAŁĄCZNIK 7: Wartość udzielonej i wypłaconej pomocy publicznej oraz pomocy *de minimis* w ramach PO KL (w PLN)

ZAŁĄCZNIK 8: Protesty/ odwołania

ZAŁĄCZNIK 9: Monitorowanie projektów innowacyjnych i ponadnarodowych<sup>3</sup>

ZAŁĄCZNIK 10: Informacja o wykonaniu wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach Priorytetu

## V. OŚWIADCZENIE INSTYTUCJI POŚREDNICZĄCEJ

Oświadczam, iż informacje zawarte w niniejszym sprawozdaniu są zgodne z prawdą.

Data	19.02.2015 r.
Pieczęć imienna i podpis osoby upoważnionej do zatwierdzenia sprawozdania w imieniu Instytucji Pośredniczącej PO KL	

### INFORMACJE DO UŻYTKU WEWNĘTRZNEGO\*

\*wypełnia Instytucja Zarządzająca PO KL

Imię i nazwisko osoby weryfikującej sprawozdanie	
Data	
Podpis	

<sup>3</sup> Dotyczy sprawozdań rocznych i sprawozdania końcowego